

HET SPURGEON ARCHIEF

De Volksprediker

*Het leven van
Charles Haddon Spurgeon*

*“Wendt U naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde!”
—Jesaja 45:22*

Vertaald en geredigeerd door Teun van der Plas
Het Spurgeon Archief · charlesspurgeon.nl

© 2026 Teun van der Plas
Alle rechten voorbehouden.

De Nederlandse vertaling en redactie van De Volksprediker is een uitgave van Het Spurgeon Archief. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in welke vorm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Teun van der Plas.

Inhoud

Prelude — De openluchtpreek op het Schotse eiland Bute

1. Afkomst, jeugd en vroege invloeden
2. De grote verandering
3. De jonge predikant van de Fens
4. De preeksensatie van Londen
5. Van triomf tot tragedie – naar uiteindelijk herstel
6. De mens achter de preekstoel
7. Heiligheid in Spurgeons leven
8. Bredere bediening en schrijven
9. Het Predikantencollege
10. Het Stockwell Weeshuis
11. Latere bediening
12. Mijn werk is gedaan

PRELUDE

De openluchtpreek op het Schotse eiland Bute

Op zondag 28 juli 1878 preekte Charles Haddon Spurgeon in de openlucht op het Schotse eiland Bute, bij Rothesay, in de Firth of Clyde. Pas een paar dagen eerder was aangekondigd dat Spurgeon op het eiland zou spreken, maar van mond tot mond en via de plaatselijke kranten had het nieuws zich snel verspreid. Zijn komst zorgde voor veel opwinding. Velen namen een van de stoomschepen die over de Firth of Clyde voeren en reisden vanuit het nabijgelegen Glasgow om hem te horen. Zij voegden zich bij de vakantiegangers die al in Rothesay waren aangekomen, een in de Victoriaanse tijd populaire badplaats onder de arbeidersklasse.

Toen de dienst begon, bleek er een duizelingwekkende menigte te zijn samengekomen. Niemand weet precies

hoeveel mensen er waren, maar het waren er mogelijk wel 20.000. Zij werden niet teleurgesteld, want Spurgeon preekte, zoals een waarnemer het omschreef, met een ‘wonderbaarlijke kracht’. Die woorden waren om twee redenen veelzeggend. In de eerste plaats was het verbazingwekkend dat iedereen in die enorme menigte hem kon verstaan, in een tijd waarin microfoons en geluidsapparatuur nog niet bestonden. In de tweede plaats hadden de duizenden aanwezigen het gevoel dat God door de prediker rechtstreeks tot hen sprak. Er was hier inderdaad sprake van een ‘wonderbaarlijke kracht’. Velen waren zo ontroerd dat zij later met duizenden langs de kade van de haven stonden om Spurgeon uit te zwaaien toen de boot waarmee hij vertrok de baai verliet.

HOOFDSTUK 1

Afkomst, jeugd en vroege invloeden

Charles Haddon Spurgeon werd op 19 juni 1834 geboren in het dorpje Kelvedon in Essex, als eerste kind van John en Eliza Spurgeon. In die tijd kregen echtparen vaak veel kinderen, mede omdat de kindersterfte zo hoog was en men hoopte dat er in elk geval enkelen volwassen zouden worden. John en Eliza zouden uiteindelijk zeven-
tien kinderen krijgen, maar helaas overleefden slechts acht van hen de kindertijd — zes meisjes en twee jongens. Toen Charles werd geboren, ging het gezin er niet breed van af en was het leven zwaar. Zijn vader John was predikant van een kleine onafhankelijke kapel in Tollesbury, tien mijl van Kelvedon, maar hij werkte er slechts parttime en ontving weinig geld van de gemeente. Om rond te komen werkte hij ook als klerk bij een kolenhandelaar in de

nabijgelegen stad Colchester, waarheen het gezin kort na Charles' geboorte verhuisde. Toen het tweede kind van John en Eliza ter wereld kwam, werd de financiële druk te groot.

Charles werd naar zijn grootouders van vaderskant, James en Sarah, gestuurd, die ruim twintig mijl verderop in Stambourne woonden. Hij was toen pas achttien maanden oud. Engeland veranderde in die tijd snel. De industriële revolutie was in volle gang en Groot-Brittannië werd trots 'de werkplaats van de wereld' genoemd. Maar die 'vooruitgang' ging gepaard met verschrikkelijke omstandigheden voor de arbeiders in de harde, vuile en overbevolkte steden. Mensen werkten lange dagen in donkere, sombere en gevaarlijke fabrieken, en kinderarbeid was algemeen. Aan het einde van een uitputtende dag sjokten de arbeiders door de smalle, benauwde straten naar hun krappe, vuile krotten. In die ellendige buurten tierden immoraliteit en verdorvenheid welig. Maar de streek in Essex waar Spurgeon opgroeide, had van die veranderingen nog niet veel gemerkt. Het leven was er weliswaar zwaar, maar de lucht was tenminste schoon en veel mensen leefden nog op de eenvoudige plattelandswijze die generaties lang onveranderd was gebleven. Later, toen hij naar Londen verhuisde, zou Spurgeon de andere, minder fraaie kant van het negentiende-eeuwse Engeland van dichtbij meemaken.

Zijn grootvader James was eveneens predikant en had, toen hij en zijn vrouw Sarah de kleine Charles in huis namen, al vijftientwintig jaar gediend in de onafhankelijke

kerk van Stambourne. Hij stamde uit een puriteins geslacht en kleepte zich zelfs als een ouderwetse puriteinse predikant, in kniebroek en gespenlaarzen. Het dorp Stambourne in Essex was klein, met slechts tweehonderd inwoners, en had twee kerken (waaronder die van de Church of England) en twee pubs, maar geen dokter, geen apotheek en geen politieagent. Charles herinnerde zich het dorp als vredig en slaperig. Grootvader James leefde tot 1864, maar kwam nooit in Londen, dat slechts honderdzesenzestig kilometer verderop lag. Charles woonde tot zijn zevende in het pastoriehuis van Stambourne. De ongehuwde dochter van James en Sarah, Charles' tante Ann, woonde nog bij haar ouders en speelde een bijzondere rol in de zorg voor de jongen. De jaren in Stambourne zouden een grote invloed op zijn leven hebben.

Welke invloeden hebben de jonge Charles gevormd? Vooral de puriteinse sfeer waarin hij opgroeide was belangrijk. Tegenwoordig heeft het woord 'puritein' voor velen een slechte klank. Men denkt bij een puritein aan een streng en ontmoedigend mens — iemand met een lange lijst van wat wel en niet mag (vooral niet mag), die er vooral op uit is het plezier van anderen te bederven. Maar het puritanisme dat in het Engeland van de zestiende en zeventiende eeuw bloeide, was in werkelijkheid heel anders. Het is waar dat puriteinen vaak argwaan koesterden jegens bezigheden die de meeste christenen vandaag onschuldig zouden vinden, zoals dansen en naar het theater gaan. Maar het waren hartelijke, zeer toegewijde christe-

nen, die in de verste verte niet leken op vreugdeloze betweters. Puriteinse predikers en schrijvers bestudeerden de Bijbel grondig en schreven uitvoerige theologische werken. Die werken waren zelden droog of stoffig (hoewel ze buitengewoon lang konden zijn). Wat opviel aan de puriteinen was dat hun krachtige leer hand in hand ging met een rijke, diepe ervaring van God. We zouden kunnen zeggen dat hun geloof zowel het hoofd als het hart raakte. Het waren bovendien praktische mensen, die in het dagelijks leven voor Christus wilden leven. De onafhankelijke kerk in Stambourne had een lange en roemrijke puriteinse traditie, die was voortgezet door een reeks geliefde predikers. James Spurgeon was er trots op dat hij het pad volgde dat anderen hadden gebaad. Een grote bibliotheek met puriteinse boeken was van predikant op predikant doorgegeven en werd in de pastorie bewaard. Toen Charles ouder werd, glipte hij vaak de donkere kamer binnen waar ze waren opgeborgen om ze te bekijken. Hij was een zeer begaafde jongen, maar het blijft moeilijk te geloven dat hij veel begreep van wat hij las, zeker in het begin, temeer daar hij bekende dat hij sommige enorme boeken nauwelijks kon optillen. Eén boek maakte echter vrijwel meteen een diepe indruk op hem. Dat was de puriteinse klassieker *The Pilgrim's Progress*, geschreven door John Bunyan en voor het eerst uitgegeven in de zeventiende eeuw. Het boek is een allegorie, een gelijkenis van het christelijke leven, geschreven in een levendige en volkse stijl. Het vertelt het verhaal van een jonge man genaamd Christen, die in

Jezus gaat geloven en dan aan zijn pelgrimstocht van navolging begint. Onderweg ontmoet hij een kleurrijk gezelschap met namen als Getrouw, Hopende en Onkunde, die hem helpen of hinderen op zijn reis. Christen komt langs plaatsen als de IJdelheidskermis en Kasteel Twijfel (waar hij een reus genaamd Wanhoop ontmoet), voordat hij ten slotte zijn bestemming bereikt, de Hemelse Stad, de hemel. Bij het omslaan van de bladzijden was de jonge Charles geboeid. De editie die hij had gevonden, was rijk geïllustreerd, met veel tekeningen van de gebeurtenissen in het boek. Hij kon niet alleen Bunyans levendige proza lezen, maar ook zien hoe Christen zich moedig door het moeras worstelde en heldhaftig de rivier des doods overstak. *The Pilgrim's Progress* bleef hij zijn hele leven koesteren — op een bepaald moment in zijn bediening beweerde hij het minstens honderd keer te hebben gelezen! Naast de Bijbel was het het enige boek dat hij hoger schatte dan alle andere. Als kleine jongen werden beelden en uitdrukkingen uit *The Pilgrim's Progress* in zijn bewustzijn gebrand, en beetje bij beetje werd zijn blik op het christelijke leven gevormd. Zijn grootvader was sterk beïnvloed door werken als *The Pilgrim's Progress* en door de zwaardere delen van de puriteinse theologie die in de pastorie werden bewaard. In een tijd waarin sommige predikers begonnen te twifelen aan de historische waarheden van het christelijk geloof, waren de preken van James en zijn uitgangspunten onwrikbaar Bijbels. En wat hij vanaf de kansel predikte, bracht hij thuis in praktijk. Het familiegebed was altijd een belang-

rijk onderdeel van de puriteinse levenswijze. Het was de bedoeling dat het hele gezin dagelijks samenkwam om uit de Bijbel te lezen, samen een psalm te zingen en te bidden. Charles deed daar altijd aan mee en mocht, toen hij wat ouder was, vaak zelf uit de Bijbel voorlezen. Soms hield het jonge kind midden in een zin op en bekende dat hij geen idee had wat de woorden die hij las betekenden. James bleef daarbij altijd vriendelijk tegen zijn kleinzoon. Waarschijnlijk duurden de familiegebeden langer dan normaal als Charles thuis was. In 1841 keerde de jongen terug naar zijn ouders. De financiële situatie van John en Eliza was iets verbeterd. Ze waren inmiddels goed ingeburgerd in Colchester en waren blij Charles weer te kunnen verwelkomen. Terug in het ouderlijk huis nam Charles deel aan de huisgodsdienst die zijn vader leidde. Die momenten waren belangrijk in het huishouden van zijn ouders, hoewel het erop lijkt dat de dagelijkse routine van samen bidden, gezien hun groeiende gezin en de druk waaronder ze stonden, soms in het gedrang kwam. Het vroegste bewaard gebleven geschrift van Charles getuigt daarvan. Toen hij elf jaar was, maakte hij een klein, handgeschreven ‘tijdschrift’ dat zijn familie kon lezen. Daarin schreef hij dat op zondag 11 april 1846 een geplande gebedsbijeenkomst voor het gezin was ‘overgeslagen’, en hij voegde eraan toe: ‘Ik hoop dat het hervat zal worden.’ De gebedsbijeenkomst van de zondag daarop was ‘zeer goed’, maar de zondag daarna werd weer overgeslagen, waarop Charles schreef: ‘Wat een achteruitgang!’ Hij was er, zelfs op die leeftijd, heilig van

overtuigd dat zegen door gebed komt. Zoals we zullen zien, zou dat een wezenlijk kenmerk zijn van zijn hele leven en bediening. Charles vond het niet gemakkelijk om naar zijn ouderlijk huis terug te keren. Terugkijkend op die tijd schreef hij later: ‘Ik herinner me nog hoe verdrietig ik was toen ik voor het eerst afscheid nam van mijn opa; het was het grootste verdriet uit mijn jonge leven. Grootvader scheen ook erg bedroefd en we huilden samen. Hij wist niet precies wat hij tegen me moest zeggen, maar hij zei: “Nou, kind, als vanavond de maan schijnt in Colchester en je kijkt ernaar, bedenk dan dat het dezelfde maan is waar naar je grootvader vanuit Stambourne kijkt.” Als kind heb ik jarenlang van de maan gehouden, omdat ik dacht dat grootvaders ogen en de mijne elkaar op de een of andere manier in de maan zouden ontmoeten.’ Dit laat zien hoe bijzonder de band tussen Charles en zijn grootvader was. Ook toen hij al bij zijn ouders woonde, bezocht de jongen Stambourne zo vaak hij kon. Toch raakte hij ook gehecht aan het huis van zijn ouders. Op zondagavond sprak zijn moeder vaak met haar kinderen over geestelijke zaken, in korte gesprekjes waarvan Charles later zei dat ze diep in zijn jonge hart verankerd lagen en niet te vergeten waren. Ze bad regelmatig en aanhoudend voor het heil van haar kinderen. Het is nauwelijks te overdrijven hoezeer het vrome voorbeeld en de christelijke liefde van zijn ouders en grootouders het leven van Charles hebben beïnvloed. Charles ging naar een plaatselijke school, Stockwell House, in Colchester. Toen hij veertien was, gingen hij en zijn

broer James naar een kostschool van de Church of England in Maidstone, in Kent. Niets daarvan was gratis, en de ouders van Charles offerden veel op om het onderwijs voor hem en zijn broers te betalen. De jonge Charles deed het altijd goed. Hij was duidelijk buitengewoon intelligent, maar maakte zich niet geliefd bij de wiskundeleraar in Maidstone, die toevallig zijn oom was. De jonge scholier wees de leraar geregeld op fouten — in het bijzijn van de hele klas. Zijn oom was waarschijnlijk opgelucht toen Charles na een jaar vertrok naar een academie in Newmarket. Daar was hij assistent. Naast zijn eigen studie gaf hij daardoor ook een deel van zijn tijd les aan de jongere jongens. Dat was in 1849; Charles Spurgeon was toen vijftien jaar oud.

Nog een gebeurtenis uit Charles' jeugd verdient vermelding, omdat ze zo duidelijk op de toekomst vooruitwijst. Toen Charles tien jaar oud was, ontmoette hij tijdens een bezoek aan zijn grootouders in Stambourne een man genaamd Richard Knill, die in de pastorie logeerde. Knill had als zendeling gediend in zowel India als Rusland. Gedreven door een vurige zendingsgeest zocht hij jong en oud op wanneer ze op zijn pad kwamen. Op achtereenvolgende ochtenden nam Knill Charles mee naar de tuin om met hem over Jezus te spreken en samen met hem te bidden.

Aan het einde van het bezoek verzamelde de zendeling het hele gezin en deed een indrukwekkende mededeling. Charles Spurgeon, verklaarde Knill, zou eens het Evangelie prediken voor grote menigten. Hij voorspelde ook dat Charles eens zou preken in de Surrey Chapel in Londen,

zoals die toen heette. Dat leek onmogelijk, maar Knill was nog niet uitgesproken. Hij zei de jongen dat hij, als hij ooit in de Surrey Chapel zou preken, de gemeente moest vragen het lied van William Cowper te zingen, ‘God Moves in a Mysterious Way His wonders to perform’.

Een verbaasde Charles stamelde dat hij dat lied zou laten zingen als hij ooit in die kapel mocht preken. In het begin beschouwde hij het allemaal als een mooie droom. Maar tien jaar later kwam Knills voorspelling inderdaad uit. Charles Spurgeon preekte in de Surrey Chapel en liet de gemeente ‘God Moves in a Mysterious Way’ zingen. God hield Zich aan Zijn woord, en Spurgeon ook.

Maar als ik het nu al over zijn prediking, over Londen en de grote gemeente zou hebben, liep ik op de zaken vooruit. Op vijftienjarige leeftijd werkte Charles Spurgeon als leerling-onderwijzer op een school in Newmarket, opnieuw ver van huis en enigszins eenzaam. Door het trouwe voorbeeld van zijn ouders en grootouders had hij al veel kennis van het christelijk geloof opgedaan. Door zijn regelmatige kerkgang sinds zijn kinderjaren was hij vertrouwd met het kerkelijk leven. Soms had hij zelfs al geïfend met preken, staand op een hooiwagen, terwijl zijn broers en zussen als gemeente op hooibalen zaten te luisteren.

Doordat hij jarenlang had meegedaan aan de huisgodsdiens, wist hij wat bidden was. Hij kende ook de Bijbel en wist beter dan veel christenen hoe hij verschillende boeken en verzen moest opzoeken. Toch ontbrak er iets wezenlijks: Charles had zelf nog geen levend geloof. Hij was

ervan overtuigd dat hij een zondaar was, en naarmate hij ouder werd, maakte hij zich steeds meer zorgen over hoe hij voor God zou kunnen verschijnen. Hoewel hij veel over Jezus wist, kende hij Hem nog niet als zijn persoonlijke Verlosser, Die hem zou vergeven. Maar toen het nieuwe jaar 1850 naderde, zou dat veranderen. Het verhaal van Charles' uiteindelijke, wonderbaarlijke bekering laat zien dat God inderdaad op verborgen wegen werkt.

Dieper onderzoek

In latere jaren sprak Charles Spurgeon vaak over de 'heilige invloed van mijn vroege thuissituatie'. Zijn ouders, grootouders en tante Ann waren allemaal belangrijke figuren die hem voor God hebben beïnvloed. Toen Charles opgroeide, had hij nog geen echt geloof. Volgens zijn eigen getuigenis kende hij Jezus niet persoonlijk.

Maar stap voor stap werd Charles voorbereid op de dag waarop hij Christus zou ontvangen. Zijn grootvader en vooral zijn moeder speelden een belangrijke rol in zijn jonge leven. In het jaar na zijn uiteindelijke bekering schreef hij zijn moeder in een brief: 'U... bent het grote middel in Gods hand geweest om mij te maken tot wat ik hoop dat ik ben. U hebt, door Gods zegen, de weg bereid voor het gepredikte Woord... Ik hou van u als de prediker naar mijn hart.'

Eliza was volgens Charles zijn 'biddende, waakzame moeder'. Hij had alle reden tot dankbaarheid, want God

had zijn familie gebruikt om hem niet alleen voor te bereiden op een ware bekering, maar ook op een leven van bediening en dienstbaarheid.

Betrokken zijn

Als wij het voorrecht van kinderen hebben, bidden we dan voor hen en met hen? Lezen we samen met hen de Bijbel? En misschien wel het allerbelangrijkste: leven we thuis een leven dat Christus weerspiegelt en van Zijn liefde getuigt? We kunnen mensen in onze gemeente misleiden over onze levensstijl. We kunnen onze collega's op het werk vaak iets wijsmaken over wie we werkelijk zijn, zelfs als ze ons bijna dagelijks zien. We kunnen onze zwakheden zelfs verbergen voor onze verdere familiekring. Maar thuis is het veel moeilijker om een façade op te houden. Daar zien mensen ons zoals we werkelijk zijn, elke dag, wanneer we moe zijn en op ons zwakst. Als andere gezinsleden, vooral kinderen, naar ons kijken, wat zien ze dan?

Natuurlijk is niet iedereen getrouwd, heeft niet iedereen kinderen en leeft niet iedereen in een gezin waarin alle volwassenen hun leven aan Christus hebben toegewijd. Maar in het leven van de jonge Charles zien we verschillende mensen die een rol hebben gespeeld: zijn grootouders, zijn ouders en zijn ongehuwde tante Ann. Bijna iedereen van ons kent wel kinderen van wie we houden en die we kunnen inspireren om Christus te volgen. Het verhaal van de jonge Charles Spurgeon moedigt ons aan te

vertrouwen op de Heilige Geest en de kansen die we krijgen ten volle te benutten. Wie weet schuilt er een toekomstige Spurgeon in een van onze gezinnen.

Niemand van ons is volmaakt; we falen allemaal en zijn niet altijd een godvruchtig voorbeeld voor de mensen om ons heen. Ook Charles Spurgeons familieleden waren niet volmaakt. Zijn grootvader was soms wat streng, en zijn ouders hielden de familiegebeden niet regelmatig, iets wat de jonge Charles al snel opmerkte. Maar voor hen, net als voor ons, was er altijd Gods genade en vergeving. Berouw tonen tegenover God en de mensen om ons heen is een wezenlijk onderdeel van een echt christelijk leven. God vergeeft ons en schenkt ons Zijn wonderbare, onverdiende genade, zodat we telkens opnieuw kunnen beginnen.

Er is één ding dat we allemaal kunnen doen: bidden. Zoals Charles' moeder dagelijks vurig voor haar zoon bad, kunnen ook wij regelmatig bidden voor wie ons dierbaar zijn, misschien wel voor onze eigen kinderen. Het bemoeidigende voorbeeld van een moeder die na vele jaren haar gebeden op wonderlijke wijze verhoord zag, kan ons sterken terwijl we bidden.

HOOFDSTUK 2

De grote verandering

Op een ijsskoude, besneeuwde zondagochtend in januari 1850 was de vijftienjarige Charles Spurgeon vanuit Newmarket bij zijn ouders in Colchester. Het weer was erbarmelijk, maar Charles was vastbesloten ergens een kerkdienst bij te wonen; hij had zelfs een bepaalde kapel in gedachten. Hij ging te voet op weg en worstelde zich moedig door de sneeuwstorm, maar het weer was zo vreselijk dat hij zijn bestemming niet kon bereiken. In plaats daarvan sloeg hij een smal zijstraatje in op zoek naar beschutting en stuitte op een kleine kapel die hij nog nooit had bezocht. Dankbaar strompelde hij naar binnen, waar hij eindelijk schuilde voor de bijtende wind en de stuifsnieuw. De straat heette Artillery Street, en de kapel waar hij zo toevallig terechtkwam, behoorde tot de Primitive Methodists. Deze christelijke groepering is tegenwoordig nauwe-

lijks nog bekend, maar werd destijds door sommigen spottend ‘de schreeuwers’ genoemd. Volgens Spurgeon hadden de leden die naam te danken aan hun luide gezang, dat ‘mensen hoofdpijn bezorgde’, en stonden ze in brede kring bekend om hun ongebreidelde enthousiasme.

Van dat gebruikelijke enthousiasme was in deze dienst weinig te merken. Slechts een handjevol mensen, ongeveer vijftien in totaal, had zich door het miserabele weer gewaagd. De kapel moet ijskoud zijn geweest en maakte een onmiskenbaar lege indruk. De jonge Spurgeon zat er in zijn eentje tussen, en de dienst leek weinig belovend.

De situatie verslechterde nog, althans in Spurgeons ogen, toen de prediker in Artillery Street opstond om te spreken. Hij kondigde zijn tekst aan met een zwaar Essex accent, waardoor hij een volledig ongeschoolde en onge-manierde indruk maakte. Tot Spurgeons ergernis sprak hij zijn woorden zelfs niet eens fatsoenlijk uit! Later zou Spurgeon hem, op weinig vleierende wijze, ‘werkelijk dom’ noemen.

Maar wat er vervolgens gebeurde, zou de jonge bezoeker voorgoed veranderen. Charles Haddon Spurgeon stond op het punt iets mee te maken dat deze dag tot de belangrijkste van zijn hele leven zou maken. Onverwacht zou deze ogenschijnlijk onbeduidende dienst een keerpunt in zijn bestaan blijken. De prediker had Jesaja 45:22 als tekst gekozen. In de Statenvertaling luidt dat vers: ‘Wendt U naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! want Ik ben God, en niemand meer.’ In de oude Engelse

Authorized Version, die Charles die ochtend gehoord zal hebben, begint het vers echter met ‘Look unto Me’, dat wil zeggen: ‘Zie op Mij’.

Tijdens zijn kinderjaren in Stambourne had Spurgeon een catechismus uit zijn hoofd geleerd die de fundamentele christelijke waarheden onderwees door middel van vragen en antwoorden. Een van die vragen was: ‘Wie was Jesaja?’ Daarop had de jonge Charles leren antwoorden: ‘Hij was de profeet die meer over Jezus Christus sprak dan alle anderen.’ Wat hij eerder alleen met zijn verstand had opgenomen, drong nu door tot zijn hart.

Toen de man begon te preken, hield hij zich nauwgezet aan zijn Bijbeltekst. Spurgeon vermoedde dat dit vooral kwam doordat hij weinig anders te zeggen had. Met eenvoudige woorden spoorde hij de hele gemeente aan om ‘op Christus te zien’ om verlost te worden — een uitdrukking die hij keer op keer herhaalde, als een refrein dat steeds dieper doordrong. Na ongeveer tien minuten leek de spreker volledig door zijn ideeën heen te zijn. Maar juist op dat moment nam de dienst een onverwachte en dramatische wending. Spurgeon beschreef later wat er gebeurde:

‘De prediker richtte zijn blik op mij. Met zo weinig aanwezigheid moet hij hebben geweten dat ik een vreemdeling was. Hij keek me recht in de ogen, alsof hij mijn hele ziel kon doorgronden, en zei: “Jongeman, je ziet er diep ongelukkig uit... en je zult altijd ongelukkig blijven — ongelukkig in het leven en ongelukkig in de dood — als je niet gehoorzaamt aan mijn tekst. Maar als je nu gehoorzaamt, op

dit eigenste moment, zul je gered worden.” Toen riep hij, zijn handen ten hemel heffend, met de volle kracht die zo kenmerkend was voor een Primitive Methodist: “Jongeman, zie op Jezus Christus. Zie! Zie! Zie! Je hoeft niets anders te doen dan te zien en te leven!”

Spurgeon was niet gewend dat predikers rechtstreeks vanaf de kansel tot hem spraken! Toch ging het effect van deze persoonlijke benadering als een elektrische schok door hem heen. God gebruikte deze eenvoudige, directe aansporing van een heel gewone spreker om Spurgeons geestelijke ogen te openen. De jonge Spurgeon deed precies wat hem gevraagd werd — hij ‘keek’ — en op dat moment aanschouwde hij wat hij later ‘het wonderbaarlijke gezicht’ van ‘Jezus die voor mij stierf als Redder’ zou noemen. Hoewel hij van de rest van de preek nauwelijks nog iets meekreeg, deed dat er niet meer toe. God had reeds tot hem gesproken, en hij had daarop geantwoord met eenvoudig, kinderlijk geloof.

De diepe vreugde en verwondering van zijn bekering zouden hem zijn hele leven bijblijven. Vele jaren later zou Spurgeon er met dankbaarheid op terugblikken en zeggen:

‘Vele dagen van christelijke ervaring zijn sindsdien voorbijgegaan... maar geen enkele dag heeft ooit die volledige vervoering, die sprankelende vreugde geëvenaard die ik op die allereerste dag ervoer. Ik had kunnen opspringen van de stoel waarop ik zat en met dezelfde vurigheid willen schreeuwen als de meest uitbundige van de aanwezige

methodistenbroeders: “Ik ben vergeven! Ik ben vergeven! Een wonder van genade! Een zondaar gered door bloed!”

In dit verhaal springen twee zaken bijzonder in het oog. De eerste is wat theologen soms de ‘voorzienigheid’ van God noemen. Terugblikkend geloofde Spurgeon niet dat deze buitengewone reeks gebeurtenissen op toeval berustte: de sneeuwstorm, zijn bezoek aan een andere kapel dan gepland en de directe toespraak van de prediker tot de ongelukkige bezoeker. Hij zag hierin wat mensen soms ‘de voorzienigheid Gods’ noemen, momenten waarop God actief de gebeurtenissen zo ordent dat Zijn plan tot vervulling komt.

Het tweede opmerkelijke punt is de alledaagsheid van de prediker. Hij was overduidelijk geen bijzonder begaafd spreker! Toch had God juist deze gewone man gebruikt om Zijn buitengewone boodschap over te brengen en haar door de kracht van Zijn Heilige Geest in het hart van een jongeman te laten doordringen. Dit wonderlijke beginsel — dat God gewone mensen gebruikt voor Zijn bijzondere werk — blijft Hij tot op de dag van vandaag toepassen. De Spurgeon die aan het einde van de dienst door de inmiddels diep gevallen sneeuw naar huis liep, was een volkomen nieuw mens. Zijn moeder merkte meteen dat er iets ingrijpends was gebeurd. Haar zoon was zichtbaar veranderd; de eerdere somberheid en moedeloosheid hadden plaatsgemaakt voor een innerlijke vreugde die van zijn gezicht af te lezen was!

Later die avond bleef Charles tot diep in de nacht met zijn vader in gesprek over zijn pasgevonden geloof. Hoewel ze natuurlijk al vaak over christelijke onderwerpen hadden gesproken, was het nu fundamenteel anders. Begrippen als vergeving en genade kwamen voor Charles op een ongeken­de manier tot leven. Hij had werkelijk op Christus gezien en nu, voor het eerst, kon hij echt doorgronden waar het christelijk geloof in de kern over ging. Het hoofdstuk in Spurgeons *Autobiografie* dat deze gebeurtenissen beschrijft, draagt de titel ‘De Grote Verandering’. Een treffender titel is nauwelijks denkbaar. De jonge Charles was inderdaad diepgaand veranderd, en zijn leven zou nooit meer hetzelfde zijn.

Vader John en moeder Eliza waren uiteraard bijzonder verheugd over de bekering van hun zoon. Toch nam Charles later datzelfde jaar een besluit dat indruiste tegen de wensen van zijn ouders en ook tegen die van zijn grootvader James. Op vrijdag 3 mei 1850 liet Charles Spurgeon zich als gelovige door onderdompeling dopen. Na zijn terugkeer in Newmarket had hij zich aangesloten bij een congregationalistische kerk, de denominatie van zijn ouders en grootouders, die de kinderdoop praktiseerde. Dat zou zijn familie van harte hebben goedgekeurd. Maar Charles had op school over de geloofsdoop geleerd en was er bij zijn Bijbelstudie van overtuigd geraakt dat dit de juiste manier was om gedoopt te worden. Hij ging nooit tegen zijn overtuigingen in en was vastbesloten zijn beslissing niet uit te stellen.

Zijn ouders waren aanvankelijk niet gelukkig met deze keuze. Na een korte innerlijke worsteling gaven zij echter hun zegen, iets waar Charles als plichtsgetrouwe Victorianaanse zoon ook nadrukkelijk om had gevraagd. Zijn moeder merkte daarbij op dat ze weliswaar vaak had gebeden dat haar zoon christen zou worden, maar nooit dat hij baptist zou worden. Charles antwoordde met de woorden uit Efeze 3:20: God had niet alleen haar gebeden verhoord, maar was zelfs bereid geweest ‘meer dan overvloediglijk te doen, boven al wat wij bidden of denken’. Wat zijn moeder daarop antwoordde, is niet overgeleverd.

De dichtstbijzijnde baptistenpredikant die Charles kon vinden en die bereid was hem te dopen, was dominee William Cantlow uit Isleham, zo’n dertien kilometer van Newmarket. Op de dag van zijn doop stond de jonge Spurgeon vroeg op, wijdde zich twee uur lang aan gebed en stille overdenking en begaf zich daarna te voet op de twee tot drie uur durende tocht naar de rivier bij Isleham, waar hij samen met twee jonge vrouwen zou worden gedoopt. Dat was geen kerkgebouw, maar de oever van de rivier de Lark bij Isleham Ferry, waar de doop in de open lucht plaatsvond.

Een aantal mensen had zich verzameld om de doop te aanschouwen. Onder hen waren niet alleen betrokken kerkgangers, maar vrijwel zeker ook nieuwsgierige toeschouwers. Zowel op de oevers van de rivier als in boten was het druk. Het was een koude dag en Spurgeon voelde zich aanvankelijk verlegen en nerveus. Er werd hem ge-

vraagde twee vrouwen het water in te begeleiden en hen te brengen naar de plek in de rivier waar de predikant stond te wachten, daar waar het water diep genoeg was voor de doop. Maar Spurgeon weigerde zenuwachtig. Hij had immers nog nooit een doopdienst bij de baptisten bijgewoond en was ‘bang om een fout te maken’. Zijn eigen beschrijving van het moment waarop hij aan de beurt was om gedoopt te worden, is bijzonder levendig en aangrijpend:

‘Toen het mijn beurt was om het water in te gaan, blies er een koude bries over de rivier. Maar op het moment dat ik enkele stappen zette en de mensen op de veerboot, in de boten en aan beide oevers zag, had ik het gevoel dat hemel, aarde en hel hun aandacht op mij hadden gericht. Toch schaamde ik mij er niet voor om mij daar en op dat moment te identificeren als een volgeling van het Lam. Mijn verlegenheid leek als het ware van mij af te spoelen; zij dreef met de rivier mee naar zee en werd waarschijnlijk door de vissen opgegeten, want die onzekerheid heb ik sindsdien nooit meer ervaren. De doop maakte bovendien mijn tong los, en vanaf die dag heeft zij niet meer gezwe-gen.’

Groei

Een andere belangrijke gebeurtenis — of beter gezegd, een reeks gebeurtenissen — verdient bijzondere aandacht. Zowel vóór als na zijn bekering bracht Spurgeon veel tijd door met Mary King, de kokkin van zijn school in Newmar-

ket. Mary King was een toegewijd christen, zonder formele theologische opleiding, maar met een diepgaande kennis van de Bijbel en een helder inzicht in de christelijke leer. Zij was bereid vele uren met Charles door te brengen en ontmoette hem regelmatig om de grote waarheden van het geloof te bespreken, zoals het genadeverbond, de uitverkiezing, de vereniging met Christus, de volharding en de ware godsvrucht.

Mary King was een overtuigd calvinist en legde sterk de nadruk op de soevereiniteit van God, zonder daarbij te ontkennen dat mensen verantwoordelijk zijn voor hun eigen daden. Die overtuiging zou Spurgeon zelf ook ontwikkelen, in lijn met de traditie van de puriteinen. Hij verklaarde later vaak dat hij meer had geleerd van Mary King dan van zes doctors in de theologie bij elkaar. Haar praktische geloof en diepe inzicht maakten haar tot een onmisbare mentor in zijn vroege geestelijke ontwikkeling. Bovendien vergat Spurgeon haar nooit: toen hij later hoorde van haar financiële zorgen, ondersteunde hij haar tot aan haar dood.

Spurgeon nam de hulp van Mary King met grote dankbaarheid aan en verklaarde later dat, afgezien van zijn familie, de ‘eerste lessen die ik ooit in theologie kreeg’ van haar afkomstig waren. Wat hem vooral raakte, was dat zij haar geloof niet alleen kende, maar ook daadwerkelijk beleefde. Haar kennis van de christelijke leer was indrukwekkend, maar bleef niet beperkt tot het hoofd; zij doordrong haar hele leven en handelen. Spurgeon omschreef

haar als ‘een godvruchtige, ervaren vrouw, van wie ik veel meer heb geleerd dan van de predikant van de kapel die wij bezochten’. Onder haar invloed groeide hij in kennis en liefde voor God, waarmee het fundament werd gelegd voor de verdere, opmerkelijke ontwikkelingen in zijn leven.

Dieper graven

Een van de meest opvallende aspecten van Spurgeons bekering en vroege christelijke ervaring is hoe God gewone mensen gebruikte om het leven van deze jonge man diepgaand te beïnvloeden. Op een ijskoude januarimorgen was het niet een begaafd prediker, maar een eenvoudige man die een klein aantal trouwe kerkgangers en één diep ongelukkige bezoeker — Spurgeon zelf — aanspoorde om ‘op Christus te zien’. Tot op de dag van vandaag is de ware identiteit van deze man onzeker. Naarmate Spurgeons bekendheid groeide, beweerden minstens drie personen dat zij de spreker waren geweest, maar Spurgeon herkende geen van hen. Historici vermoeden dat Robert Eaglen de meest waarschijnlijke kandidaat is, een predikant die regelmatig preekte in de Primitive Methodist-kapellen rond Colchester en Ipswich. Toen Eaglen enkele jaren later aan Spurgeon werd voorgesteld, merkte Charles echter op: ‘Dit is niet de man’ — hoewel het mogelijk is dat Eaglen in de tussentijd sterk was veranderd.

De identiteit van deze prediker zal waarschijnlijk altijd een mysterie blijven. Maar God weet het, en Hij gebruikte

deze eenvoudige man en zijn eenvoudige, stamelende boodschap om iemand tot bekering te brengen die later de beroemdste volksprediker van het Victoriaanse Engeland zou worden.

Ook William Cantlow, de man die Spurgeon doopte, was zo'n gewone maar toegewijde dienaar. Hij had als zendeling op Jamaica gewerkt, maar keerde terug naar Engeland om tweeëndertig jaar lang de kleine gemeente van Is-leham te leiden. Cantlow was geliefd bij zijn gemeenteleden en stond bekend om zijn vriendelijkheid en zijn vermogen om met een 'zacht antwoord' spanning te vermindern. Zijn naam is vandaag de dag alleen nog bekend doordat hij Spurgeon doopte — een gebeurtenis die met trots op zijn grafsteen wordt vermeld. Ondanks zijn bescheidenheid vergat Spurgeon nooit de warmte, gastvrijheid en pastorale zorg van Cantlow. Net als de anonieme Primitive Methodist-prediker was Cantlow een gewone man die door een buitengewone God op bijzondere wijze werd gebruikt.

En Mary King? Zij was nooit predikant, heeft nooit gepreekt en nooit een kerkdienst geleid. Binnen haar tak van de baptistenkerk zou dat voor een vrouw bovendien onmogelijk zijn geweest. Je zou kunnen zeggen dat zij de meest gewone van deze drie mensen was — en zij zou dat zelf ongetwijfeld ook zo gezegd hebben. Toch was haar kennis van de christelijke waarheid groot, en rustig en doeltreffend droeg zij haar inzichten over aan haar jonge vriend. Haar diepe liefde voor God en Zijn wegen maakte

een blijvende indruk, en Spurgeon vergat haar niet. Toen zij op latere leeftijd brozer werd en in financiële nood kwam, hoorde Spurgeon van haar situatie en ondersteunde hij haar tot aan haar overlijden. Hij bleef haar altijd dankbaar, evenals de anderen die hem in zijn vroege jaren als jonge christen hadden geholpen.

Toepassing

Wanneer we terugkijken op de voorbeelden van de methodistenprediker, de baptistenpredikant William Cantlow en misschien wel het meest op Mary King, valt daar een belangrijke les uit te trekken: God gebruikt gewone christenen om grote dingen te doen. De toepassing op ons eigen leven laat zich eenvoudig raden. Misschien voelen wij ons niet bijzonder begaafd en denken we dat we geen grote mogelijkheden hebben om Christus te dienen. We zullen wellicht nooit een Charles Spurgeon, een Billy Graham of een andere bekende figuur worden.

Toch gebruikt God juist gewone mensen die Hem trouw zijn in de kleine dingen van het dagelijks leven. Laat dit ons tot bemoediging zijn en laten wij volharden in trouw! Wie weet wie God op ons pad zal brengen en op welke wijze Hij ons wil gebruiken om Hem eer te geven?

HOOFDSTUK 3

De jonge predikant van de Fens

Binnen een maand na zijn bekering begon Spurgeon een dagboek bij te houden. Op de eerste pagina schreef hij een gebed van toewijding: ‘O grote en ondoorgrondelijke God, U kent mijn hart en beproeft al mijn wegen. In nederige afhankelijkheid van de leiding van Uw Heilige Geest wijd ik mijzelf aan U toe als een redelijk offer. Ik keer terug tot U, tot wie ik behoor. Mijn verlangen is om voor altijd, zonder enig voorbehoud, geheel en eeuwig van U te zijn. Zolang ik op deze aarde leef, wil ik U dienen. Moge ik U genieten en U voor altijd loven. Amen.’ *1 februari 1850, Charles Haddon Spurgeon*

In die tijd spraken alle christenen met God op een wijze die wij tegenwoordig wellicht ‘ouderwets’ zouden noemen. God op een andere manier aanspreken werd toen als on-

eerbiedig beschouwd, ook al klinken die formuleringen voor velen van ons nu misschien wat vreemd. Toch voelen we, zelfs bij deze onbekende bewoordingen, duidelijk hoeveel passie de jonge Spurgeon voor zijn Verlosser had. Hij nam zijn geloof uiterst serieus en nam geen genoegen met halfslachtigheid. Voor Spurgeon was het niet genoeg om slechts de kerkbanken te vullen of zich oppervlakkig betrokken te voelen. Zijn kracht vond hij in God, en hij was vastbesloten zich volledig aan zijn Heere toe te wijden. Die oprechte toewijding kwam vooral tot uiting in de jaren direct na zijn bekering.

De jonge prediker

Spurgeon zette zich direct in om zijn nieuwe geloof in de praktijk te brengen. Zoals eerder beschreven, sloot hij zich kort na zijn bekering aan bij een congregationalistische kerk in Newmarket en werd hij als gelovige gedoopt bij de veerboot van Isleham. Vrijwel onmiddellijk begon hij les te geven op de zondagsschool van zijn kerk in Newmarket en traktaten – christelijke pamfletten – te verspreiden in de stad. Dit was echter slechts het begin van zijn toewijding.

Op 17 juni 1850 verliet hij Newmarket om een aanstelling als leraar aan een school in Cambridge te aanvaarden en zijn eigen studie voort te zetten. In Cambridge sloot hij zich aan bij de St Andrew's Street Baptist Church, een van de oudste kerken van de stad. Elke week gaf hij daar 's middags les op de zondagsschool. Zijn lessen werden zo ge-

waardeerd dat steeds meer volwassenen ze gingen bijwonen, zodat de klassen al snel vol zaten.

Charles had zijn vader in Colchester geschreven over zijn verlangen om te prediken. Die wens zou in vervulling gaan – en wel op een bijzondere wijze.

In Cambridge bestond een gezelschap met de naam Preacher's Association, gevestigd aan St Andrew's Street. Deze vereniging zorgde voor sprekers in de kleine kapellen en vergaderhuizen in de dorpen en gehuchten rond de stad. De indeling van wie waar en wanneer zou preken, lag in handen van James Vinter, door velen liefkozend 'bisschop Vinter' genoemd. Volgens Spurgeon was Vinter een 'eerbiedwaardige' en 'hartelijke ziel', met een 'warm hart' en 'vriendelijke manieren'.

Spurgeon was geen lid van de vereniging, maar de kwaliteit van zijn zondagsschoolonderwijs was Vinter niet ontgaan. De 'bisschop' wilde Spurgeon dan ook graag als predikant aan zijn gezelschap toevoegen. Hij beseftte echter dat de jonge Spurgeon, ondanks zijn oprechte verlangen om te preken, te bescheiden en te verlegen was om op een directe uitnodiging in te gaan.

Vinter bedacht daarom een plan. Op een zaterdag vroeg hij Spurgeon of hij de volgende dag mee wilde gaan naar een plaats met de naam Teversham, waar een kerkdienst zou plaatsvinden. Spurgeon kreeg echter slechts te horen dat er een onbekende jongeman zou preken, iemand die 'niet veel ervaring had met preken'. Deze jongeman, zo voegde Vinter eraan toe, zou 'zeer waarschijnlijk' dank-

baar zijn voor wat gezelschap. Spurgeon ging graag op de uitnodiging in en was blij die onbekende jonge predikant te mogen vergezellen op de lange wandeling naar Teversham.

Eigenlijk had Spurgeon al argwaan moeten krijgen toen hij zijn metgezel ontmoette en zag dat deze enkele jaren ouder was dan hijzelf. Nadat ze een tijdje samen hadden gelopen, sprak Spurgeon de hoop uit dat zijn nieuwe kennis 'Gods aanwezigheid zou ervaren tijdens het preken'. Tot zijn verbazing reageerde de ander stomverbaasd: hij had nog nooit in zijn leven gepreekt en was ook niet van plan daarmee te beginnen. Volgens hem was het Spurgeon die zou preken; althans, zo had Vinter het hem verteld.

Op dat moment herinnerde Spurgeon zich de zorgvuldig gekozen woorden waarmee Vinter hem had uitgenodigd om naar Teversham te gaan. Het werd hem duidelijk dat hijzelf de 'jongeman die niet veel ervaring had met preken' was, over wie Vinter had gesproken. Spurgeon was hier allerm minst blij mee.

Terwijl ze hun weg naar Teversham vervolgden, maakte Spurgeon duidelijk dat hij absoluut niet van plan was te preken. Net als zijn oudere metgezel had hij nog nooit in een kerk gesproken en was hij er totaal niet op voorbereid. De oudere man hield echter vol: 'Waarom vertel je ze niet een van je zondagsschoollessen?' Al snel werd duidelijk dat de mensen in Teversham die dag geen boodschap zouden ontvangen als Spurgeon niet zou preken. Uiteindelijk stemde de jonge Charles schoorvoetend toe. Zwijgend liepen ze

verder, terwijl Spurgeon een tekst uitkoos, zijn gedachten ordende en vurig bad. Waarschijnlijk dacht hij ook na over wat hij ‘bisschop Vinter’ zou zeggen bij terugkeer in Cambridge.

De gemeente in Teversham had geen eigen kerkgebouw; men kwam samen in een eenvoudig, rietgedekt huisje, waar een aantal landarbeiders en hun vrouwen zich had verzameld. Spurgeon koos als tekst voor zijn eerste preek 1 Petrus 2:7: ‘U dan, die gelooft, is Hij dierbaar’. Hij besloot in zijn allereerste preek ‘het verhaal van het kruis te vertellen’. Na enkele gezangen, gebeden en een bijbellezing brak het moment aan waarop Spurgeon moest spreken.

‘Hoe lang of kort mijn toespraak precies duurde, kan ik mij niet meer herinneren. Het bleek uiteindelijk lang niet zo’n zware opgave als ik had gevreesd, maar ik was opgelucht dat ik het tot een goed einde had gebracht en het slotlied werd ingezet. Tot mijn grote vreugde was ik niet ingestort, had ik niet halverwege opgegeven en was ik niet zonder woorden komen te zitten; het gewenste einde was in zicht. Ik rondde mijn preek af en pakte het gezangboek. Tot mijn verbazing klonk er plotseling een oude stem: “Moge God je zegenen, m’n jongen, hoe oud ben je eigenlijk?” Mijn zeer plechtige antwoord luidde: “U zult moeten wachten tot de dienst voorbij is voordat u zulke vragen stelt. Laten we nu zingen.”’

Nadat de dienst officieel was beëindigd, werd Spurgeon opnieuw gevraagd: ‘Hoe oud ben je eigenlijk?’ ‘Ik ben nog

geen zestig,' antwoordde hij met een glimlach. 'Ja, en nog geen zestien,' luidde de gevatte reactie – een goede gok, want Spurgeon was inderdaad net zestien geworden.

Spurgeon antwoordde daarop: 'Let niet op mijn leeftijd, maar denk aan de kostbaarheid van de Heere Jezus.'

Spurgeon had de dienst niet alleen zonder problemen geleid, hij had de aanwezigen ook gewezen op Christus en Zijn kruis. In een latere preekschets over dezelfde tekst schreef hij: 'Dit was het thema van de eerste preek die ik ooit heb gehouden; ik hoop dat het nu mijn thema is en altijd zal blijven.' Met die eerste preek had Spurgeon zijn roeping als prediker gevonden. Hij zou zijn vaardigheden in de toekomst nog verder ontwikkelen, maar nooit een beter onderwerp vinden. Het was een uitstekend begin, en tevens de koers die hij vastbesloten was te blijven volgen.

Het verbaasde niemand dat Spurgeon al snel bijzonder populair werd als predikant. Hij kreeg zoveel uitnodigingen dat hij soms drie keer op zondag en elke avond van de week diensten moest leiden. Veel van die bijeenkomsten vonden plaats in afgelegen dorpen die moeilijk bereikbaar waren. Vaak moest Spurgeon drie, vijf of zelfs acht mijl lopen, weer of geen weer, over smalle paadjes en door modderige velden om zijn bestemming te bereiken — meestal niet meer dan een eenvoudig hutje of een schuur.

Reisde hij 's avonds, dan was het doorgaans donker en had hij slechts een flakkerende lantaarn om zijn pad te verlichten. Bij regenachtig weer droeg Spurgeon waterdichte beenkappen. Op een keer worstelde hij zich door

een hevige storm, om uiteindelijk te ontdekken dat de afgesproken ontmoetingsplaats verlaten was — de dorpsbewoners waren ervan uitgegaan dat het weer te slecht was voor een dienst. Spurgeon trok zich daar niets van aan, ging van huis tot huis, klopte op de deuren en wist toch nog een gemeente bijeen te brengen.

Het was duidelijk dat hij een begaafd predikant was. Maar mensen waardeerden niet alleen zijn talent; ook zijn toewijding aan God en zijn aanstekelijke enthousiasme vielen op. Daarnaast maakte zijn jonge leeftijd indruk. Al snel stond hij in het hele Fenland bekend als ‘de jonge predikant van de Fens’. Spurgeons eerste toewijdingsgebed werd werkelijkheid in zijn daden: hij was trouw geweest in het kleine. Nu stond God op het punt een nieuw werkterrein voor hem te openen.

De jonge dominee

Een van de plaatsen waar Spurgeon predikte, was het dorp Waterbeach, op ongeveer tien kilometer van Cambridge. Het dorp had een kleine kapel met een rieten dak en sinds kort ook een eigen predikant. De gemeente kon haar dominee echter niet financieel onderhouden, waardoor hij zich genoodzaakt zag zijn positie op te geven.

Toen Spurgeon in oktober 1851 voor het eerst in Waterbeach preekte, verkeerde de Waterbeach Chapel in slechte staat. Toch werd hij meteen uitgenodigd om de twee zondagen daarna terug te komen. Uiteindelijk bleef Spurgeon

er twee jaar en nam hij de ‘oproep’ aan om predikant van de gemeente te worden. Zo werd de zeventienjarige Spurgeon niet alleen een jonge predikant, maar ook de jonge herder van deze gemeente.

Hoe men het ook wendt of keert, Spurgeons korte periode als predikant in Waterbeach was werkelijk bijzonder. In zijn *Autobiografie* beschrijft hij het dorp als een plaats die ‘bekend stond om zijn dronkenschap en godslastering’. Overvallen waren aan de orde van de dag, en de inwoners leefden in diepe armoede, ‘vernedering’ en ‘ellende’.

Toch, zo vertelt Spurgeon, werd deze plaats in enkele jaren tijd volledig ‘op zijn kop gezet’ door de prediking van een jonge man die oprecht om zielen gaf. De kleine kapel met het rieten dak zat elke zondag tot de laatste plaats vol. Diefstal en ‘allerlei soorten schurkenstreken’ kwamen tot een einde, want wie zich daaraan schuldig had gemaakt, bevond zich nu zelf ‘in het huis van God en was verheugd te horen over de gekruisigde Christus’. Niet alleen individuele levens, maar het hele dorp onderging een diepgaande verandering. Waar ooit ‘dronkenschap’ en ‘losbandigheid’ heersten, gingen mannen en vrouwen nu ‘met een vreugdevol hart aan het werk, terwijl zij de lof zongen van de eeuwig levende God’.

Het was een buitengewone ommekeer, bijna als uit een roman. Gaandeweg onthult Spurgeon in zijn beschrijving echter wat de lezers van zijn *Autobiografie* ongetwijfeld al vermoedden: Waterbeach was het dorp, Spurgeon zelf was de predikant, en het verhaal was waargebeurd.

Spurgeon vreesde duidelijk dat zijn lezers zijn beschrijving van de gebeurtenissen overdreven zouden vinden, maar hij verzekerde hen al snel dat dit niet zo was. Er is bovendien aanvullend bewijs dat Spurgeons eigen verslag ondersteunt. Zo is er een brief van een diaken uit Waterbeach aan Spurgeons vader, geschreven in maart 1852. Daarin staat dat mensen de kerk niet in konden omdat het gebouw al vol was. De diaken schrijft dat Spurgeons vader, als hij naar Waterbeach zou komen, zou merken dat het verhaal ‘niet overdreven’ was. Sterker nog, hij zou waarschijnlijk moeten toegeven: ‘de helft is mij niet aangezegd.’

Gelet op deze feiten, en gezien wat God later door Spurgeon in Londen tot stand zou brengen, is er geen enkele reden om te twijfelen aan de enthousiaste beschrijving van de gebeurtenissen door de predikant zelf.

Wat was de boodschap die Spurgeon predikte en die, met Gods hulp, zo’n grote verandering in het dorpsleven teweegbracht? Er zijn zes boeken met preeknotities bewaard gebleven, in de Heritage Room van Spurgeon’s College. Daarnaast zijn enkele preekschetsen opgenomen in zijn *Autobiografie*. Uit die notities blijkt dat Spurgeon dezelfde krachtige leer verkondigde, met dezelfde praktische toepassing, als hij had geleerd in de pastorie van Stambourne en van de kokkin Mary King in Newmarket.

Hoewel Spurgeon onmiskenbaar begaafd en buitengewoon toegewijd was, geloofde hij zelf dat vooral de boodschap die hij bracht — en de kracht van God die deze

waarheid in de harten van de mensen bevestigde — de sleutel vormde tot de veranderingen die plaatsvonden.

Hoewel deze vroege preken slechts als korte schetsen zijn overgeleverd, geven ze toch een goed beeld van zowel de inhoud van zijn boodschap als de wijze waarop hij die overbracht. Zo ging een van zijn preken over Lukas 19:41, het vers waarin staat dat Jezus weende over Jeruzalem toen Hij de stad naderde op de eerste Palmzondag. Spurgeon gaf deze preek de titel ‘De tranen van de Verlosser over zondaars’.

Zijn handgeschreven aantekeningen bevatten genoeg details om te laten zien dat hij een opmerkelijk levendige, maar tegelijk eenvoudige boodschap bracht over de tranen van Jezus. De Heere Jezus weende om het zondige Jeruzalem, omdat de inwoners, ondanks hun vele voorrechten, weigerden zich tot God te bekeren. Spurgeon trok vervolgens de parallel met Waterbeach: ook de mensen daar hadden veel voorrechten ontvangen, en ook zij waren zondig. Sterker nog, een aantal van degenen die die ochtend in de kapel aanwezig waren, had zich nog altijd niet tot Christus bekeerd. Had de Heere Jezus niet ook om hen geweend? Spurgeon was ervan overtuigd van wel.

Het is een beeld dat men zich levendig kan voorstellen: Spurgeon die zijn armen verheft en met volle overtuiging uitroept dat Jezus weende ‘over Waterbeach en over deze gemeente’. In heldere en indringende bewoordingen legde hij vervolgens uit hoe vol medelijden Christus met hen was, bracht hij de boodschap van het evangelie en riep hij

iedereen op tot berouw en geloof in Christus. Spurgeon herinnerde zich dat tijdens zijn bediening in Waterbeach vele dorpelingen diep geraakt waren en tot tranen toe bewogen werden toen zij zich tot Christus bekeerden en Hem aanvaardden. Was dit, althans gedeeltelijk, een reactie op deze aangrijpende evangeliepreek over de tranen van Jezus?

Spurgeons bediening begon met slechts veertig vaste bezoekers in de kapel. Na twee jaar van dit soort prediking kwamen er wekelijks meer dan vierhonderd mensen samen. Het ruimtegebrek werd deels opgelost door de deuren en ramen van het gebouw open te zetten, zodat ook wie buiten stond kon meeluisteren. Zelfs de gangpaden en de kleedkamer van de predikant werden benut. Zo brak er een ware opwekking uit in een klein dorpje te midden van de landelijke moerassen van Cambridgeshire.

Ondanks de bijzondere gebeurtenissen in Waterbeach bleef Spurgeon gewoon doorgaan met zijn werk als leraar aan de school in Cambridge. Zelfs toen het aantal kerkgangers sterk toenam, bleef het voor de gemeente lastig hem financieel te ondersteunen, omdat bijna alle leden in armoede leefden. Toen het werk zo omvangrijk werd dat Spurgeon zijn dagelijkse baan moest opgeven, werd het een voortdurende uitdaging om in zijn levensonderhoud te voorzien.

De kerk stemde ermee in hem een toelage van £45 [1] per jaar te betalen, maar dat was bij lange na niet genoeg om van te leven, zeker niet omdat hij nog steeds kost en in-

woning in Cambridge moest betalen. De mensen in Waterbeach deden hun uiterste best hem te helpen en gaven hem vaak boerderijproducten, zoals brood en vlees, waarmee hij soms zelfs zijn huisbaas betaalde. Spurgeon grapte later dat er in het dorp waarschijnlijk geen varken werd geslacht zonder dat hij een deel ervan cadeau kreeg. Ook op zondag werd hij gastvrij ontvangen en goed verzorgd.

[1] Het symbool £ staat voor het pond sterling, de officiële munteenheid van het Verenigd Koninkrijk, ook wel het Britse pond genoemd. Eén pond is onderverdeeld in 100 pence. Het pond wordt gebruikt in Engeland, Schotland, Wales en Noord-Ierland.

Ondanks deze financiële moeilijkheden zette Spurgeon zijn werk toegewijd voort, en de kerk bleef gestaag groeien.

De hand van de Heere achter de vergissing van het dienstmeisje

De jongeman had onmiskenbaar een roeping als predikant en pastor, wat een belangrijke vraag oproep: moest hij niet naar de universiteit om zich verder te ontwikkelen en onderwijs te volgen? Velen vonden van wel. Waarschijnlijk waren het de diakenen van St Andrew's Street die ervoor zorgden dat Spurgeon een ontmoeting kreeg met dr. Joseph Angus, de directeur van Regent's Park College, met het oog op een mogelijke opleiding aldaar.

Regent's Park College was destijds gevestigd in Stepney, Londen, en leidde mannen op tot het baptistenambt – vrouwen werden in die tijd nog niet toegelaten. Toevallig verbleef dr. Angus in februari 1852 enkele dagen in Cambridge. De ontmoeting tussen de directeur van het college en de beoogde student werd geregeld in het grote huis van de heer Macmillan, een uitgever en de grootvader van de latere Britse premier Harold Macmillan. Alles leek in gereedheid gebracht voor wat de logische volgende stap in de bediening van deze 'jonge predikant' zou zijn.

Spurgeon ging naar eigen zeggen met een zwaar gemoed naar de ontmoeting met Angus. Hij voelde zich inmiddels sterk verbonden met Waterbeach, dat hem dierbaar was geworden, en zag er waarschijnlijk tegenop deze vertrouwde omgeving te verlaten voor Londen, waarvan hij wist dat het in alle opzichten verschilde van het landelijke veenlandschap. Toch stond hij open voor Gods leiding.

Toen hij precies op tijd bij het indrukwekkende huis aankwam, bracht de dienstmeid hem naar een kamer, waar hij geduldig op Angus wachtte. Twee uur later zat hij daar nog steeds. Spurgeon had niet gevraagd waarom het zo lang duurde; hij ging ervan uit dat er een reden was en vond het niet gepast ernaar te vragen. Na een tijdje vond hij echter dat hij niet langer kon wachten. Met enige nervositeit klopte hij op de deur om te vragen hoe het ervoor stond.

Tot zijn verbazing bleek dat Angus kort na Spurgeon was aangekomen, maar dat de dienstmeid niet had begre-

pen dat de twee heren elkaar zouden ontmoeten. Angus was naar een andere kamer geleid, waar ook hij had zitten wachten. Zo waren beide mannen tegelijkertijd in hetzelfde huis geweest, zonder van elkaars aanwezigheid te weten.

Het maakte de situatie nog pijnlijker dat Angus, op het moment dat Spurgeon de dienstmeid om opheldering vroeg, al vertrokken was om zijn trein terug naar Londen te halen. Ongetwijfeld was hij verontwaardigd dat de jongeman met wie hij een afspraak had, niet was verschenen. Spurgeon gaf toe dat hij zich op dat moment behoorlijk ‘teleurgesteld’ voelde; waarschijnlijk gold dat ook voor Angus.

Toch was Spurgeons teleurstelling van korte duur. Diezelfde middag, tijdens een wandeling, geloofde hij dat God duidelijk tot hem sprak door de woorden uit Jeremia 45:5: ‘En zoudt gij u grote dingen zoeken? Zoek ze niet’. Hij ervoer dit als een boodschap van de Heere om het idee van een universitaire opleiding los te laten en te blijven bij de ‘arme maar liefdevolle mensen’ voor wie hij zich inzette. Na verdere overdenking raakte hij er steeds meer van overtuigd dat het zijn plicht was om, althans voorlopig, te blijven. Spurgeon begon te geloven dat zelfs achter de vergissing van de dienstmeid de hand van de Heere zichtbaar was.

Maar Londen liet zich uiteindelijk toch niet langer uitstellen. Op de laatste zondag van november 1853 ontving Spurgeon een brief met een poststempel waaruit bleek dat

deze uit de Engelse hoofdstad kwam. Het was een uitnodiging om te komen preken in de bekende New Park Street Chapel in Southwark. Een van Spurgeons diakenen in Waterbeach las de brief en vermoedde meteen dat de gemeente van New Park Street, die toen zonder predikant zat, hem misschien als pastor wilde beroepen. Spurgeon zelf dacht echter dat er sprake was van een vergissing. Was de brief misschien bedoeld voor een andere predikant met de naam Spurgeon, die in het nabijgelegen Norfolk werkte? Hij schreef terug dat hij de uitnodiging voorlopig aannam om op een zondag in december in New Park Street te spreken. Daarbij uitte hij zijn zorg dat men in de Londense gemeente wellicht niet op de hoogte was van zijn jonge leeftijd. Hij schreef: 'Ik ben pas negentien jaar oud. Mocht u van mening zijn dat mijn leeftijd mij ongeschikt maakt voor uw preekstoel... laat mij dan alstublieft niet komen.'

New Park Street reageerde snel en liet duidelijk weten dat de brief niet alleen bij de juiste Spurgeon was aangekomen, maar dat men ook volledig op de hoogte was van zijn leeftijd. Daarmee kwam er een einde aan de periode in Spurgeons leven die hem de bijnaam 'The Boy-Preacher of the Fens' had opgeleverd.

Dieper graven

In dit hoofdstuk hebben we gezien hoe Spurgeons gebed van toewijding daadwerkelijk gestalte kreeg in zijn leven.

Wat Spurgeon onmiddellijk duidelijk was, was dat hij zich volledig moest inzetten voor het leven binnen een plaatselijke kerk. Eerst deed hij dat in Newmarket, daarna in Cambridge en ten slotte in Waterbeach, waar hij zich met hart en ziel in het kerkelijk leven stortte.

Spurgeons toewijding kwam op uiteenlopende manieren tot uiting. Zo gaf hij met grote inzet les op zijn school in Cambridge en probeerde hij altijd een getuige van zijn geloof te zijn op de werkvloer. Daarnaast zette hij zich actief in voor evangelisatiewerk in de gemeenschap, wat leidde tot zondagsschoolonderwijs en uiteindelijk tot prediking en onderwijs in plaatselijke kerken, met name in Waterbeach. Binnen drie jaar na zijn bekering was hij voorganger van een bloeiende gemeente, had hij talloze levens zien veranderen en een hele gemeenschap zien veranderen door de kracht van het evangelie.

De jaren 1850-1853 vormden voor Spurgeon een periode van ongekennde activiteit ten dienste van Christus. Tegelijk waren die jaren een voorbereiding op wat spoedig zou volgen.

Dit alles verliep niet zonder slag of stoot. De voortdurende strijd om financieel het hoofd boven water te houden was slechts één van de uitdagingen waarmee Spurgeon te maken kreeg. Uit zijn dagboek, dat in feite een geestelijk logboek was, blijkt bovendien dat hij zich in de eerste jaren van zijn christelijke leven soms neerslachtig voelde en dat God voor hem vaak ver weg leek. Er waren momenten waarop hij het christelijke leven als bijzonder zwaar

ervoer. Zo schreef hij op 15 mei 1850: ‘Hoe zwak ben ik; ik ben niet in staat om dicht bij God te blijven. Ik moet mijn eigen geestelijke dorheid erkennen.’ Op 1 juni merkte hij op dat het gebed voor hem ‘als een zware taak’ voelde. In een latere, ongedateerde aantekening beschreef hij een periode waarin er ‘geestelijke stormen’ om hem heen woeden.

Gezien de opmerkelijke groei van Spurgeons bediening in deze periode vormt deze inkijk in zijn innerlijk leven een verrassend contrast. Wellicht speelde de neiging tot zwaarmoedigheid, waarmee Spurgeon ook in latere jaren zou worstelen, toen al een rol. Wat hij ook ervoer, zijn toewijding aan Christus bleef onwankelbaar. Hij was vastbesloten zijn Heere te blijven volgen, zoals hij het zelf verwoordde, zowel ‘in de schaduw als in de zon’.

Toepassing

Ook hier is het niet moeilijk om parallellen met ons eigen leven te trekken. Het komt immers geregeld voor dat wij ons niet volledig inzetten voor een plaatselijke kerk of gemeenschap. Spurgeon zou dat beslist hebben afgekeurd en ons juist hebben aangespoord tot meer betrokkenheid.

Het belangrijkste is echter dat wij ons laten inspireren door Spurgeons volledige toewijding aan God. Vertrouwend op God de Heilige Geest was Spurgeon vastbesloten zijn Heere te dienen en niets achter te houden. Aan het

einde van zijn bediening in Waterbeach schreef hij het volgende:

‘Ik heb hier een goede plaats om te werken, maar ik verlang ernaar om, waar mogelijk, nog meer te mogen doen. Er is immers veel werk te verrichten en iedereen dient zich daarvoor volledig in te zetten. Soms zou ik wensen dat ik in China, India of Afrika was, zodat ik de hele dag zou kunnen preken — onophoudelijk, tot aan mijn laatste adem. Het lijkt mij een zegen om al predikend te mogen sterven. Toch verlang ik bovenal naar meer van de Heilige Geest; ik ervaar niet genoeg — nee, zelfs niet de helft — van Zijn goddelijke kracht. “Kom, Heilige Geest, kom!”’

Misschien voelen wij ons niet geroepen om in het buitenland zendingswerk te doen (hoewel God ons wellicht toch uitnodigt hierover na te denken); misschien voelen wij ons ook niet geroepen om te prediken (hoewel God ons daar misschien juist toe wil uitdagen). Maar één ding staat vast: wij zijn geroepen ons volledig aan God toe te wijden en, samen met Spurgeon, te bidden: ‘Kom, Heilige Geest, kom!’ De uitdaging voor ons is om onszelf opnieuw aan God toe te vertrouwen en op Zijn hulp te bouwen. Wie weet wat God door ons kan doen, als wij ons aan Hem overgeven?

HOOFDSTUK 4

De preeksensatie van Londen

Het Londen waar Spurgeon naartoe reisde voor zijn afspraak in New Park Street was totaal anders dan de plaatsen die hij kende. Stambourne en Waterbeach waren volledig landelijk: rustig, met een langzaam levenstempo en weinig verandering. Zelfs grotere steden als Colchester, Newmarket en Cambridge konden daar niet aan tippen. Hoewel het centrum van Londen nog geen honderd kilometer van Waterbeach lag, leek het een compleet andere wereld.

In die tijd was Londen, met zijn drie miljoen inwoners, de grootste stad ter wereld — een stad vol tegenstellingen. Aan de ene kant was het het hart van het Britse Rijk, een bestuurlijk centrum en een bruisende industriële en commerciële stad. Sommige delen van Londen waren opval-

lend rijk en welvarend, en iedereen wist hoe belangrijk deze stad was. Maar Londen had ook een andere, minder fraaie kant. Het was er vooral druk, lawaaiig en vies. De hygiëne liet veel te wensen over en de Theems was niet meer dan een open riool. De beroemde Londense smog — een mengsel van mist en rook — vormde een dikke, verstikkende deken over de stad. Als de smog neerdaalde, was er nauwelijks nog iets te zien. Ziekten waren schering en inslag, criminaliteit was alomtegenwoordig en overal heerste armoede.

Het was vooral deze smerige, Dickensiaanse kant van Londen die Spurgeon opviel toen hij op zaterdagavond met de trein aankwam, een dag voor zijn preek. Tijdens zijn eerste nacht in Londen dacht hij dat Cambridge en Waterbeach er in vergelijking met deze stad wel op het Paradijs leken.

Een roep naar Londen

Het weekend belooft weinig goeds voor de jonge predikant. Niemand van de gemeenteleden van New Park Street had Spurgeon een slaapplek aangeboden. In plaats daarvan hadden ze voor hem een kamer geregeld in een pension, op enige afstand van de kapel. De huisgenoten in het pension waren ongezellig en Spurgeon voelde zich volkomen alleen. De kamer die hem werd toegewezen was nauwelijks groter dan een kast; er was amper ruimte om te knielen voor gebed. Tot overmaat van ramp lag het kamer-

tje aan de voorkant van het huis. De hele nacht hield het lawaai van langsrijdende paardenkoetsen Spurgeon uit zijn slaap, evenals het flakkerende, koude licht van de gaslampen buiten in de donkere decemberavond.

Later vertelde hij: ‘Op het smalle bed woelde ik in eenzame ellende en vond geen medelijden.’ Spurgeon was totaal moedeloos. De volgende ochtend liep hij door de nauwe, vieze straatjes — die hij later een ‘somber stenen woestijn’ noemde — op weg naar de kapel. New Park Street was een kerk met een indrukwekkende geschiedenis. Onder de voorgangers waren bekende namen als John Gill en John Rippon, die toen nog steeds een grote reputatie genoten.

Het gezangboek dat in de meeste Engelse baptistengemeenten werd gebruikt, ook in Waterbeach, was door diezelfde Rippon samengesteld.

Toch stelde de huidige toestand van de kerk weinig meer voor vergeleken met vroeger. Een groot deel van de problemen had te maken met de omgeving van New Park Street. Oorspronkelijk kwam de gemeente samen in een kapel aan Garter Lane, vlakbij London Bridge. Maar dat gebouw werd in 1830 afgebroken om plaats te maken voor nieuwe wegen. De kerk kreeg een vergoeding, maar de verhuizing naar New Park Street bleek een regelrechte mislukking. Hoewel het nieuwe gebouw degelijk was, liet de directe omgeving, op zijn zachtst gezegd, veel te wensen over.

De kapel lag vlak bij Southwark Bridge, net ten zuiden van de Theems. De directe omgeving bestond uit een men-

geling van sloppenwijken en, in toenemende mate, industrie: grote brouwerijen, azijnfabrieken en ketelmakerijen domineerden het straatbeeld. De imposante fabriekspannen stootten dikke wolken scherpe rook uit in de toch al vervuilde lucht. Een oud-predikant van de kerk had Spurgeon geschreven dat hij nog nooit een ‘vuilere’ en ‘weezinwekkendere’ wijk had gezien.

Spurgeon zelf omschreef de buurt als ‘somber, smerig en armoedig, en bij vloed vaak overstroomd door de rivier’.

Bovendien moest men tol betalen om Southwark Bridge over te steken, wat bezoekers uit het noorden van Londen afschrikte. Deze ongunstige ligging, gecombineerd met een reeks kortdurende predikantschappen, had de kerk achtergelaten in een staat die mijlenver afstand van de vroegere bloei. Spurgeons opmerking dat ‘de wolken zich zwaar samenpakten en er geen zonlicht te zien was’ sloeg niet alleen op de grauwe skyline van Southwark, maar ook op de benarde toestand van de kerk zelf.

De gemeente die zich op Spurgeons eerste zondag in New Park Street had verzameld om hem te horen spreken, was klein en ontmoedigd. Spurgeon preekte over Jakobus 1:17 en sprak over God als de ‘Vader der lichten’. Toch was er meteen een duidelijk teken dat er iets bijzonders gebeurde: de avonddienst was veel drukker bezocht dan de ochtenddienst. Bezoekers hadden enthousiast familie en vrienden meegenomen om de energieke jonge predikant te horen. Aan het eind van de dag werden de diakenen zelfs

bestormd door mensen die hen aanmoedigden Spurgeon opnieuw uit te nodigen om te komen preken.

Maar niet iedereen was onder de indruk van de jonge bezoeker. Een jongere kerkgangster, juffrouw Susannah Thompson, was bijvoorbeeld allerm minst enthousiast. Susannah was die avond aanwezig en vond de nieuwe spreker maar een ongepolijste boerenkinkel, met slordig geknipt haar en slecht zittende kleren. Bovendien vond ze zijn manier van spreken onbeholpen en meende ze een vleugje arrogantie bij hem te bespeuren. Wat haar betreft paste hij totaal niet bij de kerk waar zij naartoe ging. Maar, zoals we later zullen zien, zou Susannah Thompsons mening over de jonge predikant onverwacht veranderen.

Wat Spurgeon zelf betreft: aan het einde van die zondag voelde hij zich aanzienlijk gelukkiger dan bij het begin. Hij werd overgehaald om terug te keren naar New Park Street, en deze keer bood de kerk hem gastvrijheid aan. In januari 1854 preekte Spurgeon drie zondagen in Londen. Zijn gemeente in Waterbeach had snel in de gaten wat er gaande was, en er vloeiden veel tranen bij het afscheid. Aan het eind van de maand aanvaardde Spurgeon een uitnodiging van de kerk in Londen om hun predikant te worden — aanvankelijk voor een proefperiode, al was het voor iedereen duidelijk dat het om een blijvend dienstverband zou gaan. Toen een kennis uit Colchester het nieuws hoorde, reageerde hij sceptisch en wat verbitterd: ‘Charlie Spurgeon is naar Londen geroepen — en ze gaan hem zelfs 150 pond per jaar betalen!’ Hij zou nog meer

verbaasd zijn geweest als hij had geweten dat Spurgeon al gauw de preeksensatie van de hoofdstad zou worden.

Een groeiende gemeenschap

Met Spurgeons verhuizing naar Londen nam zijn loopbaan een onverwachte wending: van bijzonder naar uitzonderlijk. Binnen twee maanden kon hij al aan vrienden schrijven: ‘Mijn kapel is groot, maar vol; de gangpaden zijn geblokkeerd en elke nis is zo veel mogelijk gevuld.’

Spurgeon preekte hetzelfde evangelie als in Waterbeach, met hetzelfde effect. Zijn preken waren theologisch sterk en diep bijbels, maar tegelijk direct, eenvoudig en in begrijpelijke taal. Ze waren bovendien levendig en dramatisch — een opvallend contrast met de meer keurige en vaak saaie preken die men in Londen gewend was. Waar andere predikanten eentonig spraken, beschikte Spurgeon over een stem die helder, krachtig en meeslepend was. In plaats van zijn preken voor te lezen, liet hij zich leiden door slechts enkele aantekeningen, wat hem grote vrijheid gaf in zijn spreken. Zijn prediking kostte hem zoveel energie dat hij na afloop vaak uitgeput was — lichamelijk, emotioneel en geestelijk. Regelmatig moest hij zelfs van het podium geholpen worden. De mensen hadden nog nooit iets dergelijks gehoord; week na week trotseerden ze het vuil en de stank rondom de kapel om hem te horen spreken.

Al snel kwam Spurgeon in het vizier van de Londense pers, meestal negatief. Ze schreven dat hij ‘als een komeet

aan de hemel flitste' — fel en opvallend, maar vast van korte duur. Sommigen vonden hem ongemanierd en ruw, nauwelijks meer dan een boerse provinciaal. Een enkele correspondent beschuldigde hem zelfs van godslastering vanwege zijn ongebruikelijke manier van preken.

Spurgeon was gevoelig en sommige kritieken raakten hem diep. Toch was hij ervan overtuigd dat hij dit droeg omwille van Christus. De verwachting dat zijn populariteit snel zou tanen bleek bovendien volledig onjuist. Veel trefender waren de woorden van de beroemde acteur en toneelschrijver Sheridan Knowles, die Spurgeon had horen spreken en verklaarde dat de 'jongen uit Cambridgeshire' de 'geweldigste predikant ter wereld' was. Knowles zei dat hij Spurgeon een 'fortuin' zou hebben geboden om op het toneel te staan, hoewel hij wist dat Spurgeon dat nooit zou aanvaarden. Volgens Knowles zou Spurgeons naam 'overal bekend worden' en zouden zijn preken 'in vele talen van de wereld worden vertaald'.

Zelfs met de opwindende eerste maanden in Londen leken zulke voorspellingen vergezocht — maar ook dit zou werkelijkheid worden.

De cholera-uitbraak van 1854

Spurgeon wijdde zich niet alleen aan het preken, maar ook aan pastoraal werk. Op dit terrein kreeg hij al snel zijn zwaarste beproeving te verwerken. Tegen het einde van 1854 werd zijn wijk getroffen door een uitbraak van chole-

ra, een dodelijke ziekte die zich via besmet water of voedsel verspreidde — in Southwark kon het beide zijn. Een voor een werden gemeenteleden ziek, en velen overleden. Spurgeon bezocht huis na huis om te troosten en te bemoeiden, en leidde talloze begrafenis. Ook mensen buiten zijn eigen gemeente vroegen hem al snel om hulp. Het werk was slopend, en het verbaasde niemand dat Spurgeon zich begon af te vragen hoelang hij het zelf gezond zou volhouden. ‘Mijn vrienden vielen één voor één weg en ik had het gevoel dat ik net zo ziek werd als de mensen om mij heen ... De last werd te zwaar, ik dreigde eronder te bezwijken.’

Spurgeon was toen pas twintig jaar oud. Het zou niet de eerste of laatste keer zijn dat hij zich door woorden uit de Bijbel gesterkt wist. Op een dag, toen hij van weer een begrafenis terugkwam, viel zijn oog op een papiertje in een winkelraam. Het bleek geen advertentie te zijn, maar een tekst uit de Bijbel: in dikke letters stonden er de woorden van Psalm 91:9-10:

‘Want Gij, HEERE! zijt mijn Toevlucht! De Allerhoogste hebt Gij gesteld tot Uw Vertrek; U zal geen kwaad wedervaren, en geen plage zal uw tent naderen.’

Het effect op Spurgeon was, zo vertelde hij later, ‘onmiddellijk’. God had rechtstreeks tot zijn hart gesproken, zodat hij zijn werk kon voortzetten zonder nog bang te zijn voor het kwaad. Hoewel de cholera-epidemie uiteindelijk voorbijging, eiste ze een verschrikkelijke tol van zowel de kerk als de bredere gemeenschap. Spurgeon zelf, die nauw

betrokken was geweest bij de stervenden en overledenen, werd echter niet ziek. Hij was er diep van overtuigd dat God hem beschermd had.

Huwelijk

Spurgeon brak volledig door als predikant, opvallend jong en afkomstig van het platteland. Op dat moment begon ook Susannah te twijfelen aan haar eerdere oordeel. Ze was toen nog geen lid van New Park Street. Hoewel ze zich eerder aan Christus had toegewijd en redelijk trouw naar de kerk ging, bevond ze zich, naar eigen zeggen, in een ‘teruggevallen’ toestand. Ze worstelde met haar geloof en voelde weinig warmte in haar hart voor God. Maar de krachtige preken van Spurgeon raakten haar diep en haar houding veranderde — zowel ten opzichte van God als van de predikant.

Spurgeon gaf haar een geïllustreerd exemplaar van zijn favoriete boek, *The Pilgrim's Progress*, met de opdracht: ‘Miss Thompson — met de wens dat zij vooruitgang mag boeken op de gezegende pelgrimstocht.’ Ze kwamen elkaar regelmatig tegen, en Spurgeon wees haar — zoals Susannah later beschreef — ‘de weg naar het kruis van Christus, waar mijn vermoeide ziel vrede en vergeving vond.’ Susannah geloofde nog lange tijd dat Spurgeons bezorgdheid voor haar in deze fase vooral pastoraal was. De vriendschap tussen hen groeide gestaag, maar Susannah

was toch verrast toen Spurgeon haar opbiechtte dat hij gevoelens voor haar had.

Susannah en Charles maakten beiden deel uit van een grote groep uit de kerk die op 10 juni 1854 de opening van het Crystal Palace in Sydenham bijwoonde. Het gebouw stond oorspronkelijk in Hyde Park en had daar dienstgedaan voor de Great Exhibition, waar de beste industriële producten uit Groot-Brittannië en de rest van de wereld werden tentoongesteld. De verhuizing van dit enorme glazen bouwwerk, dat in het Cockney-rijmtaaltje ‘The Screaming Alice’ werd genoemd, naar Zuidoost-Londen was een belangrijke gebeurtenis. De groep uit New Park Street maakte deel uit van de grote menigte die daarbij aanwezig was. Terwijl ze wachtten op een optocht, gaf Charles Susannah een boek met de weinig veelbelovende titel *Proverbial Philosophy*. Toch bevatte het boek een hoofdstuk over het huwelijk met enkele wijze adviezen: ‘Zoek een goede vrouw ... denk aan haar en bid voor haar welzijn.’

Na het voorlezen van deze regels aan de blozende Susannah vroeg Charles voorzichtig: ‘Bid je voor hem die jouw echtgenoot zal worden?’ Deze ietwat omslachtige en verlegen manier om zijn liefde uit te drukken was genoeg om Susannahs hart sneller te doen kloppen. Later zou Charles zijn gevoelens op een directere, meer conventionele manier kenbaar maken.

Het jaar daarop boekten zowel Susannahs christelijke leven als hun liefde voor elkaar grote vooruitgang. Ze bleven elkaar het hof maken in Crystal Palace, waar ze regel-

matig samen tussen de menigte wandelden. Op 1 februari 1855 doopte Charles Susannah als gelovige, in aanwezigheid van een nog grotendeels nietsvermoedende gemeente. Hun verloving werd bezegeld met een geschenk van Susannah aan Charles: een complete set van Johannes Calvijns *Commentaren*. Uiteindelijk trouwden ze op 8 januari 1856 in een kapel die zo vol zat dat de deuren al een half uur voor aanvang moesten worden gesloten. Hun huwelijk kende zijn verdriet, maar hun liefde bleef onwankelbaar. Ook waren ze partners in de evangeliedienst.

Dieper graven

Het is voor ons nu moeilijk te bevatten welke invloed Spurgeon had op het leven in Londen. Religie speelde in het Victoriaanse tijdperk een veel centralere rol in het Britse leven dan tegenwoordig. Kranten besteedden regelmatig aandacht aan kerkdiensten, en een populaire predikant kon uitgroeien tot een ware beroemdheid. Tegen het einde van 1854 was Spurgeon hard op weg de populairste predikant van Londen te worden.

Gezien dit alles is het niet verrassend dat de jonge Spurgeon worstelde met trots. Het vleugje arrogantie dat Susannah Thompson bij hun eerste ontmoeting had opgemerkt bij haar toekomstige echtgenoot, werd ook door anderen herkend. Dat blijkt bijvoorbeeld uit sommige van zijn brieven aan familie, zoals een brief aan een oom in 1854: 'Je hebt gehoord dat ik nu een Londenaar ben en een

beetje een beroemdheid. Geen enkele universiteit had me een betere positie kunnen geven. Onze status is een van de hoogtepunten van het kerkgenootschap.’ Al was dit feitelijk waar, het klonk toch iets opschepperig. Spurgeon was zich bewust van dit gevaar en schreef eens aan zijn vader dat hij bang was om zijn eigen dienaar te worden ‘in plaats van die van de Heere’.

Zijn oude vriend Richard Knill, die had voorspeld dat Spurgeon ooit voor grote menigten zou preken toen hij nog een jongen was, schreef aan Spurgeons grootvader James dat hij ‘veel voor Charles bad’. Een van zijn specifieke gebedsverzoeken was dat de groeiende populariteit hem niet ‘naar het hoofd zou stijgen’. Dat was een wijs gebed. De jonge Charles worstelde met gevoelens van eigenwaarde en trots.

Toch behaalde hij de overwinning in deze strijd. Mensen die hem goed kenden tijdens de opkomst van zijn bediening, spraken vaak over zijn nederigheid en gebrek aan hoogmoed. Wat was zijn geheim? Richard Knill had gebeden dat God zijn jonge vriend ‘aan de voet van het kruis’ zou houden. Spurgeon zelf bereikte een punt waarop hij zijn volledige afhankelijkheid van God inzag. Zijn talenten, zijn bediening — alles wat hij had en was — kwam van God, van begin tot eind. Juist dit besef hield hem in zijn leven opmerkelijk nederig.

Een belangrijke factor die Spurgeons nederigheid versterkte, was het lijden dat hij doormaakte. Hij werd diep betrokken bij het leed van anderen tijdens de cholera-epi-

demie van 1854, en hij leed ook zelf. Zoals eerder genoemd, was Spurgeon vatbaar voor depressies en moest hij veel lichamelijk lijden doorstaan. Dit alles bracht hem ertoe zich nog meer op God te verlaten. Zo bad ook de apostel Paulus om verlost te worden van zijn ‘scherpe doorn in het vlees’ (2 Korinthe 12:7), maar kreeg hij als antwoord: ‘Mijn genade is u genoeg’ (2 Korinthe 12:9). Soms ondervinden mensen met bijzondere gaven en een opvallende roeping ook veel lijden. Is dat Gods manier om hen te behoeden voor hoogmoed? Spurgeon ontdekte in zijn eigen lijden dat Gods genade voor hem voldoende was, en dat Zijn kracht juist in zwakheid ‘volbracht’ wordt.

Zelfreflectie

Worstelt u met trots? Misschien groeit u in uw christelijke leven en wordt u op verschillende manieren door God gebruikt? Spurgeon sprak uit ervaring toen hij anderen waarschuwde voor trots en ijdelheid wanneer het goed gaat. Hij zou ons vandaag dezelfde raad geven.

Maar misschien worstelt u met een andere zonde? Het middel dat Spurgeon tegen hoogmoed ontdekte, is in feite ook het middel tegen andere zonden: onze blik richten op Christus en Zijn kruis. Wanneer wij tot Hem komen, ontvangen wij vergeving en leren wij opnieuw onze volledige afhankelijkheid van Hem kennen. Mogen wij, samen met Spurgeon en de apostel Paulus, ontdekken dat Gods genade voor ons genoeg is.

HOOFDSTUK 5

Van triomf tot tragedie – naar uiteindelijk herstel

Net als in Waterbeach gold ook in Londen dat de kappen waarin Spurgeon preekte te klein waren voor alle mensen die hem wilden horen. Nog voor het einde van zijn eerste jaar aan New Park Street was het gebrek aan ruimte nijpend. Extra bezoekers persten zich in de krappe kerkbanken, terwijl anderen in de gangpaden stonden of op de trappen van de preekstoel zaten. Elke beschikbare plek werd benut, vaak zonder aandacht voor gezondheid of veiligheid. Op sommige zondagen namen toehoorders zelfs plaats op de vensterbanken, waar ze wachtten tot de dienst begon. Toch moesten er nog steeds velen worden weggestuurd. Er moest iets gebeuren.

De populariteit van predikant Spurgeon

Spurgeons eerste idee was het bestaande kerkgebouw uit te breiden. De gemeente stemde enthousiast in en het benodigde geld was snel bijeengebracht. Maar waar konden ze samenkomen tijdens de verbouwing? Spurgeon stelde een gedurfde oplossing voor: Exeter Hall huren, een bekend wereldlijk gebouw aan de Strand, vlak bij de Theems. Exeter Hall was wel eerder gebruikt voor christelijke bijeenkomsten, maar nooit voor reguliere erediensten. Spurgeons plan was dus baanbrekend — een daad van geloof.

Het imposante gebouw bood plaats aan zo'n 4000 mensen. Toch dacht men dat zelfs Spurgeon zo'n zaal niet wekelijks zou kunnen vullen. Het tegendeel bleek waar. Vanaf het voorjaar van 1855 stroomden enorme menigten naar de Strand; de diensten in Exeter Hall trokken zulke grote groepen dat de straat soms volledig versperd raakte. Net als voorheen konden velen niet naar binnen, en wie Spurgeon wilde horen, deed er goed aan vroeg te komen.

Steeds meer mensen kregen nu de kans zijn prediking te horen. Naast de zondagsdiensten preekte hij doorde-weeks op tal van plaatsen in en buiten Londen — vaak bijna elke avond. Hij sprak in kerken, kapellen en in de open lucht, en bleef trouw aan de evangelische roeping die hij in Waterbeach had ontvangen. In 1855 begon een nieuw hoofdstuk: zijn preken werden voortaan wekelijks uitgegeven onder de titel *The New Park Street Pulpit*. Zo konden duizenden lezers in het hele land de kracht van zijn prediking ervaren en meeleven met wat er in Londen gebeurde.

Zijn preken waren bijbels, nuchter en vol geestelijke overtuigingskracht, en droegen ertoe bij dat zijn faam nog sneller groeide.

De belangstelling voor de jonge predikant nam met de dag toe. Spurgeon was dankbaar dat gelovigen werden opgebouwd en dat het evangelie velen bereikte die Christus nog niet kenden. Hij vond kracht in gebed en in de steun van zijn gezin en gemeente, maar werkte door tot hij volledig uitgeput was. Wie hem van nabij kende, maakte zich zichtbaar zorgen.

Al snel bleek dat de uitbreidingen aan New Park Street onvoldoende zouden zijn. Er moesten nieuwe beslissingen worden genomen. Spurgeon kondigde aan dat er een geheel nieuwe kapel op een andere locatie moest komen, en begon fondsen te werven voor dit grote project. Al spoedig deden geruchten de ronde dat het nieuwe gebouw een soort ‘non-conformistische kathedraal’ zou worden, met plaats voor meer dan 15.000 mensen. De Londense pers reageerde met spot en ongeloof, maar Spurgeon liet zich niet ontmoedigen.

De druk en het hoge tempo van zijn werk eisten hun tol. In een haastig geschreven brief vatte hij die periode kernachtig samen: ‘Vrienden standvastig. Vijanden gealarmeerd. De duivel boos. Zondaars gered. Christus verheerlijkt. Met mijzelf niet goed.’ Een korte maar treffende schets van zijn situatie.

Als het huren van Exeter Hall al een gedurfde stap was, dan was Spurgeons volgende beslissing ronduit baanbre-

kend. Hij kondigde plannen aan om de Music Hall in Surrey Gardens, Kennington, te huren. Het ging daarbij niet alleen om de omvang van de nieuwe locatie — de pas gebouwde zaal bood plaats aan zo'n 10.000 mensen — maar ook om het soort plek dat het was. De immense zaal werd gebruikt voor populaire concerten, en in het park zelf was ooit een dierentuin gevestigd geweest. Voor moderne oren klinkt dat onschuldig, maar in het Victoriaanse tijdperk zorgde zo'n keuze voor opschudding.

Surrey Gardens had de reputatie een plaats te zijn waar, zoals een tijdgenoot het uitdrukte, 'wilde dieren te zien waren en nog wildere mannen bijeenkwamen'. Voor veel gelovigen leek het dan ook ondenkbaar dat een kerk daar haar diensten zou houden. Sommigen noemden de Music Hall zelfs 'het huis van de duivel' en verklaarden dat de gemeente daar absoluut niet thuishoorde. Spurgeons antwoord was even eenvoudig als krachtig: hij was bereid 'zelfs het huis van de duivel binnen te gaan om zielen voor Christus te winnen'.

De reacties in Londen waren verdeeld. Velen juichten het initiatief toe, verheugd dat het evangelie nu duizenden mensen zou kunnen bereiken. Anderen — onder wie menig christen — vonden dat Spurgeon nu beslist te ver was gegaan. Had hij zijn principes en gezond verstand niet opgeofferd op het altaar van persoonlijke populariteit? Maar wat men er ook van dacht, één ding stond vast: iedereen was benieuwd wat er zou gebeuren tijdens de eerste dienst

in de Music Hall, gepland voor zondagavond 19 oktober 1856.

Die avond zou het toneel worden van wat Spurgeon later beschreef als ‘een verschrikkelijke ramp’ en de ‘meest gedenkwaardige crisis’ van zijn leven.

De ramp in de Surrey Gardens Music Hall

Alle zorgen dat de immense zaal misschien niet vol zou lopen, verdwenen al ruim voor het begin van de dienst. Toen Spurgeon ruim op tijd bij Surrey Gardens arriveerde, trof hij een overweldigende menigte aan. De weg naar de hoofdingang was ‘gevuld met een opeengepakte massa mensen die het gebouw niet konden binnenkomen’. Gelukkig was er voor hem een zij-ingang geregeld, maar zelfs daar kostte het moeite om door te dringen. Met hulp van vrienden die als lijfwachten optraden, baande hij zich uiteindelijk een weg naar binnen.

Spurgeon voelde zich ongerust en licht in het hoofd. Omdat hij vaak last had van zenuwen voor het preken, was dat op zich niet vreemd, maar de omstandigheden maakten het dit keer uitzonderlijk. Hoeveel mensen waren er werkelijk aanwezig? Nauwkeurige cijfers zijn niet bekend, maar *The Times* schatte voorzichtig dat ongeveer 12.000 mensen zich op de een of andere manier naar binnen hadden geperst, terwijl nog eens 5000 buiten waren achtergebleven omdat ze geen toegang konden krijgen. Andere kranten noemden zelfs hogere aantallen.

Zeker is dat het gebouw, zowel op de begane grond als in de grote galerijen, gevaarlijk vol zat. Spurgeon zag dat zelf duidelijk. Hij besloot de dienst verstandig tien minuten eerder te beginnen; wachten had toch geen zin meer, want niemand kon er nog bij.

Aanvankelijk verliep alles in rustige orde: gebed, samen-zang, bijbellezing en opnieuw gebed — allemaal onder leiding van Spurgeon zelf. Het leek een gewone kerkdienst. Hij had er nadrukkelijk op gestaan dat de bijeenkomst eenvoudig zou zijn, zonder enige vorm van vertoon. De gemeente was enigszins onrustig, maar over het algemeen aandachtig.

Wat er daarna gebeurde, is nooit volledig opgehelderd. Volgens sommige verslagen riep iemand dat de galerijen instortten, volgens andere schreeuwde iemand ‘brand’. Hoe dan ook, er klonken plotseling paniekkreten. Spurgeon stopte met bidden en keek omhoog. Vanaf het podium zag hij geen teken van instorting of vuur. Vrijwel zeker werden de kreten met kwade opzet geroepen om paniek te zaaien. Hoewel Spurgeon alles deed om de menigte tot rust te brengen, sloeg de angst op meerdere plaatsen al om in wanhoop.

Mensen stormden naar de uitgangen, en op een trap tussen de galerijen bezweek een deel van de menigte. Wie viel, werd vertrappt. Er ontstond een afschuwelijke chaos, vooral op de trappen maar ook elders in de zaal. Velen raakten gewond, sommigen ernstig; zeven mensen kwa-

men om het leven. De aanstichters van het tumult werden nooit gevonden.

Op het podium probeerde Spurgeon de orde te herstellen, zonder te beseffen hoe groot de ramp werkelijk was. Toen mensen vooraan hem toeriepen dat hij moest doorgaan met preken, liet hij zich overtuigen. Hij legde zijn voorbereide boodschap terzijde en sprak in plaats daarvan over de komende oordeelsdag, waarmee vergeleken de angst en paniek van die avond niets zouden zijn. Later werd hij door delen van de pers fel bekritiseerd — eerst omdat hij in zulke omstandigheden had gepreekt, en vervolgens vanwege het thema dat hij had gekozen.

Spurgeon had nog steeds geen besef van de ware omvang van de tragedie. Hij wist niet dat een trap was ingestort, laat staan dat er slachtoffers waren gevallen. De geruchten die later in de kranten verschenen — onder meer dat diakenen collectezakken zouden hebben rondgedragen terwijl mensen nog probeerden de gewonden te helpen — waren vrijwel zeker onjuist.

Zijn poging om toch te preken verliep wankel en verward. Het lawaai in de zaal nam alleen maar toe, en Spurgeon besepte al snel dat hij niet verder kon. Toen hij besloot de dienst te beëindigen, smeekte hij de menigte kalm te blijven en zich ordelijk te verspreiden: 'Haast u niet. Laat degenen die het dichtst bij de deur staan eerst gaan.' Kort daarna zakte hij in elkaar en moest hij van het podium worden geholpen. Pas buiten hoorde hij dat er doden waren gevallen. Daarop viel hij opnieuw flauw en werd hij

naar het huis van een vriend gebracht. Wie dit zag, vreesde dat de jonge predikant zelf was overleden. In de dagen die volgden, wenste Spurgeon dat het maar zo was.

De donkere nacht in Spurgeons ziel

Vrienden schermde hem af van de bittere — en vaak ronduit lasterlijke — commentaren die na de ramp in de pers verschenen. Hij was geestelijk volledig uitgeput en verkeerde, zoals hij het zelf noemde, in ‘een gruwel van grote duisternis’. Dag en nacht beleefde hij de ramp opnieuw: het geschreeuw, de paniek, het moment waarop hij hoorde dat mensen waren omgekomen. In zijn gedachten herhaalde alles zich onafgebroken — een verwarrende, pijnlijke maalstroom. Hij voelde zich niet in staat tot enig geestelijk of mentaal werk; zelfs bidden leek onmogelijk.

God leek onbereikbaar ver weg. Zelfs de aanblik van de Bijbel bracht hem slechts ‘een stortvloed van tranen’. Spurgeon verkeerde in een diepe geestelijke duisternis — wat de oudvaders ook wel omschreven als ‘een donkere nacht van de ziel’. Dagenlang zag hij geen spoor van uitkomst.

Toch werd hij uiteindelijk uit die duisternis verlost. Enkele dagen na de ramp, zo herinnerde hij zich later, ‘flitste plotseling de Naam van Jezus door mijn hoofd.’ Hij vertelde er later over:

‘De Persoon van Christus verscheen als het ware voor mij. Ik werd stil. De brandende lava van mijn ziel werd ge-

koeld. Mijn kwelling werd verstomd. Ik boog mij neer en de tuin die een Getsemane leek, werd voor mij een paradijs.'

Het was de ervaring van de opgestane Christus die Spurgeon opnieuw verzekerde van Gods liefde voor hem. Hij was er opnieuw van overtuigd dat God nog steeds een plan en een doel had met zijn leven. Velen hadden inmiddels gezegd dat Spurgeons bediening feitelijk voorbij was. Hoe, zo vroegen zij zich af, zou hij ooit nog kunnen herstellen van zo'n tragedie? Maar nu voelde Spurgeon dat hij kracht en moed had ontvangen om verder te gaan.

Het is de moeite waard hier even bij stil te staan, want Spurgeons ervaring spreekt ook ons krachtig aan. Wanneer wij ons voelen zoals Spurgeon zich voelde in die donkere dagen direct na de ramp in Surrey Gardens, wanneer wij een 'donkere nacht van de ziel' doormaken en onszelf herkennen in Spurgeons leed, zijn verlies van hoop en zijn gevoel dat God hem in de steek had gelaten, dan mogen wij weten dat God ons in Christus *wel degelijk* liefheeft. Hoe moeilijk de omstandigheden ook zijn, God heeft een plan en een doel voor ons leven.

Hoewel Spurgeon herstelde, bleef hij voor altijd getekend door de ramp. Hij bekende later dat hij zijn bediening niet had kunnen voortzetten als hij nog eens zoiets had meegemaakt. Hij was vaak zichtbaar gespannen wanneer hij diensten leidde in drukbezochte gebouwen, vooral wanneer er galerijen waren die er onveilig uitzagen.

De rest van zijn leven leed hij aan wat een moderne biograaf omschreef als 'terugkerende aanvallen van acute

depressie, veroorzaakt door de herinnering aan de ramp in Surrey Gardens'. Met woorden ontleend aan *The Pilgrim's Progress* zei Spurgeon zelf: 'Onder het Kasteel van Wanhoop bevinden zich kerkers die even somber zijn als de verblijfplaatsen van de verlorenen — en sommigen van ons zijn daar geweest.' Openhartiger vertrouwde hij een vriend toe dat hij in de eenzame uren van de nacht soms niet kon slapen en 'gekweld werd door een vreselijke angst'.

Dit alles herinnert ons eraan dat Spurgeons leven niet alleen een verhaal van triomf en groei was, maar ook van lijden, strijd en afhankelijkheid van Gods genade. Zijn geestelijke reis werd, zoals die van een pelgrim, getekend door zowel pijn als vreugde.

Herstel na de tragedie

De gemeente van Spurgeon was diep geschokt door wat zich die rampzalige avond had afgespeeld, maar bleef haar voorganger trouw. Men bad intens voor hem en vreesde enige tijd dat hij zijn roeping niet zou kunnen hervatten. Toch gaven hun liefde, hun gebeden en Spurgeons vernieuwde ervaring met de levende Christus hem de moed om weer te preken.

Opmerkelijk genoeg besloten predikant en gemeente samen terug te keren naar de plaats van de tragedie — de Music Hall van Surrey Gardens, die Spurgeon zoveel geestelijke pijn had bezorgd. Op 23 november stond hij daar

opnieuw voor de mensenmassa en begon te preken. Uit voorzorg vond de dienst dit keer in de ochtend plaats, in de overtuiging dat de invallende duisternis de vorige keer had bijgedragen aan de paniek. Tot ieders grote opluchting verliep de dienst zonder incidenten.

Spurgeon bleef daarna tot eind 1859 in Surrey Gardens voorgaan. Toen de eigenaars besloten het park op zondag te openen, stopte hij uit overtuiging met het huren van de zaal. In de jaren die volgden bekeerde een groot aantal mensen zich — het was een van de vruchtbaarste perioden uit zijn bediening.

In maart 1861 werd het nieuwe kerkgebouw eindelijk geopend: de Metropolitan Tabernacle in Newington Butts, in het zuiden van Londen. De gemeente had geleerd van de eerdere, rampzalige verhuizing naar New Park Street en had dit keer de locatie zorgvuldig gekozen. De verkeersverbindingen waren goed, en van zware industrie of overstromingsgevaar — problemen die hen eerder zoveel hinder hadden bezorgd — was geen sprake meer. Voor de predikant en zijn gemeente brak een nieuw tijdperk aan.

De Metropolitan Tabernacle

Uiteindelijk koos men voor een gebouw met 5000 zitplaatsen — niet voor de megatempel van 15.000 plaatsen waarover de pers had gespeculeerd. Bij het ontwerp kreeg de veiligheid veel aandacht; de herinnering aan de tragedie in Surrey Gardens was nog vers. Tot Spurgeons grote opluch-

ting kon het hele gebouw, indien nodig, binnen vijf minuten volledig worden ontruimd.

De bouwkosten liepen op tot £31.000, een astronomisch bedrag voor die tijd. Donaties kwamen uit alle hoeken van het land, van mensen die Spurgeon hadden horen preken of zijn gedrukte toespraken lazen. Toch waren het vooral de leden en vrienden van zijn eigen gemeente die zich bijzonder opofferden. Soms vreesden Spurgeon, de diakenen en de bouwcommissie dat het geld niet bijeen zou komen, maar die angst bleek ongegrond. Eén weldoener schonk zelfs £5000, en bij de opening was de gehele 'Tab' betaald.

De huidige Metropolitan Tabernacle, in de wijk Elephant and Castle in Londen, is niet het oorspronkelijke gebouw. Dat raakte in 1898 zwaar beschadigd door brand en werd later, tijdens de Tweede Wereldoorlog, opnieuw getroffen door bombardementen. De indrukwekkende voorgevel is echter origineel gebleven en geeft nog altijd een indruk van de grootsheid van de eerste 'Tab'. Het was in elk opzicht een monumentaal bouwwerk.

Sommigen beschuldigden Spurgeon en zijn gemeente van grootheidswaan en zagen het project als een egotrip van de prediker. Spurgeon antwoordde dat hij het eenvoudigweg niet kon verdragen mensen te zien vertrekken omdat er geen plaats meer was om het evangelie te horen. De Tabernacle was, zo zei hij, 'alleen met het oog op het winnen van meer zielen voor God' gebouwd. Die toewijding aan het evangelie was kenmerkend voor hem. Met die overtuiging, de ervaring van Gods kracht en de steun van

zijn gemeente kwam hij door een van de zwaarste perioden van zijn leven.

Als docent aan Spurgeon's College in Londen heeft Peter Morden het voorrecht om in de geest van Charles Spurgeon te werken. Tijdens een kerkdienst die hij daar bijwoonde, sprak David Coffey over Mattheüs 14:22–33. In deze passage loopt Jezus over het water terwijl Zijn discipelen tegen een hevige storm vechten. Wanneer Petrus Hem ziet, stapt hij uit de boot en loopt op Jezus af. Maar zodra hij zijn blik van zijn Heere afwendt en naar de golven kijkt, wordt hij bang, begint te zinken en roept om hulp. Jezus strekt Zijn hand uit, redt hem en brengt vervolgens de wind en de zee tot rust.

Coffey benadrukte dat Jezus met ons is in het oog van de storm, en dat Hij ons redt wanneer ons geloof wankelt. Spurgeon had zelf in het oog van de storm gestaan en had ervaren dat Jezus bij hem was. Toen zijn geloof begon te zakken, had Christus hem de hand gereikt en hem behouden. De boodschap die meer dan 150 jaar na de ramp in Surrey Gardens werd verkondigd in de kapel van Spurgeon's College, weerspiegelde precies wat de oprichter zelf ooit had meegemaakt. Spurgeon wist dat er nog vele stormen zouden komen, maar ook dat hij ze nooit alleen hoefde te doorstaan.

Overdenking

Aan het einde van de gebeurtenissen die in dit hoofdstuk worden beschreven, was de voormalige ‘jonge predikant uit de Fens’ uitgegroeid tot de populairste predikant van heel Victoriaans Groot-Brittannië. Wat was het geheim van Spurgeons uitzonderlijke succes? Lag het enkel aan zijn natuurlijke talenten, zoals sommigen beweerden, of speelde er meer mee? Om dat te begrijpen, is het goed stil te staan bij misschien wel de bijzonderste dienst die Spurgeon ooit hield. Die vond plaats op woensdag 7 oktober 1857, binnen de periode die in dit hoofdstuk wordt behandeld.

Die dienst was niet georganiseerd door Spurgeon of zijn kerk. De regering had die woensdag uitgeroepen tot nationale vastendag, waarvoor een speciale eredienst werd gehouden. Wie zou er op zo’n belangrijke gelegenheid preken? De keuze viel op Spurgeon. Voor een jonge, non-conformistische predikant was dat een buitengewoon voorrecht en een grote eer. De locatie was het imposante Crystal Palace, de plek waar Charles en Susannah Spurgeon elkaar hadden ontmoet. Slechts enkele jaren eerder had Charles daar nog anoniem in het publiek gezeten; nu stond hij er zelf op de preekstoel, met alle ogen op hem gericht.

Exeter Hall was groot, en de Surrey Gardens Music Hall nog groter, maar het Crystal Palace overtrof alles. Het gebouw was meer dan drie keer zo lang als de St. Paul’s Cathedral. Dankzij de draaihekken bij de ingang — die elke bezoeker telden — weten we dat er 23.654 mensen aanwezig waren, de grootste gemeente waarvoor Spurgeon ooit

heeft gepreekt. Sommigen menen zelfs dat dit nog altijd de grootste overdekte samenkomst voor een preek is geweest. Spurgeon was toen pas drieëntwintig jaar oud.

Wat zou hij zeggen tegen zo'n enorme menigte, waarin ook politici en edelen aanwezig waren? Zou hij zijn boodschap verzachten? Nee. Spurgeon bleef trouw aan zijn roeping om het evangelie te verkondigen. Steeds keerde hij in zijn prediking terug naar drie grote thema's: de majesteit en heiligheid van God, de zondigheid van de mens, en het kruis van Christus dat de kloof tussen beide overbrugt. Want juist door dat kruis kunnen zondige mensen een relatie hebben met de heilige God. Zelfs op dat grote moment bleef zijn boodschap onveranderd. Zijn compromisloze trouw aan het evangelie was ongetwijfeld een van de sleutels tot zijn succes.

Spurgeon begon zijn boodschap met het aanwijzen van zonde. Hij sprak openlijk tegen de immoraliteit op de Londense straten, tegen fabriekseigenaren die hun arbeiders uitbuiten en tegen geldschietters die misbruik maakten van anderen. Hij riep zijn toehoorders op tot berouw en bekering. Daarna sprak hij over God als de Almachtige en Allerhoogste, de Schepper van alles, voor Wie ieder mens op een dag zou verschijnen. Wat konden zondaars doen om voor zo'n heilige God te staan? Was er hoop op vergeving?

Spurgeon bracht troost: door de dood van Christus konden mensen behouden worden. De Zoon van God, zei hij, was gestorven 'opdat wij niet zouden sterven'. Voor iedere

gelovige stond nu de poort van de hemel open. Spurgeon sprak altijd in de taal van het volk en paste zijn toon aan het publiek en de gelegenheid aan, maar zonder ooit iets af te doen aan de kern van zijn boodschap. Toen hij de dienst afsloot en de grote menigte overzag, verklaarde hij dat hij nooit naar populariteit had gestreefd. God wist dat hij geen roem zocht; zijn enige verlangen was God te eren en de waarheid te verkondigen. Spurgeon hield niet van menigten, maar van bekeringen.

Hij verzekerde de mensen: ‘Als één arme zondaar naar Jezus ziet, is dat genoeg, want God wordt daardoor verheerlijkt.’ Die vurige gedrevenheid om het evangelie te delen met wie het nodig hebben, kenmerkte hem zijn hele leven. En als dat al een van de redenen voor zijn succes was, dan was er nog een andere: de kracht van God zelf. Dat blijkt opnieuw uit wat er rond deze dienst gebeurde.

Omdat Spurgeon bezorgd was dat zijn stem in zo’n enorm gebouw niet ver genoeg zou dragen, besloot hij een paar dagen voor de dienst de akoestiek te testen. Staande bij de preekstoel riep hij luid: ‘Zie het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt’ (Johannes 1:29). De woorden klonken door het hele gebouw. Zonder dat hij het wist, bevond zich een arbeider in een van de galerijen. De man hoorde dat vers, voelde het als een boodschap uit de hemel, legde zijn gereedschap neer, ging naar huis en gaf zijn leven aan de Heere. Hij vond, zoals Spurgeon later zei, ‘vrede en leven door het Lam van God te aanschouwen’.

Een voorval als dit kon niet enkel worden toegeschreven aan Spurgeons welsprekendheid, hoe bijzonder die ook was. Het was een duidelijk bewijs van wat al eerder in deze biografie werd genoemd: Gods grote kracht.

Hoe kunnen we het geheim van Spurgeons vruchtbaarheid samenvatten? Het antwoord lijkt uit twee delen te bestaan. Allereerst was daar zijn onwrikbare trouw aan de boodschap van het evangelie. Door alle omstandigheden heen bleef hij vastbesloten dat evangelie te verkondigen — niets meer en niets minder. Het tweede deel van het antwoord heeft te maken met de ‘wonderbaarlijke kracht’ van de Heilige Geest.

Ook wij worden geroepen om trouw te blijven aan diezelfde boodschap, ongeacht welk werk ons is toevertrouwd. Als wij volharden in trouw en gebed, mogen wij erop vertrouwen dat de ‘wonderbaarlijke kracht’ van God werkzaam is. Want zoals eerder in dit boek werd genoemd: ‘Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en in der eeuwigheid’ (Hebreeën 13:8).

Toch mogen wij niet vergeten dat een vruchtbare be-diening vaak ook door lijden wordt gekenmerkt. Dat hoeft ons niet te verbazen, want wij volgen een Heere Die Zijn grootste overwinning behaalde aan het kruis en Die ons oproept ons eigen kruis op te nemen en Hem te volgen (Markus 8:34). De apostel Paulus wilde bovenal Christus kennen: ‘Opdat ik Hem kenne, en de kracht Zijner opstanding, en de gemeenschap Zijns lijdens’ (Filippenzen 3:10). Spurgeon kende die kracht — en hij wist ook wat het bete-

kende om te lijden. Maar hoe is dat bij ons? Kunnen wij zeggen dat het kennen van Zijn kracht en het delen in Zijn lijden ook onze begeerte is?

De gebeurtenissen in dit hoofdstuk hebben ons meegenomen op een reis — van triomf, door rampspoed, naar hernieuwde overwinning. Misschien wilt u stilstaan bij de vraag hoe Jezus aanwezig is in het oog van uw storm. Niet alleen Spurgeon, maar talloze andere gelovigen hebben ervaren dat Jezus redt wanneer hun geloof wankelt. Als u tot Hem roept, is het ons gebed dat ook u, net als Spurgeon, Zijn hulp en verlossing zult ervaren.

HOOFDSTUK 6

De mens achter de preekstoel

Een van de doelen van deze biografie is om verder te kijken dan de krantenkoppen rond deze volksprediker, zodat we beter kunnen begrijpen wie Spurgeon werkelijk was. We hebben allemaal wel eens gehoord van grote predikanten die in hun privéleven ten val kwamen, of die buiten de publieke schijnwerpers heel anders bleken te zijn. Gold dat ook voor Spurgeon? Of was hij, door Gods genade, in staat om oprecht en integer te leven? Dat zijn leven er een was van dienstbaarheid én lijden, staat buiten twijfel. In dit hoofdstuk richten we onze aandacht op de mens achter de preekstoel.

Bediening ... De Metropolitan Tabernacle werd op maandag 8 maart 1861 geopend — toepasselijk genoeg met een gebedsbijeenkomst. Meer dan duizend mensen waren

erbij. Spurgeons eerste woorden in de Tabernacle zouden later overal bekend worden. Hij verklaarde:

‘Ik stel voor dat het onderwerp van de bediening in dit huis de Persoon van JEZUS CHRISTUS zal zijn. Ik schaam me er nooit voor om te zeggen dat ik calvinist ben; ik aarzel niet om de naam baptist aan te nemen; maar als mij wordt gevraagd wat mijn geloofsbelijdenis is, antwoord ik: “Het is Jezus Christus.”’

Hij vervolgde met te zeggen dat Jezus ‘de essentie en kern van het evangelie’ is, ‘de belichaming van elke kostbare waarheid’. Het was een voortreffelijk begin. Spurgeon toewijding aan Christus bleef een bron van inspiratie voor de mensen om hem heen. De eerste officiële diensten in de Tabernacle vonden plaats op 29 maart en 3 april, respectievelijk Goede Vrijdag en Paaszondag van 1866. Spurgeon begon meteen zijn belofte na te komen om Christus in het middelpunt te stellen. Op Goede Vrijdag preekte hij twee keer, en in beide boodschappen stonden de Heere Jezus en Zijn kruis centraal. Op Paaszondag kwam de gemeente ’s avonds in de Tabernacle samen om de opgestane Christus te loven. Tijdens die dienst sprak Spurgeon deze woorden:

‘Laat God het vuur van Zijn Geest hierheen zenden, zodat de predikant zich steeds meer zal verliezen in zijn Meester. Dan zult u minder aandacht hebben voor de spreker en meer voor de waarheid die wordt verkondigd; de persoon zal ondergesneeuwd worden, de gesproken woorden zullen boven alles uitstijgen.’

Spurgeon was zich bewust van het gevaar van een persoonlijkheidscultus. Hij wilde dat iedereen begreep dat hij slechts een dienaar van Christus was, en dat het zijn verlangen was het evangelie van Christus te verkondigen in de kracht van de Heilige Geest. Toen de reguliere bediening in de Tabernacle van start ging, keken velen nieuwsgierig toe hoe de zaken zich zouden ontwikkelen. Er waren mensen die, zelfs nu nog, verwachtten — en misschien zelfs hoopten — dat het publiek Spurgeon en zijn boodschap vroeg of laat beu zou worden. Maar zoals zo vaak kwamen zij bedrogen uit. Elke zondag, zowel 's ochtends als 's avonds, vulde het grote gebouw zich met mensen die kwamen om God te aanbidden en Zijn Woord te horen prediken. Overal in Noord-Londen reden de koetsiers op zondag door de straten en riepen: 'Over het water naar Charlie!' — in de hoop klanten te vinden die naar de Tabernacle wilden. Die gewoonte was al begonnen in Spurgeons tijd in New Park Street Chapel, en toen, net als nu, deden de slimme koetsiers goede zaken! Uit de hele stad en zelfs van buiten de stad kwamen mensen naar de diensten in de Tabernacle.

Men zou gemakkelijk kunnen denken dat de Tabernacle slechts een predikingscentrum was. Tot op zekere hoogte was dat wellicht ook zo, want sommige mensen kwamen alleen om Spurgeon te horen en werden aangetrokken door zijn bekendheid. Zij waren 'preekproevers' die zich nooit echt aan de gemeente verbonden. Zelfs onder hen die formeel lid werden, waren er enkelen die weinig be-

trokken waren, behalve door hun zondagse aanwezigheid. Maar dat was nooit Spurgeons bedoeling. Wanneer iemand verzocht om lid te worden van de ‘Tab’, nam Spurgeon de tijd om elke kandidaat persoonlijk te spreken. Dat deed hij niet alleen om zich ervan te verzekeren dat de aanvrager werkelijk een christen was, maar ook om hem het belang van de gebedsbijeenkomsten en van actieve christelijke dienstbaarheid bij te brengen. Hij wilde niet dat iemand lid werd die niet ‘van tevoren beloofde, indien mogelijk, nuttig werk te verrichten ten behoeve van anderen’. Tijdens Spurgeons pastoraat in de Tabernacle werd gemiddeld meer dan één persoon per dag lid. Velen van hen waren tot bekering gekomen door zijn prediking. Een groot deel van deze nieuwe leden kwam hun belofte ook daadwerkelijk na en zette zich in voor ‘nuttig werk’. De bredere bediening van de kerk was daardoor uitzonderlijk levend en inspirerend.

...en lijden Tegelijkertijd bleef er een rode draad van lijden door Spurgeons leven lopen. De depressie die hij had doorgemaakt na de ramp in de Surrey Gardens Music Hall keerde periodiek terug, zij het niet met dezelfde intensiteit. Toch kende Spurgeon nog steeds donkere tijden, en deze periodes van somberheid gingen nu gepaard met een steeds slechtere lichamelijke gezondheid. Naarmate de jaren vorderden, leed hij steeds meer aan wat toen bekend stond als de ziekte van Bright — een chronische nieraandoening. Vanaf ongeveer 1867 kreeg hij bovendien te kampen met reumatische jicht. Soms was de pijn zo hevig dat

hij haar nauwelijks kon verdragen. Wanneer de pijn 's nachts toesloeg, kon hij niet slapen. Op zulke momenten vroeg hij Susannah om hem voor te lezen, wat hem enige troost schonk. Maar vaak riep hij in stilte tot zijn Heere, en zo leerde Spurgeon om te midden van zijn lijden God te vinden. Hij getuigde zelfs dat sommige van zijn meest intieme momenten met zijn Heere juist in deze omstandigheden plaatsvonden. Zijn persoonlijke beproevingen schonken hem diep mededogen met allen die eveneens door lijden gingen — met hen die ziek waren, rouwden om een geliefde, of gebukt gingen onder het harde en vervuilde bestaan van het Victoriaanse Londen. Zulke mensen voelden dat hier een predikant stond die werkelijk begreep wat zij doormaakten.

Velen spraken over Spurgeons medeleven en zijn 'pastorale hart'. Maar weinigen beseften hoezeer zijn vermogen tot medeleven was gevormd door zijn eigen lijden — dat stille, persoonlijke kruis dat hij dagelijks droeg.

De werkelijke persoon?

Tot nu toe hebben we in onze zoektocht naar de ware Spurgeon invloeden blootgelegd die hem vormden tot een man van levenslange dienstbaarheid. Uit zijn prediking bleek hoe zijn vruchtbaarheid voortkwam uit trouw aan het evangelie en afhankelijkheid van de Heilige Geest. Zijn leven droeg ook het stempel van lijden, zoals we zagen bij de ramp in de Surrey Gardens Musichall, zijn depressies

en zijn ziekten. Maar om de echte man te ontmaskeren moeten we dieper graven: naar zijn gebedsleven en zijn persoonlijke heiligheid. Dat spoor begint bij het gebed en de Bijbel.

Spurgeon en gebed

Aan het begin van dit hoofdstuk lazen we over een gebedsbijeenkomst in de Tabernacle, en vingen we een glimp op van Spurgeons eigen nachtelijke roepen tot de Heere in nood. Over Spurgeon schrijven zonder het gebed te noemen is vrijwel ondenkbaar — het vormde de polsslag van zijn bestaan. Samen bidden met medechristenen was voor hem een blijvende vreugde. Hij zag de Tabernacle als een groot oceaanschip, aangedreven door een onstuitbare krachtbron — de wekelijkse gebedsbijeenkomsten beschouwde hij als het hart van het kerkelijk leven. Zonder gebed, zo geloofde hij, zou ‘het schip’ spoedig tot stilstand komen — geen gebed, geen kracht. De samenkomsten waren vooral gewijd aan voorbede voor het werk van de gemeente en voor Gods Koninkrijk wereldwijd, maar boden ook ruimte voor lof en dank. Ze trokken volle zalen; op maandagavond kwamen vaak duizend mensen bijeen, al zuchtte Spurgeon om hen die wegbleven.

Spurgeon bad niet alleen zelf, hij liet ook anderen voorgaan in gebed. Over de manier van bidden had hij stellige opvattingen. Lange, warrige gebeden verwierp hij; zijn adagium luidde ‘kracht boven lengte’. Pronken met bloem-

rijke taal of geleerdheid wekte bij hem misnoegen. Koude, formele woorden, gedachteloos opgezegd, achtte hij erger dan nutteloos. Haperingen of gestamel vond hij geen bezwaar, zolang het gebed maar doordrongen was van geloof en hartstocht — dáár was hij naar op zoek. En God? Die verhoorde, verzekerde Spurgeon, telkens weer. Hoe hevig de stormen ook mochten razen, de gebedsmotor dreef de Tabernacle onverminderd voort. Even opmerkelijk was Spurgeons persoonlijke gebedsleven. 's Ochtends en 's avonds bad hij trouw — zoals zijn dagboek *Morning and Evening* laat zien — zowel met zijn gezin, waaronder zijn tweelingzonen Thomas en Charles (geboren op 20 september 1856), als in stille afzondering. Maar het gebed hield daar niet op; hij zocht een ononderbroken omgang met God. Tijdens zijn werk — of hij nu een brief schreef, een boek las of wandelde — steeg menig kort 'pijlgebed' van één regel naar de hemel. 'Sommigen van ons,' zo zei hij, 'kunnen getuigen dat er zelden een kwartier voorbijgaat zonder dat wij God aanspreken.' Deze flitsgebeden, midden in de drukte van de dag, waren zijn levensader met de Heere.

Daarnaast trok hij lange uren uit voor gebed en bezinning — kostbare tijd alleen met God. Gesproken gebeden van lof, belijdenis, dank en voorbede wisselden af met momenten van stille overdenking. 'Soms,' getuigde hij, 'wanneer woorden mij ontbreken, zit ik stil en zie omhoog.' In die plechtige stilte voelde hij zich één met Jezus — inniger dan woorden kunnen uitdrukken. Zulke heilige ogenblik-

ken versterkten zijn verbondenheid met Christus en droegen zijn leven en bediening.

Spurgeon en de Bijbel

Voor Spurgeon was de Heilige Schrift van levensbelang. Hij was diep toegewijd aan de Bijbel als het onveranderlijke, betrouwbare Woord van God. Zijn preken waren zo getrouw mogelijk op de Schrift gebaseerd, en zijn liefde voor de Bijbel vloeide voort uit de unieke wijze waarop die hem Jezus openbaarde. Bekend is dat hij weigerde een uitgebreide intellectuele verdediging te voeren toen het gezag van de Bijbel in de negentiende eeuw door talrijke critici werd aangevochten. De Bijbel verdedigen? Voor Spurgeon was dat als het verdedigen van een leeuw — volkomen overbodig. Christenen moesten, zo zei hij, de leeuw eenvoudig loslaten, zodat die zelf zijn werk kon doen: de wereld overtuigen en bekeren. Als de Heilige Geest de Schrift op het hart van mensen toepaste, zouden zij vanzelf de waarheid en de kracht ervan leren kennen. In zijn eigen leven was Spurgeon ervan overtuigd dat de leeuw van de Schrift vrij moest zijn om te handelen naar eigen wil. Hij streefde ernaar een leven te leiden dat werd gevormd door Gods Woord. In een preek gaf hij een aangrijpend getuigenis over zijn persoonlijke omgang met de Bijbel, die hij eenvoudigweg ‘Het Boek’ noemde. Hij verklaarde:

‘Het Boek heeft met mij geworsteld; het Boek heeft mij geslagen; het Boek heeft mij getroost; het Boek heeft naar

mij gelachen; het Boek heeft naar mij gefronst; het Boek heeft mijn hand vastgehouden; het Boek heeft mijn hart verwarmd. Het Boek huilt met mij en zingt met mij, het fluistert tegen mij en het predikt tot mij; het wijst mij de weg en ondersteunt mij op mijn gaan; het was voor mij de metgezel van mijn jonge jaren, en het is nog steeds mijn geestelijk leidsman, 's ochtends en 's avonds. Het is een levend Boek — in alles levend. Van het eerste hoofdstuk tot het laatste woord ademt het een wonderlijke, mystieke kracht, die het boven elk ander geschrift verheft voor ieder levend kind van God.'

Deze woorden getuigen hoe levend en krachtig Spurgeon de Bijbel ervoer — als een fris en vitaal boek, altijd actueel en onmisbaar in zijn dagelijkse omgang met God. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij veel tijd besteedde aan het lezen van de Schrift en het mediteren erover. 's Ochtends en 's avonds bad hij niet alleen, maar las hij ook Gods Woord. Overdag overpeinsde hij verzen en bestudeerde hij de Bijbel voor zijn preken en geschriften.

Tot dusver hebben we nog weinig aandacht geschonken aan Spurgeons schrijverschap, maar hij schreef een rijk oeuvre met waardevolle boeken. Waarschijnlijk ging het grootste deel van zijn tijd naar het meerdelige *Treasury of David*, een monumentaal commentaar op de Psalmen. Dit werk voltooiën was voor hem een daad van liefde. Ondanks de omvang en de schat aan kennis was het allerm minst droog, stoffig of saai. Integendeel: het bruiste van warme, inspirerende bijbeluitleg, doorspekt met prakti-

sche lessen die zorgvuldig op het leven van gelovigen waren toegepast. In zijn commentaar bij de langste psalm, Psalm 119, schreef Spurgeon dat deze de ‘volheid, zekerheid, zuiverheid en zoetheid van het Woord van God’ bezong. Wie de psalm doorgrondde, zou de ganse Schrift leren zien als een schitterend eiland, geheel uit parels opgebouwd. Dit was Spurgeons eigen ervaring, en hij wilde die met zijn lezers delen. Voor hem was de gehele Bijbel een ware schatkamer.

Het ligt voor de hand dat gebed en Bijbel het hart vormden van Spurgeons leven. Bepalend was echter dat hij door gebed en Schriftlezing een intieme band met God smeedde. Juist uit die diepe kennis van de ene ware God — Vader, Zoon en Heilige Geest — ontsproot al zijn werk in kerk en wereld. Deze levendige wisselwerking tussen intimiteit met God en christelijke dienstbaarheid komt treffend naar voren in een gebed dat Spurgeon uitsprak tijdens een dienst in de Tabernacle. In oprechte, hartstochtelijke woorden bad hij:

‘Oh, om de Verlosser lief te hebben met een hartstocht die nooit kan bekoelen ... Oh, om ons te verheugen in God met een heilige, overvloedige vreugde die nooit kan worden gestopt, zodat we kunnen leven om God te verheerlijken met al onze kracht, levend met enthousiasme, brandend, vlammend, verteerd door de inwonende God die alle dingen in ons werkt naar Zijn wil.’

Elk facet van Spurgeons omgang met gebed en Heilige Schrift vormt een krachtige uitdaging voor ons. Een be-

langrijke les die wij hieruit trekken, is het belang van tijd nemen voor gebed en Schriftlezing. Wat Bijbellezen betreft, was Spurgeon ervan overtuigd dat velen in zijn tijd de Schrift te oppervlakkig benaderden en te haastig lazen. Ze grepen nooit de kernboodschap van een vers of passage en bleven nooit lang genoeg stilstaan om God werkelijk tot zich te laten spreken. Zulk lezen was niet meer dan een ‘mechanische oefening’, ontbloot van wat Spurgeon de ‘ziel van het lezen’ noemde.

Daarentegen drong hij aan op langzaam, meditatief lezen, na een oprecht gebed om hulp van de Heilige Geest. Hij vermaande zijn toehoorders:

‘Lezen velen van u de Bijbel niet haastig — een enkel hoofdstuk, een kort gedeelte, en dan weer verder? Hoe snel vergeet u niet wat u hebt gelezen, zodat het weinige wat het leek te bewerken alweer verloren gaat? Hoe weinigen onder u hebben zich voorgenomen door te dringen tot de ziel, de kern, het leven, de diepe essentie van het Woord — om zijn betekenis werkelijk in zich op te nemen?’

Betrokkenheid

Als Spurgeon zijn negentiende-eeuwse toehoorders al tot deze bezinning opriep, wat zou hij dan zeggen tegen de mensen van vandaag? Meer nog: wat zou hij tegen u en mij zeggen? Wellicht is dit de belangrijkste les: betrokkenheid die voortkomt uit intimiteit. Wij hebben menigmaal mensen ontmoet die zich met hart en ziel inzetten voor de

dienst van Christus, maar wier arbeid niet voortkomt uit een innige, levende gemeenschap met God. Dan dreigt het gevaar dat zij uitgeput raken, of — zo niet lichamelijk, dan geestelijk — dat hun dienst verstart tot plicht zonder vuur, een arbeid zonder liefde, ontdaan van bewogenheid met zielen en vreugde in de Heere.

Spurgeon zelf waarschuwde:

‘Wanneer ons leven zich geheel in het openbare afspeelt, wordt het oppervlakkig en vluchtig, zonder blijvende vrucht. Maar wie in het verborgene een innige omgang met God onderhoudt, zal krachtig zijn tot het goede.’

Moge zijn voorbeeld ons allen aansporen om te groeien in de vertrouwelijke nabijheid van God. Alleen dan zullen wij Hem in ons dagelijks leven werkelijk kunnen verheerlijken.

HOOFDSTUK 7

Heiligheid in Spurgeons leven

Zoals Spurgeon vaak sprak over het gebed en het lezen van de Bijbel, zo legde hij ook met grote nadruk de vinger bij het belang van persoonlijke heiligheid. Voor hem was dit geen bijkomstig thema, maar een kernpunt van het christelijk leven. Hij was ervan overtuigd dat iedere gelovige moest streven naar een heilig leven, en dat besef door- trok zijn hele bediening. Het klonk steeds opnieuw door, niet alleen in zijn prediking, maar ook in zijn geschriften en in zijn gebeden tijdens de openbare samenkomsten.

Tijdens een preek zei Spurgeon eens nadrukkelijk dat ‘wanneer Jezus Christus een ziel nadert, Hij haar nadert om haar rein te maken’. In die woorden komt zijn diepge- wortelde overtuiging naar voren: het christelijke leven is een voortdurend proces van reiniging en loutering door

God zelf. Tegelijk vond Spurgeon dat een gelovige daarbij niet passief mocht afwachten. Hij moest, met wat hij noemde een ‘geestelijke intensiteit’, de heiligheid actief najagen. In *The Treasury of David* typeerde hij die toewijding als een ‘nobele ambitie’ en een ‘heerlijke onderneming’. Niet iedereen in zijn tijd dacht op die manier over heiligheid. Sommigen beweerden dat werkelijk heilige mensen per definitie somber of ongelukkig moesten zijn. Spurgeon wees dat idee resoluut van de hand. Voor hem waren heiligheid en ware vreugde juist onafscheidelijk verbonden: een mens die werkelijk heilig leeft, zo stelde hij, is vervuld van diepe, blijvende vreugde. Het was zijn ‘levensambitie’ om zelf zo iemand te zijn.

Misschien kwam zijn verlangen naar heiligheid nog het duidelijkst naar voren in zijn gebeden. Eens bad hij: ‘O Heere, onze God, wij verlangen er vurig naar om van de zonde verlost te worden. Wij hunkeren naar heiligheid.’ En op een ander ogenblik beleed hij met eerlijke zelfkennis: ‘Wij strijden niet tegen de machten der duisternis zoals wij zouden moeten... maar toch is er iets in ons dat naar heiligheid verlangt.’ Zulke woorden laten zien hoe diep dit verlangen in hem leefde. Wie Spurgeon hoorde bidden of preken, kon niet anders dan aanvoelen hoeveel gewicht hij hechtte aan een zuiver, christelijk leven.

Er zou moeiteloos een heel hoofdstuk gevuld kunnen worden met citaten uit zijn preken, boeken en gebeden. Dat zou geen straf zijn, want zijn woorden zijn zelden dor of droog; ze bruisen van kracht, warmte en geestelijke

diepte. Spurgeons stem klinkt nog altijd, en wat hij zegt, blijkt verrassend actueel. Hij onderwijst niet alleen over het belang van persoonlijke heiligheid, maar ook over talloze andere aspecten van het geloofsleven. Toch blijft één indringende vraag hangen: leefde hij zelf ook wat hij preekte? Van zijn gebedsleven en zijn omgang met de Schrift weten we dat dit onmiskenbaar het geval was. Maar hoe stond het met zijn heiligheid in het dagelijkse leven? Was zijn hart even zuiver als zijn woorden, of waren er verborgen gebreken die hij nooit met de buitenwereld deelde?

Financiële integriteit

Een eerste punt is dat Spurgeon een man van grote financiële integriteit was. Dat is des te opmerkelijker omdat hij buitengewoon rijk had kunnen worden. Hij stond aan het hoofd van de grootste baptistengemeente ter wereld, zowel wat leden als wat bezoekers betrof, en zijn gedrukte preken, pamfletten en boeken vonden steeds meer aftrek, in Groot-Brittannië en ver daarbuiten. In 1871 werden er in Groot-Brittannië al wekelijks meer dan 25.000 preken verkocht, en in 1879 lag het totale aantal verkochte preken in Amerika rond de 500.000.

Het was dan ook niet vreemd dat er geruchten de ronde deden dat Spurgeon zichzelf royaal verrijkte en dat de predikant van de Metropolitan Tabernacle een zeer welgesteld man was. De werkelijkheid zag er echter heel anders

uit, zoals duidelijk werd in 1879. Vijfentwintig jaar eerder was Spurgeon naar Londen gekomen, en nu wilde de gemeente zijn zilveren ambtsjubileum als predikant vieren. Tijdens een speciaal feest greep de vooraanstaande diaken William Olney de gelegenheid aan om openlijk te vertellen hoe hun predikant met geld omging. Op grond van zijn insiderskennis kon hij verklaren dat Spurgeon de gemeente al die jaren een indrukwekkend voorbeeld van vrijgevigheid had gegeven. Zo onthulde hij, tegen de bedoeling van Spurgeon in, dat die persoonlijk bijna £5.000 had bijgedragen aan het bouwfonds van de Tabernacle en bovendien alle schoonmaak- en verlichtingskosten van het gebouw uit eigen middelen betaalde.

Olney sprak met warmte over de zelfverloochening en vrijgevigheid van zijn predikant en onderbouwde zijn lof met concrete feiten. Aan het slot van zijn toespraak maakte hij bekend dat gemeenteleden en andere weldoeners een aanzienlijk bedrag hadden ingezameld om Spurgeon ter gelegenheid van dit jubileum een bijzonder geschenk te geven: maar liefst £6.233. Spurgeon wist al van deze actie en had vooraf laten weten wat hij met het bedrag zou doen zodra hij het in handen kreeg: ‘Geen cent voor mij... Ik zal het niet houden. Het is allemaal van de Heere en zal ook geheel aan de zaak van de Heere worden besteed.’

Toen hij opstond om op Olneys woorden te reageren, sprak hij over zijn verlangen om ‘meer te doen voor de zaak van Christus en meer voor de armen’. Hij voegde eraan toe dat de wereld niet kan begrijpen dat iemand door

iets anders wordt gedreven dan door eigenbelang, maar dat wie de kracht van de liefde tot Jezus kent, hebzucht naar rijkdom even verachtelijk vindt als het stof onder zijn voeten. Spurgeon hield woord en liet de gehele collecte weggeven.

Gezinsleven en karakter

Het gezinsleven is wellicht de eerlijkste toetssteen van heiligheid. Juist thuis, waar niemand zich lang anders kan voordoen dan hij werkelijk is, openbaart zich het ware karakter van een mens. Daar, binnen de muren van zijn eigen woning, bleek Charles Spurgeon even oprecht als op de preekstoel. Wie hem van nabij kende, wist dat hij ook in die persoonlijke sfeer op wonderlijke wijze de beproeving van ware heiligheid doorstond.

Het huwelijk van Charles en Susannah was een bron van diep geluk, al liep er ook een spoor van pijn doorheen. Hun tweelingzonen, Thomas en Charles, schonken hun grote vreugde, maar na de geboorte van de tweeling kreeg Susannah geen kinderen meer, en haar gezondheid werd broos. Toch, of misschien juist door die beproevingen, werd hun liefde in de loop der jaren alleen maar hechter.

Vanaf het eerste begin was er een sterke verbondenheid tussen hen; voor Charles was Susannah zijn ‘engel van vreugde’. Tot aan zijn laatste dagen bleef zij hem trouw terzijde staan in zijn arbeid, onder meer door leiding te geven aan het boekenfonds dat theologische wer-

ken ter beschikking stelde aan predikanten die ze anders nooit hadden kunnen aanschaffen. Wie Spurgeons autobiografie leest, ziet hoe teder hij over zijn vrouw sprak, en hoe vol liefde zij later over hem terugblikte. Vele jaren na zijn dood keek zij naar een portret van hem als jonge predikant en beschreef zij hem met ontroering als een man van ‘aangename nederigheid’ en ‘zachtaardige vriendelijkheid’, met een ‘krachtig geloof in God’ en een leven dat zij ‘glorieus en onberispelijk’ noemde.

Niet alle grote predikanten uit de negentiende eeuw waren gelukkig in hun huwelijk, soms door eigen toedoen, maar Charles en Susannah Spurgeon vormden daarop een kostbare uitzondering. En hun zonen? Waren Thomas en Charles verwaarloosde pastoriekinderen, overschaduwde door de drukte van hun vaders bediening? Integendeel. Alles wijst erop dat ‘Tommy’ en ‘Charlie’ van hun vader hielden, zowel in hun jeugd als in hun volwassen leven. Charles junior schreef later dat zijn vader een man was van ‘edel en godvrezend karakter’, en hij merkte op dat dezelfde ‘ongeëvenaarde genade en goedheid’ die zijn vader op de preekstoel toonde, ook thuis alom aanwezig was. Tot vreugde van hun ouders kwamen beide zonen tot geloof en lieten zij zich in de Metropolitan Tabernacle dopen. Later volgden ze hun vader in het ambt: Charles junior werd predikant in Greenwich, en Thomas diende een tijd in de Stille Zuidzee voordat hij in 1894 de roeping aannam om zijn vader op te volgen in de Tabernacle. Die taak bleek zwaar, want het is geen geringe verantwoordelijkheid om

in de voetsporen van Charles Haddon Spurgeon te treden, maar dat deed niets af aan hun warme dankbaarheid jegens hun vader, die voor hen altijd een wijze, standvastige en liefdevolle vriend was gebleven.

Liefde, medeleven en vriendschap

Spurgeons liefde en medeleven bleven niet onopgemerkt. Zijn vriend en biograaf William Young Fullerton vertelde dat menig briefschrijver in tijden van nood plotseling een briefje van vijf pond in de post vond. Spurgeon gaf vrijgevig aan wie gebrek leed, zonder ook maar een zweem van gierigheid. Volgens Fullerton was hij een man met een volkomen ‘transparant karakter’: indrukwekkend, eerlijk, onbaatzuchtig en boven alles iemand wiens hele wezen in dienst stond van Christus. Zijn biografie eindigde Fullerton dan ook met de woorden dat hij, als hij terugsloot aan Spurgeons leven en karakter, slechts kon zeggen: ‘Met trots breng ik hem mijn eerbetoen!’

Nu zou men kunnen denken dat Fullerton, als goede vriend, Spurgeon misschien te gunstig beoordeelde. Maar ook wie hem minder persoonlijk kende, kwam tot soortgelijke conclusies. William Robertson Nicoll, hoofdredacteur van een christelijke krant, beschreef Spurgeon als een man vol zelfbeheersing, opmerkzaamheid en wijsheid, met een nuchtere scherpzinnigheid en een verfrissende humor. Nicoll zag in hem iemand voor wie de groei van het Koninkrijk van de genade het hoogste goed was en voor wie een

nieuwe innerlijke diepte van geestelijk leven de ware rijkdom vormde. Velen die met Spurgeon omgingen, prezen vooral zijn godsvrucht: zijn warme, praktische geloofsleven en zijn diep doorleefde vroomheid. En wie hem van dichtbij kende, zag niet in de eerste plaats de beroemde prediker, schrijver of organisator, maar een liefdevolle, wijze vriend.

Spurgeons fouten

Toch was hij geen volmaakt mens. Spurgeon kon fel uithalen naar mensen binnen de kerk met wie hij het theologisch oneens was. Zijn oordeel over rooms-katholieken en over de ‘High Church Party’ in de Anglicaanse kerk, die meer nadruk legde op ritueel, was soms scherp en weinig vergevingsgezind. Zelfs vrienden vonden dat hij in zijn polemieken weleens te streng was. Zelf bleef hij bij zijn overtuigingen, maar later erkende hij dat hij met meer mildheid had kunnen spreken. In 1891 zei hij dat hij het afgelopen jaar had geleerd dat er onder Gods volk meer liefde en eenheid was dan men doorgaans dacht. Verschillende vormen van eredienst, zo zei hij, waren als voren in een akker: verschillend in richting, maar toch deel van één en hetzelfde veld.

Een ander zwak punt in Spurgeons leven was dat hij perioden kende waarin hij simpelweg te veel hooi op zijn vork nam. Soms gunde hij zichzelf geen echte vrije dag, werkte hij door waar hij had moeten rusten en liet hij zo

zien hoe gemakkelijk zelfs een toegewijd dienaar van God kan vervallen in een ongezonde werkdruk. Wij kijken daar vandaag nog weer anders tegenaan als we bedenken dat Spurgeon ook rookte. Hij bekende zelfs eens dat hij sigaren rookte ‘tot eer van God’. Tegenwoordig zien velen dat zonder aarzelen als een duidelijke tekortkoming, al wist men in het Victoriaanse tijdperk nog weinig van de schade voor de gezondheid van roker en omgeving. Zulke dingen maken duidelijk dat Spurgeon niet volmaakt was. Tegelijk nam hij zijn zwakke plekken serieus: hij leerde ze onder ogen te zien en ermee te worstelen in het vertrouwen op de kracht van de Heilige Geest.

Gaandeweg vond hij meer balans tussen werk en rust. Vanaf de jaren tachtig nam hij jaarlijks een lang winterverlof en plande hij ook in de zomer enkele weken vrij, vaak in Schotland. Zijn preek in Rothesay, aan de Firth of Clyde, het verhaal waarmee dit boek begon, hield hij zelfs terwijl hij met vakantie was, al waren die dagen allesbehalve zorgeloos. Toch kon hij in die weken meestal in een rustiger tempo leven en ontdekte hij hoezeer hij tijd nodig had om lichamelijk, mentaal en geestelijk op adem te komen.

In zijn jonge jaren had Spurgeon bovendien zichtbaar te kampen met trots. In een brief van 23 maart 1855 schreef hij dat zijn trots zo ‘verschrikkelijk’ was dat geen mens op aarde die ooit zou kunnen bedwingen en dat alle pogingen daartoe ‘zinloos’ waren, maar dat zijn Meester dat wél kon en ook zou doen. Zulke en andere innerlijke strijdpunten legde hij dagelijks in het gebed voor God neer.

Hoewel hij ervan overtuigd was dat een christen in dit leven nooit volmaakt wordt, leefde hij toch in een gestage groei in heiligheid. Jaar na jaar vormde God zijn karakter en hielp Hij hem deze tekortkomingen meer en meer te overwinnen. Daarom benadrukten vrienden als Fullerton en zijn zoon Thomas later vooral één eigenschap: zijn nederigheid, de vrucht van een genadige omkering van een oud zwak punt in een geestelijke kracht.

Heiligheid: leer en oproep

Het is zinvol te vragen hoe Spurgeon tot zo'n niveau van heiligheid kwam en welke weg hij daarin ging. Allereerst maakte hij duidelijk dat hij volledig vertrouwde op het werk van de Heilige Geest. Wie zich aan Christus als Verlosser en Heere toevertrouwt, ontvangt de inwoning van de Geest, die kracht geeft om te veranderen en anders te leven, en die kracht blijft het hele leven door de bron van alle ware heiligheid. Heiligheid is, van begin tot eind, een werk van God in het leven van de gelovige.

Dat betekent echter niet dat de christen achterover kan leunen, alsof heiligheid zich vanzelf wel zou vormen. In Spurgeons dagen waren er stemmen die beweerden dat het genoeg was om 'los te laten en God het werk te laten doen', en dat men zo als vanzelf op een hoger niveau van heiligheid terecht zou komen. Spurgeon zag dat anders. Voor hem waren christenen 'actieve deelnemers' aan hun eigen heiliging. Zij werkten mee met de Heilige Geest in

Zijn louterende werk door te bidden, Gods Woord te lezen en vervolgens, met alle kracht die God verleent, te strijden om naar de leer van de Bijbel te leven, in de geest van Kolossenzen 1:29. Alleen langs die weg, zo leerde hij, komt een christen werkelijk vooruit in een heilig leven. ‘Wees er maar zeker van,’ zei Spurgeon, ‘dat u en ik niet heilig worden door te gaan slapen.’ Het christenleven is een strijd, tegen zonde, wereld en duivel, en die strijd moet dagelijks gevoerd worden. In een preek over 2 Korinthe 7:1, rondom de woorden ‘laat ons onszelf reinigen’, benadrukte hij dat Christus door de Heilige Geest in al Zijn volk woont en heiligheid werkt in ieder discipel, maar dat de Geest dat doet door gelovigen juist in beweging te zetten. God, zo zei hij, ‘werkt het in; u werkt het uit; u moet in uw uiterlijke leven uitwerken wat Hij in de innerlijke bronnen van uw geestelijk bestaan werkt’.

Spurgeon kon dan ook zeggen: ‘Schrijf mijn leven aan de hemel. Ik heb niets te verbergen.’ Het is een opmerkelijke uitspraak, die de lezer bijna dwingt zichzelf af te vragen of hij of zij hetzelfde zou durven zeggen. Zij roept ertoe op om tijd te nemen voor God, schuld te belijden en te bidden om kracht en helder inzicht om een heilig leven te leiden, in het besef dat God niet in de eerste plaats grote gaven zegen, maar een grote gelijkvormigheid aan Christus. Ware heiligheid is een wezenlijke noodzaak voor de kerk van vandaag en kan niet ontbreken waar Christus werkelijk geëerd wil worden. Hoe worden wij dan heilig? Volgens Spurgeon is zijn leer over heiligheid eenvoudigweg de leer

van de Bijbel, en juist daarom spreekt zij nog altijd met kracht. Wij moeten bidden dat God heiligheid in ons werkt, maar wij mogen dat gebed niet losmaken van dagelijkse inzet. Met alle energie die Hij schenkt, moeten wij aan het werk; gebed en actie horen onlosmakelijk bij elkaar. Spurgeons vraagt aan de lezer laat zich niet gemakkelijk wegschuiven: doet u dit werkelijk, dag in, dag uit?

Heiligheid krijgt concreet gestalte in een leven van integriteit en zuiverheid, zoals Spurgeon dat zelf nastreefde, en leidt tot een leven dat zichtbaar anders is dan de wereld eromheen, zoals bij Spurgeon, maar bovenal zoals bij Jezus. Dat maakt kwetsbaar voor spot, zoals Spurgeon jarenlang in de pers heeft ervaren en zoals Christus Zelf nog veel diepere vernedering heeft doorstaan. Toch hoort het bij de bereidheid van een discipel om te lijden omwille van Christus, zoals Paulus schrijft in 2 Korinthe 6:4-5. Tegelijk is een heilig mens niet hard, streng of moeilijk, maar liefdevol en vol medeleven, in de geest van 2 Korinthe 6:6. Spurgeons leven laat bovendien zien dat een heilig leven juist een vreugdevol leven is. Heilige mensen zijn niet zuur en bedrukt, maar leven ten volle en volgen hun Heere Jezus, waar Hij hen ook leidt. Wie heiligheid zo leert zien,ervaart haar niet meer als iets sombers of onaantrekkelijks, maar herkent erin iets dat werkelijk begeerlijk is, en terecht, want God roept ieder van ons op om een hartstochtelijke liefde tot heiligheid te koesteren.

HOOFDSTUK 8

Bredere bediening en schrijven

In de zomer van 1881 bezocht een Amerikaanse toerist Londen. Hoog op zijn verlanglijstje stond een bezoek aan de Metropolitan Tabernacle om Spurgeon te horen preken. Later beschreef hij zijn ervaringen in een kranten-artikel met de titel ‘A Day With Spurgeon’ (‘Een dag met Spurgeon’). De man, die zich slechts met de initialen ‘S.S.P.’ bekendmaakte, gaf een levendig verslag. Als we zijn beschrijving volgen, krijgen we een indruk van wat een gewone Tabernacle-dienst genoemd zou kunnen worden, al was er in werkelijkheid weinig gewoons aan.

‘Een dag met Spurgeon’

Vroeg in de ochtend van zondag 21 augustus namen S.S.P. en twee vrienden de bus door de kronkelende straten van Londen naar Newington Butts. Toen zij bij Elephant and Castle aankwamen, vroegen de bezoekers de conducteur naar de weg naar de ‘Tab’, maar hij stelde hen gerust: zij hoefden slechts ‘de menigte te volgen’. Er kwamen die dag net zoveel mensen als gewoonlijk om Spurgeon te horen preken.

Ze arriveerden een half uur voor aanvang bij het gebouw, maar er stroomden al ‘dikke rijen’ mensen naar binnen. De menigte werd in goede banen geleid door ‘twee of drie politieagenten’, maar van wanorde was geen sprake. De stewards waren gastvrij en behulpzaam en lieten merken dat er wel vaker Amerikanen in de diensten kwamen. Er werd een plek gevonden waar de drie vrienden samen konden zitten; als zij later waren gekomen, hadden ze waarschijnlijk achter het net gevestigd.

Toen de dienst begon, waren alle zitplaatsen bezet en stonden er meer dan vijfhonderd mensen. De toeristen namen plaats in een bank naast een ‘vriendelijke dame’, lid van de Tabernacle. Zij had alleen maar lof voor haar predikant. Spurgeon was volgens haar ‘de meest toegewijde, onzelfzuchtige man ter wereld, altijd bezig met het doen van het goede’.

De vrouw herinnerde zich de viering van Spurgeons vijfentwintigjarig ambt in Londen. Met bewondering vertelde zij hoe Spurgeon al het geld dat hem bij die gelegen-

heid was geschonken, ‘aan de armen’ had gegeven. Ze vervolgde: ‘Hij zegt dat hij voorlopig genoeg heeft, en dat de Heere die hij dient ervoor zal zorgen dat hij in de toekomst niets tekort zal komen, tenzij Hij dat anders beschikt. Er is nog nooit zo’n man geweest.’ Spurgeon stond duidelijk in hoog aanzien. Een paar minuten voor elf ‘liep een kleine, gedrongen, gezond ogende Engelsman vlot door het gangpad naar het lage podium’. De bezoeker herkende hem onmiddellijk van de vele foto’s en tekeningen die hij had gezien. Het geroezemoes verstomde: de dienst stond op het punt te beginnen.

De eredienst in de Tabernacle

De eredienst begon met een lied dat de hele gemeente staande zong. De Amerikanen waren een orgel en een koor gewend, maar de Tabernacle had geen van beide; Spurgeon noemde het orgel, half schertsend, ‘de fluit van de duivel’. Er waren helemaal geen muziekinstrumenten, en de enige steun voor de gemeente was een voorzanger, die vooraan stond en de eerste toon inzette. Maar op het juiste moment versmolten duizenden stemmen tot lofprijzing en ontstond er een ‘lawine van geluid’, die S.S.P. bovendien zeer melodieus vond. Volgens de betreffende jaargang van de *Metropolitan Tabernacle Pulpit* zong men nummer 932 uit het liedboek van de kapel, een achttiende-eeuws lied dat tegenwoordig weinig bekend is en begint met de woorden ‘Awake, our drowsy souls’ (‘Ontwaak, onze slaperige

zielen'). Tegen de tijd dat alle vijf coupletten waren gezongen, zullen de laatste sluimerende zielen inderdaad wel wakker zijn geweest.

De opzet van de dienst was verder vrij gebruikelijk voor die tijd, maar tegelijk door en door schriftuurlijk. Spurgeon leidde alles zelf. Er waren gebeden, zowel lofprijzing als voorbede, en nog een lied. Ook las hij een gedeelte uit de Bijbel, dat hij – zoals gebruikelijk – afwisselde met een doorlopend commentaar. Zo lichtte hij de moeilijkere verzen toe en paste hij ze toe op het leven van zijn hoorders. In alles was de dienst eenvoudig van vorm en geheel gegrond in de Schrift.

Spurgeons stem en gebed

De Amerikaanse bezoeker was vooral onder de indruk van twee dingen. Allereerst was er Spurgeons stem, die opmerkelijk helder en krachtig was. Hoewel de Amerikanen op het balkon zaten, op behoorlijke afstand, konden zij elk woord verstaan. Toch schreeuwde Spurgeon niet en leek hij zijn stem helemaal niet te forceren. Zijn voordracht was volkomen natuurlijk, afwisselend en, zoals de bezoeker het uitdrukte, 'zoet en zalvend'. Bijna iedereen die Spurgeon hoorde, maakte soortgelijke opmerkingen. Hij wist zich verstaanbaar te maken tot in de verste hoeken van het grootste gebouw, en zijn stem had een expressieve, bijna muzikale klank.

Ten tweede troffen Spurgeons gebeden S.S.P. bijzonder. Ze werden omschreven als ‘eenvoudig’, ‘oprecht’ en ‘vurig’. Terwijl hij bad, leek Spurgeon de enorme gemeente met zich mee te voeren, zodat – hoewel het als één stem klonk – de hele gemeente innerlijk de woorden met hem meebad. Hij verwoordde wat er in de harten van het volk leefde en droeg hun lof en hun voorbede op aan God. Dit was een kenmerk van Spurgeons bediening waar velen over getuigden. De evangelist D.L. Moody vond Spurgeons openbare gebeden zelfs nog indrukwekkender dan zijn prediking. Deze gebeden konden hoogst welsprekend zijn, maar zij waren nooit gezocht of effectbejagend. Wanneer Spurgeon bad, ervoeren de mensen dat hij werkelijk omgang had met de levende God, en zij voelden zich bemoedigd om met hem mee te bidden.

De preek over Romeinen 13

Na gebeden, Schriftlezing en gezang was het tijd voor de preek. Volgens het verslag van de bezoeker preekte Spurgeon iets minder dan een uur. Als dat klopt, was dat iets langer dan gebruikelijk; de meeste preken in de Tabernacle duurden doorgaans veertig tot vijfenveertig minuten. De preek ging over Romeinen 13:11-14, de verzen met de oproep: ‘Laat ons dan afleggen de werken der duisternis, en aandoen de wapenen des lichts’. De boodschap is terug te vinden in deel 27 van de *Metropolitan Tabernacle Pulpit*, onder nummer 1614. Spurgeon riep zijn hoorders nadruk-

kelijk op het oude leven af te leggen en het nieuwe aan te doen (vgl. Kolossenzen 3:1-14). Hij legde sterke nadruk op de noodzaak van reinheid en, bovenal, op gelijkvormigheid aan Christus.

In het bijzonder stond hij stil bij Romeinen 13:14: ‘Maar doet aan den Heere Jezus Christus’. Terwijl hij sprak, ging hij geheel op in zijn onderwerp. De Amerikaan had andere predikanten gehoord die meer met zichzelf dan met Christus bezig leken, maar bij de predikant van de Metropolitan Tabernacle proefde hij oprechte nederigheid en ‘zelfvergetelheid’. Spurgeon preekte niet slechts over gelijkvormigheid aan Christus, hij ademde iets van die gezindheid terwijl hij predikte. Opvallend was ook dat Spurgeon niet neerbuigend tot zijn hoorders sprak. ‘Hij was in alle opzichten één met zijn volk, en hij liet hen dat begrijpen en voelen.’ Toen de dienst eindigde en de immense menigte langzaam het gebouw verliet, was de bezoeker ervan overtuigd dat zij Spurgeons preek ‘in hun hart’ meenamen. Als dat zo was, ontvingen die ochtend duizenden mensen een vernieuwd zicht op Christus en op het verschil dat Hij in hun leven kon maken.

Een wereldwijde bediening via het gedrukte woord

Deze beschrijving van een gewone Tabernacle-dienst geeft een doorkijkje in Spurgeons vaste zondagse bediening. Zij laat zien dat de diensten tot in de jaren 1880 druk bezocht bleven, zoals ook in de jaren 1860 en 1870 het geval was.

Tegelijk vormt het verslag van deze overzeese bezoeker een brug naar het hoofdthema van dit hoofdstuk: Spurgeons bredere bediening door middel van het geschreven woord. Spurgeon bereikte niet alleen Londen of zelfs Groot-Brittannië, maar had met recht een wereldwijde bediening. Slechts enkelen konden de oceaan oversteken om hem persoonlijk te horen, maar door het gedrukte woord reikten zijn preken en boeken ver – naar Amerika en tot ver buiten de Engelssprekende wereld.

Een volledig overzicht van zijn enorme productie is onmogelijk, maar enkele hoofdwerken springen eruit: *Morning by Morning*, *Evening by Evening* en het meerdelige *Treasury of David*. Deze boeken kenmerken zich door een rijke, warme, devotionele toon en werden in talloze Victoriaanse huizen gebruikt bij gezinsgebed en persoonlijke stille tijd. *Morning by Morning* en *Evening by Evening* verschenen al snel samen onder de titel *Morning and Evening*, in welke vorm zij tot op de dag van vandaag wereldwijd worden gelezen.

Daarnaast schreef Spurgeon boeken voor collega-predikers, zoals *Commenting and Commentaries* (1876), een levendig overzicht van bijna vierduizend bijbelcommentaren. Hij nam geen blad voor de mond: waardeloze of Schriftkritische werken kregen scherpe kwalificaties, terwijl hij met enthousiasme oudere puriteinse commentaren prees, die hij kende sinds de dagen dat hij de bibliotheek van zijn grootvader in Stambourne doorzocht. Voor Spurgeon hadden deze oudere werken blijvende waarde, om-

dat zij diepe theologie, warme godsvrucht en praktische toepassing verenigden – precies de combinatie die hij ook in zijn eigen bediening zocht.

Boeken voor gewone lezers

Aan de andere kant van het spectrum stonden populaire werken als *John Ploughman's Talk* en *John Ploughman's Pictures*. In de gedaante van de fictieve landarbeider John Ploughman gaf Spurgeon ‘eenvoudig advies voor eenvoudige mensen’ over alledaagse onderwerpen, vaak met geestige, sprekende formuleringen. De openingszin – ‘Het heeft evenveel zin om advies te geven aan luiaards als om water in een zeef te gieten’ – geeft de toon goed weer.

Deze uitgaven, geïllustreerd met fijne lijntekeningen, werden bijzonder geliefd bij mensen die door de maatschappij als ‘eenvoudig’ of ‘ongeschoold’ werden gezien. Toch werd Spurgeon door alle lagen van de bevolking gelezen, en niet alleen in het Engels. In de Heritage Room van Spurgeon's College staan bijvoorbeeld vertalingen in onder andere het Arabisch, Italiaans, Bengaals en Welsh uitgestald. Een deel verscheen postuum, maar veel vertaal- en publicatiewerk kwam al tijdens zijn leven tot stand. Zo kreeg Spurgeons pen een werkelijk wereldwijde reikwijdte.

De Metropolitan Tabernacle Pulpit

Hoe belangrijk zijn vele en uiteenlopende boeken ook waren, zijn grootste bekendheid dankte Spurgeon aan zijn gedrukte preken. Al in 1855, toen hij pas eenentwintig was, werd wekelijks één van zijn preken in druk verspreid.

Het proces was indrukwekkend. Iedere zondag zat er iemand in de Tabernacle die Spurgeons preek woordelijk meeschreef. Op maandag kreeg Spurgeon deze aantekeningen onder ogen, die hij doorgaans slechts licht bewerkte. De tekst ging vervolgens naar zijn vaste uitgevers, Passmore & Alabaster, van wie Joseph Passmore diaken in de Tabernacle was en Spurgeons volste vertrouwen genoot. Daarna werden proefdrukken gezet en naar Spurgeon teruggestuurd. Aan de hand van deze proeven bracht hij laatste wijzigingen aan. De gecorrigeerde proef vormde de basis voor de uiteindelijke gedrukte preek. De *Metropolitan Tabernacle Pulpit* verscheen iedere donderdag, kostte één penny en telde meestal acht pagina's. Zo kon de preek van de voorafgaande zondag vóór het einde van de week al in heel het land – en daarbuiten – gelezen worden.

Omdat Spurgeon gewoonlijk drie keer per week in de Tabernacle preekte (twee keer op zondag, één keer door de week), was er bij zijn overlijden nog een grote voorraad ongepubliceerde preken. De uitgave werd voortgezet, en de belangstelling bleef onverminderd groot. Tegen het einde van de negentiende eeuw waren er meer dan honderd miljoen exemplaren verkocht, in ten minste drieëntwintig

talen. De laatste preek, nummer 3563, verscheen op 10 mei 1917.

De invloed van Spurgeons preken

Wereldwijd getuigen talloze verhalen van mensen die door Spurgeons gedrukte preken tot bekering kwamen of geestelijk werden opgebouwd. Rijk en arm, bekend en onbekend, lazen zijn preken. Soms verzamelde iemand met een goede leesstem een groep mensen en ‘preekte’ hij een Spurgeon-preek door die voor te lezen.

D.L. Moody beschreef hoe in Colorado mijnwerkers op zondag uit de diepten van de heuvels omhoogkwamen om zich te verzamelen in schoolgebouwen of onder de bomen, waar een oude Engelse mijnwerker opstond en een preek van Spurgeon voorlas. Op tal van plaatsen – in huizen en zalen, op schepen en in de open lucht – gebeurde iets dergelijks. Spurgeon bezocht Amerika, Afrika of Australië nooit, maar er ging op die continenten nauwelijks een dag voorbij zonder dat ergens een preek van hem werd gelezen of gehoord. In 1861 bereikte de Tabernacle bijvoorbeeld het bericht dat in een stad in Nieuw-Zeeland elf mensen tot Christus waren gekomen door zijn preken. Een man uit Tennessee schreef dat hij, eens een ‘onstuimige jongeman’, tot geloof was gekomen door het lezen van een preek van Spurgeon en nu predikant was van een ‘grote en invloedrijke’ gemeente.

Ook in Rusland klonk zijn stem door. Een predikant uit Sint-Petersburg meldde dat sommige Russisch-orthodoxe priesters zijn vertaalde preken graag lazen. In Londen zelf werd de gemeente diep bemoedigd door dergelijke berichten: de kerk die vóór Spurgeons komst met sluiting had bedreigd, was nu een instrument waardoor het evangelie de wereld overging.

Een bijzonder voorval laat zien dat Spurgeon preken niet alleen aan verre kusten, maar ook dicht bij huis vrucht droegen – zelfs in zijn eigen hart. Spurgeon vertelde hoe hij zich op een bepaald moment zeer moe en terneergeslagen voelde en begon te twijfelen of hij zelf nog wel genoot van de waarheden die hij anderen verkondigde. Hij wilde niet slechts ‘ober’ zijn bij het evangeliefest, zonder zelf gast te zijn. Op een reis bezocht hij op een zondag een kleine methodistenkapel in een plattelandsstadje. De voorganger, een ingenieur van beroep, leidde de dienst, en zijn prediking greep Spurgeon diep aan; de tranen liepen hem over de wangen. Na afloop bedankte Spurgeon hem hartelijk. Toen de man vroeg wie hij was en zijn naam hoorde, werd hij vuurrood: hij had die ochtend één van Spurgeons eigen preken gelezen. Precies dat gebruikte de Heere om Spurgeon te verzekeren dat hij nog steeds innerlijk gevoed werd door hetzelfde evangelie dat hij anderen bediende.

Dieper graven en zelfvergetelheid

Er valt nog veel meer te zeggen over Spurgeon en het gedrukte woord. Zo gaf hij vanaf 1865 het maandblad *The Sword and Trowel* uit, dat artikelen, boekbesprekingen en verslagen bevatte en waarvan hij zelf de redactie voerde. Maar achter al deze middelen stond, naar Spurgeons overtuiging, de ‘geweldige kracht’ van God, werkzaam door de Heilige Geest en gedragen door gebed. Verslagen van wat God elders door zijn preken deed, werden geregeld in de gebedsbijeenkomsten van de Tabernacle gedeeld, tot aanmoediging en als aansporing om nog meer te bidden. Zijn voorbeeld daagt ook ons vandaag uit. In een tijd waarin beelden overal om ons heen zijn, is het nodig het visuele goed te gebruiken voor het evangelie, maar tegelijk de kracht van het geschreven woord niet te onderschatten. Het leven en werk van Spurgeon laten zien hoe God woorden – gesproken én geschreven – kan gebruiken tot bekering en opbouw.

Nog dieper raakt zijn houding van zelfvergetelheid. Johannes de Doper zei van Christus: ‘Hij moet wassen, maar ik minder worden’ (Johannes 3:30). Dat was ook het verlangen dat Spurgeons bediening kenmerkte. Hij wilde niet dat mensen zijn diensten verlieten met de woorden: ‘Wat een geweldige prediker!’, maar dat zij omhoog zagen en beleden: ‘Wat een geweldige Zaligmaker!’ De vraag die dan op ons afkomt, is: zijn wij met onszelf bezig, of wijzen wij – zoals Johannes en Spurgeon – mensen op Christus? Want wij zijn niet alleen geroepen om te bidden om bekering,

maar ook om mannen, vrouwen en kinderen weg te wijzen
van onszelf en heen naar de Heere Jezus Christus.

Het Predikantencollege

Terwijl we verder nadenken over het thema van een bredere bediening, richten we onze aandacht op het werk van het Predikantencollege (Pastors' College), dat nu bekendstaat als Spurgeon's College. Van al zijn ondernemingen noemde Spurgeon dit zijn 'eerstgeborene en meest geliefde'. Eens verklaarde hij: 'Dit is mijn levenswerk, waartoe — zo geloof ik — God mij heeft geroepen.'

De oorsprong van het college gaat terug tot Spurgeons tijd aan de New Park Street Chapel. Het begon met slechts één student, en niemand kon overzien hoe het zich zou ontwikkelen. Toch waren er in 1865 al ruim honderdvijftig mannen actief in zending en bediening die hun opleiding aan het college hadden ontvangen. Uit uiterst kleine beginselen was iets gegroeid dat, net als Spurgeons schrijf- en

predikbediening, een diepgaande invloed zou krijgen op de christelijke wereld.

T.W. Medhurst en de eerste jaren

De eerste student was Thomas William Medhurst, afkomstig uit Bermondsey in Zuid-Londen. In veel opzichten stond hij model voor het soort studenten dat later in groten getale naar het college zou komen. Medhurst was jong, ongeveer even oud als Spurgeon zelf, en relatief arm. Ten tijde van zijn bekering werkte hij als leerling-touwmaker. Veel formeel onderwijs had hij niet genoten, en zijn spreektaal liet volgens sommige gemeenteleden van New Park Street te wensen over. In de ogen van veel Victoriërs leek hij allesbehalve een veelbelovende kandidaat voor het ambt. Spurgeon dacht daar echter heel anders over. Zijn college zou juist mannen als Medhurst aannemen en hen toerusten om kerken te dienen en talloze gemeenschappen met het evangelie te bereiken.

Medhurst kwam door Spurgeons bediening tot bekeering. De jonge touwmaker schreef de predikant van New Park Street een brief, waarin hij angstig vroeg: 'Hoe kan ik Jezus vinden? Hoe kan ik weten dat Hij voor mij stierf?' Spurgeon nam, ondanks zijn volle agenda, de tijd om uitvoerig en met grote zorg te antwoorden. Aan het slot van zijn brief schreef hij: 'Daar is het kruis, en daarop de bloeddende God-mens; zie op Hem en word behouden! Daar is de Heilige Geest, Die u alle genade kan schenken. Zie in het

gebed op tot God, en u zult worden verlost.’ Hij sprak in taal die terugging op zijn eigen bekering, en Medhurst zag op Christus en werd zalig, tot Spurgeons grote vreugde. De twee ontmoetten elkaar, en Spurgeon mocht de nieuwe bekeerling dopen en hem in 1854 als lid van New Park Street verwelkomen.

Vrijwel direct begon Medhurst te prediken in de sombere, vervuilde straten rondom de kapel. Hij was vol ijver, maar sommige gemeenteleden die hem hoorden, waren geschokt over wat zij zijn ‘gebrek aan opleiding’ noemden en dienden een klacht in bij Spurgeon. Medhurst moest stoppen, vonden zij. Toen Spurgeon hem hierover aansprak, antwoordde hij: ‘Ik móét prediken, meneer, en ik zál prediken, tenzij u mijn hoofd afhakt!’ Dat was precies het soort taal dat Spurgeon graag hoorde. Toen hij verslag deed aan de diakenen, waren zij het er snel over eens dat Medhursts hoofd stevig op zijn schouders moest blijven. Al spoedig werden twee mensen door Medhursts straatprediking bekeerd en sloten zij zich bij de gemeente aan.

Spurgeon nam dat serieus en vertelde Medhurst dat hij geloofde dat God hem riep tot prediker en herder. De logische stap leek een opleiding, maar Spurgeon wist uit eigen ervaring hoe weinig hij had aan de bestaande theologische colleges, die hem vaak verweten dat hij ‘zonder opleiding’ in het ambt gekomen was. Hij beseftte dat hij een uitzonderingsgeval was en dat anderen veel baat zouden hebben bij systematische theologische vorming. Tegelijk vond hij de beschikbare opleidingen gebrekkig: zij gaven te weinig

gewicht aan de robuuste, bijbelse leer die hij hoog hield en besteedden onvoldoende aandacht aan de praktische kant van zending en gemeentewerk. Voor iemand als Medhurst kwamen daar de hoge kosten en de forse toelatingseisen bij, waaraan hij onmogelijk kon voldoen.

Voor Spurgeon tekende zich een eenvoudige oplossing af: hij zou Medhurst zelf opleiden. In juli 1855 begon Thomas Medhurst onder Spurgeons persoonlijke leiding te studeren, terwijl Spurgeon zijn kost en inwoning uit eigen zak betaalde. Dat ging goed, maar als het werk zou groeien, zoals Spurgeon begon te verwachten, was dit geen blijvend model. Met financiële steun van twee diakenen, onder wie William Olney, kon hij een tweede student aannemen. In 1856 was wat later bekend zou worden als het Predikantencollege werkelijk van start gegaan.

De school groeit

Spurgeon had een docent nodig, en hij koos daarvoor George Rogers, een predikant uit een onafhankelijk-gereformeerde gemeente. Op het eerste gezicht was die keuze opvallend, omdat Rogers — net als Spurgeons vader en grootvader — de zuigelingendoop praktiseerde. Toch waren zij in alle wezenlijke zaken één van hart. Rogers was gehecht aan de Schriftuurlijke leer, hield van de puriteinen, was een begaafd onderwijzer en kon goed met jonge mensen omgaan. Spurgeon zag in hem bovendien een oprecht, diep godvrezend man — precies de combinatie die hij nodig

achte. De vroomheid en geestelijke ijver van de studenten moesten toenemen, niet afnemen.

Spurgeon keek met argwaan naar instellingen die ruwe, vurige evangelisten leken om te smeden tot wat hij 'kleurloze, louter academische essayisten' noemde: mannen die uitblonken in hun schriftelijke werk, maar hun liefde tot God en hun bewogenheid voor zielen misten. In zijn college zou de opleiding praktisch zijn, en de **geestelijke** ijver moest de eerste plaats innemen. De ijver van iemand als Medhurst moest misschien worden gekanaliseerd, maar mocht nooit worden uitgeblust. In Rogers meende Spurgeon de juiste man gevonden te hebben om deze visie mee te dragen.

De lessen werden nu gegeven in Rogers' ruime woning, die het groeiende aantal studenten enige tijd kon opvangen. Bijzonder aan het college was dat er geen toelatings-examen bestond. Als dat er wel was geweest, zouden verscheidene mannen die later vruchtbare herders werden, waarschijnlijk al bij de eerste horde gestruikeld zijn. In plaats daarvan lette men op een samenhang van eigenschappen: nederigheid, bereidheid om te leren, zichtbare gaven voor prediking, evangelisatie en pastoraat, en een duidelijke roeping van God om hierin verder te gaan. Spurgeon hield vol dat hij geen predikers en evangelisten kon maken; dat kon alleen God. Zijn taak was om degenen die de Heere riep, te helpen hun roeping te verstaan en hun mogelijkheden te ontwikkelen.

Daarnaast wilden Spurgeon en Rogers bij aankomende studenten een tastbare liefde voor mensen zien, zowel voor gelovigen als voor buitenstaanders. Ten slotte zochten zij naar bewijs van een diep, echt geestelijk leven — een ware liefde tot de Heere. Velen, ook mannen die van hun thuisgemeente een warme aanbeveling meebrachten, haalden deze geestelijke toets niet en werden afgewezen. Dat er geen schriftelijk examen was, betekende nog niet dat de toegang gemakkelijk was.

Rogers bleek alles en méér dan Spurgeon had gehoopt. Hij was een uiterst effectieve docent en werd, naarmate het college uitbreidde en er meer personeel bijkwam, ook een bekwame directeur. Generatie na generatie studenten had niet alleen respect, maar ook hartelijke liefde voor hem. Spurgeon bleef zelf president van het college en week in, week uit nauw bij het werk betrokken.

Na enkele jaren werd het samenkomen in Rogers' huis te krap. Vanaf 1861 kon het college gebruikmaken van kelderruimten in de nieuw geopende Metropolitan Tabernacle. Financieel bleef het een voortdurende geloofszaak en waren er regelmatig zorgen. Maar terwijl Spurgeon en zijn vrienden vertrouwden en baden, bleef het werk groeien.

Wat de studenten leerden

Het curriculum kende twee lagen. Aan de ene kant was er basisonderwijs voor wie dat nodig had: rekenen, taalvaardigheid en soortgelijke vakken. Studenten die hiermee

worstelden, kregen extra hulp en soms veel tijd om hun achterstand in te lopen. Wie deze basis al had, kon sneller verder. Aan de andere kant draaide alles om de kernvakken: de Bijbel en de christelijke leer, die in de breedte en in de diepte werden bestudeerd. Wie het college verliet, moest een grondige kennis hebben van de Schriften en van de grote thema's van de christelijke kerk. Daar kwamen wat kerkgeschiedenis, homiletiek (preekkunde) en onderwijs over de praktische gang van zaken in het gemeentelven bij. De toon van iedere les was erop gericht de ijver en toewijding van de studenten aan te wakkeren. Alles diende één overkoepelend doel: hen toerusten voor een levenslange bediening in het evangelie.

Deze prioriteiten kwamen duidelijk naar voren in de colleges die Spurgeon zelf gaf. Elke vrijdagmiddag sprak hij over een ander aspect van het christelijk dienstwerk. De studenten, die hem liefdevol 'de Guv'nor' noemden, kken telkens naar die bijeenkomsten uit. Als Spurgeon binnenkwam, werd hij vaak begroet met applaus en gejuich. Hij genoot er zelf minstens zo van als de studenten en zei dat hij zich bij hen net zo op zijn gemak voelde als bij zijn eigen gezin. Misschien was dat de reden dat er tijdens die uren veel werd gelachen.

Zo beeldde hij op een dag de maniertjes uit van verschillende predikanten die hij had gehoord: één die voortdurend met zijn armen zwaaide als een mechanische windmolen, en een ander die de hele preek lang op de kansel hamerde als een 'onophoudelijke hamer'. 'Dergelijk

rukken, zagen, pompen en beuken,' zei Spurgeon streng, 'doet alleen maar afbreuk aan de boodschap en moet koste wat kost vermeden worden.' Met grappige beelden vergeleek hij zulke sprekers met mensen die tapijten kloppen, takken afhakken of hun vingers in de ogen van hun hoorers prikken. Toen deze colleges later werden uitgegeven onder de titel *Lectures to My Students*, liet Spurgeon een kunstenaar karikaturen bij deze voorbeelden tekenen, tot dankbaarheid van vele predikanten en gemeenten.

Op andere vrijdagen sprak Spurgeon zijn studenten juist zeer ernstig toe. Hij vertelde dat predikanten in zijn ogen bijzonder vatbaar waren voor neerslachtigheid en geestelijke aanvechting, en hij sprak openhartig over zijn eigen strijd na de ramp in de Surrey Gardens Musichall, toen zijn leven een wakende nachtmerrie leek. Alleen het besef dat Jezus nog altijd bij hem was, had hem erdoorheen gedragen. Zo bemoedigde hij zijn studenten: als zij ooit door een vergelijkbare storm zouden gaan, zouden zij in dezelfde trouwe Heiland houvast vinden. Jaren later waren oud-studenten de vrijdagmiddagen met de Guv'nor aan als het hoogtepunt van hun studietijd.

Het leven rond de opleiding

De meeste theologische instellingen in die tijd waren residentieel; studenten woonden op de campus. Het Predikantencollege had geen eigen campus en Spurgeon wilde dat ook niet. Zijn studenten verbleven bij gezinnen uit de Ta-

bernaclegemeente — een regeling die volgens hem hielp om hen dicht bij het gewone leven te houden. Spurgeon hechtte aan een nauwe verbinding tussen klaslokaal, gemeente en samenleving. Studenten werden verwacht de gebedsbijeenkomsten in de Tabernacle bij te wonen en op allerlei manieren mee te draaien in het gemeentewerk. Daarnaast preekten zij veelvuldig in kapellen en zendingszalen in Londen en daarbuiten. Er was veel vraag naar hen, wat weer een nieuw probleem opleverde: sommige gemeenten wilden hen al beroepen voordat hun opleiding voltooid was. Spurgeon klaagde dat zijn studenten soms te vroeg werden weggetrokken, al liet dit tegelijk zien dat de opleiding blijkbaar goed aansloot bij de noden van die tijd.

Het aantal toegelaten studenten groeide gestaag: in 1865 veertien, in 1866 vijftientig en in 1867 al zevenendertig. De kelderruimten van de Tabernacle werden al snel te klein en waren eigenlijk nooit echt geschikt geweest. Het was er donker en somber, de gaslampen moesten overdag branden en de lucht was, door het gebrek aan ventilatie, benauwd en ongezond. Sommige studenten kregen er zelfs gezondheidsklachten door. Tot grote opluchting van iedereen — niet in de laatste plaats van Spurgeon, die deze omstandigheden verafschuwde — kon het college in 1874 verhuizen naar een nieuw, speciaal gebouwd onderkomen in de nabijgelegen Temple Street. Daar zou het blijven tot 1923, toen Spurgeon's College verhuisde naar South Norwood Hill, dicht bij het vroegere Crystal Palace en bij *Westwood*, het huis waar Charles en Susannah vanaf 1880

woonden. De omgeving raakte zo doortrokken van Spurgeons geestelijke erfenis, en het college wil uit die rijke geschiedenis blijven putten bij het vormen van evangelische dienaren voor een nieuwe tijd.

De invloed van het college

Toen de gebouwen in Temple Street werden geopend, begon het college een gestage stroom toegewijde evangelische predikanten uit te zenden. Sommigen gingen naar bestaande gemeenten, anderen startten nieuwe werken in moeilijke buurten in Groot-Brittannië, vaak met opmerkelijk geestelijk resultaat. Weer anderen trokken overzee. Al in 1878 kon Spurgeon melden dat oud-studenten werkzaam waren aan de ‘vier uithoeken van de aarde’ — onder meer in Italië, India, Japan en Australië. Deze zendingswerkers, gevormd door de geestelijke waarden van het college, werden vaak het middel tot belangrijke kerkelijke groei.

Een student die de wereldwijde reikwijdte van het college goed illustreert, is Thomas Johnson, die in 1875 zijn studie begon. Hij was Amerikaan en een van de eerste zwarte studenten aan Spurgeon’s College. Johnson was als slaaf geboren en had in de Verenigde Staten al als predikant gediend, maar voelde zich geroepen om als zendeling naar Afrika te gaan en zocht verdere toerusting. Diep onder de indruk van Spurgeons preken, die hij vaak in zijn eigen prediking citeerde, reisde hij met zijn vrouw Hen-

rietta naar Londen. Johnson was veertig jaar en zag tegen de studie op, maar werd hartelijk ontvangen door de andere studenten en in het bijzonder door Spurgeon, die fel gekant was tegen slavernij in al haar vormen.

Over hun eerste ontmoeting schreef Johnson dat Spurgeons eerste woorden hem volledig op zijn gemak stelden en dat diens warme vriendelijkheid zijn hoogste verwachtingen overtrof. ‘Ik had het gevoel dat ik met een dierbare, liefdevolle vriend had gesproken,’ noteerde hij, ‘en ik kon niet anders dan God danken dat hij mijn vriend was.’ Over zijn tijd aan het Predikantencollege zei hij later dat hij nergens vriendelijker was behandeld of zich meer thuis en gelukkig had gevoeld dan dáár. Zijn levensmotto was ‘Afrika voor Jezus’, en zijn verlangen om daar te dienen kwam ook werkelijk tot vervulling. In 1878 vertrok hij, samen met een andere Afro-Amerikaanse student, Calvin Richardson, en hun vrouwen naar West-Afrika. Ze reisden door Sierra Leone en Liberia en vestigden zich vervolgens in Kameroen. Daar stierf Henrietta in 1879 aan koorts, nadat zij haar man eerder door een soortgelijke ziekte heen had geholpen. Thomas zelf werd opnieuw ernstig ziek en moest Afrika verlaten, terwijl de Richardsons doorgingen en jaren later nog in Kameroen werkten.

Niet alle studenten van Spurgeon waren zo pionierend als deze twee echtparen, maar de overgrote meerderheid van hen raakte betrokken bij vruchtbaar evangeliewerk. Als Johnsons motto ‘Afrika voor Jezus’ was, had het college een eigen Latijnse spreuk: *Et Teneo Et Teneor* — ‘Ik houd

vast en word vastgehouden.’ Wie zich aan het kruis van Christus vasthield, ontdekte dat God hem vasthield en droeg, en zo werden de studenten gesterkt voor een leven lang dienst in het evangelie.

Wat werd er intussen van Thomas Medhurst, Spurgeons eerste student? Spurgeon behield altijd een bijzondere genegenheid voor de jonge man die eens had uitgeroepen dat hij liever zou sterven dan ophouden met prediken. Medhurst diende gemeenten in Kingston (West-Londen), Coleraine (Ierland), Glasgow (Schotland) en Lake Road in Portsmouth — bijna de vier hoeken van de Britse eilanden. In de loop van zijn bediening doopte hij bijna duizend mensen. Spurgeon preekte eens in een gemeente waar Medhurst geliefd was, maar waar hijzelf weinig had gestaan; na afloop hoorde hij iemand zeggen: ‘Wel, wat vond u van meneer Spurgeon?’ — waarop het antwoord kwam: ‘O, heel goed; maar ik had nog meer genoten als hij onze geliefde meneer Medhurst niet zo had nageaapt!’

De drie gevlochten strengen

De opleiding aan het Predikantencollege laat zich samenvatten in drie nauw verweven strengen: kennis, gaven en godsvrucht.

Allereerst wilde Spurgeon dat zijn studenten groeiden in **kennis**. Dat was beslist niet bedoeld als droge, louter verstandelijke kennis; waarheid moest zowel het verstand verlichten als het hart verwarmen. Toch vond hij het es-

sentieel dat zij zich verdiepten in de Bijbel, de christelijke leer, de kerkgeschiedenis en veel meer. Spurgeon hoopte ook dat zij een blijvende liefde voor studie zouden ontwikkelen. Zelf kon hij tot zes ‘moeilijke’ boeken per week lezen en bezat hij een persoonlijke bibliotheek van meer dan tienduizend delen. Hij verwachtte niet dat zijn studenten dat zouden evenaren, maar wilde wél dat zij als studerende predikers bleven groeien, als zij een lange en geestelijk vruchtbare loopbaan wilden hebben.

Ten tweede ging het om de ontwikkeling van **gaven**. Spurgeon stelde helder dat bedieningsgaven uitsluitend van God komen, maar vergeleek ze met spieren die door gebruik sterker worden en met gereedschap dat geslepen moet worden. Het Predikantencollege hielp studenten om hun gaven te oefenen: goede predikers werden beter, bekwame evangelisten effectiever, en zorgzame herders leerden nog wijzer voor mensen te zorgen. Door onderwijs én praktische oefening scherpten zij hun gaven aan en ontdekten zij soms dat God hun nieuwe gaven schonk.

De derde streng was **godsvrucht**. Spurgeon wist dat gaven zonder heiligheid vroeg of laat tot ellende zouden leiden. Karakter en charisma moesten samen opgaan. Voor hem was dit volstrekt ononderhandelbaar. Wat alle drie de strengen bijeen bond, was een diep vertrouwen op de Heilige Geest. In 1875 schreef Spurgeon zijn studenten dat zij zonder de Geest zouden falen — en erger nog — en riep hij hen op veel te bidden en ervoor te waken dat hun leven een ruimte bleef waarin de Geest van God kon wonen.

‘Laat het kanaal waarlangs het levende water moet stromen helder en rein zijn,’ schreef hij, en hij beleed dat hij in angst verkeerde bij de gedachte dat iemand van hen zonder de zalving van de Geest zou uitgaan om te preken. Als er door hun bediening geen zielen gewonnen, geen gemeenten opgebouwd en Christus niet verheerlijkt zouden worden, zo zei hij, dan zou hij ten aanzien van het hoofdwerk van zijn leven tevergeefs hebben geleefd.

Maar Spurgeons werk is niet tevergeefs geweest. Het droeg overvloedig vrucht in de negentiende eeuw — en overall waar zijn prioriteiten voor opleiding worden opgepakt en trouw in praktijk gebracht, dragen zij ook vandaag nog vrucht.

Een brede roeping tot groei

Spurgeon benadrukte dat niet iedereen geroepen is om predikant, zendeling of fulltime kerkelijk werker te worden. Wat telt, is dat mensen voor Christus leven op de plaats waar Hij hen heeft gesteld. Arbeiders, huisvrouwen, winkeliers, bouwvakkers, schoenmakers — al deze beroepen en vele andere zijn wegen waarop christelijke dienstbaarheid gestalte krijgt. Volgens Spurgeon is het beslissend dat mensen voor God leven, wat hun roeping en omstandigheden ook zijn. In die zin zijn alle gelovigen ‘fulltime’ in dienst van de Heere, en Spurgeons visie op vorming — groei in kennis, in gaven en in godsvrucht — heeft zeggingskracht voor ieder die Hem wil dienen.

De vraag blijft dan: hoe roept God u om te groeien in kennis en inzicht? Welke gaven heeft Hij u gegeven die u nu nog onbenut laat? En groeit u in godsvrucht, of dreigt er geestelijke stilstand, juist als u al langer christen bent? Wat onze roeping, leeftijd of levenssituatie ook is, één ding staat vast: God roept ons om te **groeien**.

Het Stockwell Weeshuis

‘D e beste preek die Spurgeon ooit heeft gehouden’ — zo omschreef William Young Fullerton het weeshuis dat Spurgeon liet bouwen in Stockwell, Zuid-Londen. Gezien de blijvende invloed van zijn zondagse prediking is dat een opmerkelijke uitspraak! Hoe kan een *weeshuis* Spurgeons beste preek genoemd worden, terwijl zijn woorden mensen over de hele wereld hebben geraakt en veranderd? Toch heeft ook Spurgeons weeshuis talloze levens beïnvloed. Het bood hoop aan jongens en meisjes wier bestaan anders volkomen ellendig — en waarschijnlijk kort — zou zijn geweest. Het was natuurlijk geen preek in de gewone zin van het woord, maar het sprak wel boekdelen: een levende illustratie van Gods liefde in actie.

Het verhaal van het Stockwell Weeshuis was, net als dat van het Predikantencollege, een prachtig geloofsavon-

tuur — een geschiedenis vol gebed en volharding. En net als de preken in de *Metropolitan Tabernacle Pulpit* werd ook dit werk wereldwijd bekend.

Het begin

Het zal nauwelijks verbazen dat het weeshuis begon tijdens een gebedsbijeenkomst. In augustus 1866, tijdens een van de vaste maandagavondbijeenkomsten in de Tabernacle, zei Spurgeon: *‘Beste vrienden, wij zijn een grote kerk en zouden meer voor de Heere moeten doen in deze stad. Laten wij Hem vanavond bidden om ons een nieuw werk toe te vertrouwen, en als er geld nodig is om dat te verwezenlijken, bidden wij dat Hij ook de middelen wil schenken.’*

Gezien de vele bedieningen waarin Spurgeon en zijn gemeente al actief waren, was dit een opmerkelijke uitspraak. Toch was Spurgeon nooit iemand die op zijn lauweren rustte — hij bleef voortdurend zoeken naar nieuwe manieren om de Heere te dienen. De aanwezigen baden mee om Gods leiding. Een van hen was diaken William Olney. Terwijl Olney in gebed worstelde, kreeg Spurgeon naar eigen zeggen de overtuiging dat God hun gebed al had verhoord; ze hoefden het nu alleen nog aan Hem over te laten. Spurgeon zei dat ze verder konden bidden voor andere zaken. Wat het ‘nieuwe werk’ betrof, konden ze nu vertrouwen op Gods tijdige antwoord.

Slechts enkele dagen later ontving Spurgeon een ongewone brief van mevrouw Anne Hillyard, de weduwe van

een predikant. Zij kende Spurgeon via *The Sword and the Trowel* en door persoonlijke aanbeveling. In haar brief bood ze aan een aanzienlijk bedrag te schenken voor een bepaald doel: *‘de opleiding en het onderwijs van enkele weesjongens.’* Spurgeon was verbaasd over de grootte van het genoemde bedrag. Samen met diaken William Higgs, bouwkundige van beroep, ging hij bij haar op bezoek om de kwestie te bespreken. Voorzichtig opende hij het gesprek door te zeggen dat ze wilden praten over de 200 pond die ze in haar brief had genoemd. De weduwe keek verbaasd op. *‘Heb ik 200 pond geschreven? Ik bedoelde 20.000 pond!’* ‘O ja,’ antwoordde Spurgeon glimlachend, ‘u schreef inderdaad £20.000, maar ik wist niet zeker of er per ongeluk een nul of twee te veel stond, dus leek het mij veilig het eerst te verifiëren.’

Dat bedrag — omgerekend ruim £1.300.000 in heden-daagse waarde — leek wel een direct antwoord op het gebed van de maandagavondbijeenkomst. Toch bleef Spurgeon voorzichtig. Was er geen erfgenaam die het geld zou kunnen opeisen? En als dat niet zo was, kon mevrouw Hillyard het dan niet beter aan George Müller in Bristol geven, voor diens bekende wezenwerk? Spurgeon had namelijk grote bewondering voor Müller, die hij omschreef als *‘een man machtig in gebed, die de beloften van God heeft beproefd en bewezen.’* Ze waren bevriend, en Spurgeon was ervan overtuigd dat Müller het geld goed zou besteden.

Maar Anne Hillyard hield voet bij stuk: Spurgeon zelf moest het werk beginnen. Uiteindelijk stemde hij ermee in.

Hij aanvaardde haar schenking en besloot dat er een weeshuis zou worden gebouwd. De gebeden van die maandagavond waren duidelijk verhoord. Velen droegen later financieel bij aan de oprichting en verdere groei van het Stockwell Weeshuis, maar menselijk gezien was Anne Hillyards gave de onmisbare vonk. Zij meed de publiciteit en leefde bescheiden in Bath, waar zij in januari 1880 overleed. Zelfs de beheerders van het weeshuis konden haar adres maar met moeite achterhalen. Tot haar laatste adem lag het werk haar na aan het hart; haar vermeende laatste woorden waren: *‘Mijn jongens! Mijn jongens!’*

Haar gift werd herdacht in een glas-in-loodraam in de bestuurskamer van het weeshuis. Het beeldde haar eerste ontmoeting met Spurgeon en Higgs uit en droeg de woorden van Jakobus 1:27: ‘wezen en weduwen bezoeken in hun verdrukking’. Een toepasselijk eerbetoon. Anne Hillyard was geen opvallend persoon, maar ze gaf vrijwillig aan God wat ze had — en de vrucht daarvan was een zegenrijke bediening. Haar vrijgevigheid blijft een voorbeeld én een uitdaging voor ons.

De jongens- en meisjeshuizen

Zodra Spurgeon een taak op zich nam, deed hij dat met volledige overgave, en het werk vorderde snel. Nog voor het einde van 1867 was er een raad van bestuur gevormd, met Spurgeon als voorzitter. Zijn broer James Archer Spurgeon trad toe tot de raad en werkte zo bekwaam dat hij in

januari 1868 werd aangesteld als assistent-pastor in de Tabernacle, om zijn broer te ontlasten. James bezat niet dezelfde gave van de prediking, maar was een bekwaam organisator en een onmisbare steun. Met de gezamenlijke inzet van de gebroeders Spurgeon en een aantal trouwe diakenen namen de plannen vaste vorm aan. Er werd grond aangekocht en al snel begon de bouw. In *The Sword and the Trowel* deed Spurgeon regelmatig verslag van de voortgang en moedigde hij giften aan. De respons was royaal. In de *Autobiography* worden bijdragen genoemd van £250 tot £1.000, en een zekere mevrouw Tyson liet later zelfs £25.000 na in haar testament.

Toch was het financieel krap: een groot deel van mevrouw Hillyards gift zat vast in beleggingen waarover de trustees niet direct konden beschikken. Maar dankzij geloof, gebed en vindingrijkheid kwamen ze erdoorheen. De bouwplaats lag in Stockwell, ongeveer drie kilometer ten westen van Elephant and Castle en de Tabernacle. In 1868 en 1869 verrees daar een indrukwekkend complex.

Op 9 september 1869 werd het Stockwell Weeshuis te midden van grote feestelijkheden officieel geopend. Anne Hillyards oorspronkelijke visie betrof alleen *vaderloze jongens*, maar Spurgeon verlangde ernaar uiteindelijk ook meisjes op te nemen. Anne was de eerste die daarvoor gaf — £50, vermoedelijk het laatste wat zij zich kon veroorloven — en Spurgeon verdubbelde het bedrag. Dankzij verdere steun van lezers van *The Sword and the Trowel* en van de gemeente van de Tabernacle werd het benodigde be-

drag bijeengebracht, en in 1879 werd de meisjesvleugel geopend. Tijdens Spurgeons leven bleef het werk gestaag groeien. Toen ook de meisjeshuizen gereed waren, bood het complex onderdak aan meer dan vijfhonderd kinderen.

Spurgeon liet zich inspireren door het geloofsvertrouwen van zijn vriend Müller. Hoewel hij sneller dan Müller geneigd was anderen te vertellen waaraan behoefte was, leken hun manier van werken en hun verhalen over verhoorde gebeden in wezen sterk op elkaar.

Geloof en gebed

Andere verhoringen kwamen in de vorm van financiële voorziening. ‘Als we op de bodem van de meelbus zijn gekomen,’ zei Spurgeon eens, ‘zal de Heere het schrapen horen — en Hij zal haar weer vullen!’ Dat was precies de ervaring van het weeshuis, jaar na jaar. Op een dag merkte Spurgeon tijdens een bestuursvergadering op: *‘Welnu, we zijn leeg; we moeten ons wenden tot de grote Minister van Financiën!’* Iedereen begreep wat hij bedoelde, en onmiddellijk begonnen ze samen te bidden. Binnen enkele dagen werd er £850 geschonken — genoeg om in de meest dringende noden te voorzien.

Een andere keer ontving Charlesworth zes dozijn krapen rapen van een gulle gever, die hoopte dat iemand ook wat vlees zou sturen, zodat de kinderen een goede maaltijd zouden hebben. Nauwelijks een uur later arriveerde een

boer, die niets van het eerdere geschenk wist, met een volledig schaap! Zulke gebeurtenissen waren een voortdurende aanmoediging om te blijven bidden. Dat betekende niet dat het leven altijd gemakkelijk was. Er waren momenten waarop zelfs Spurgeons geloof zwaar werd beproefd. Toch slaagden ze er jaar na jaar niet alleen in het werk gaande te houden, maar zelfs om het verder uit te breiden. Spurgeon noemde *‘de opmerkelijke omstandigheden rond de op-richting en groei van deze instelling een bewijs dat het werk van de Heere zelf is.’* Een conclusie die moeilijk te betwisten valt.

Spurgeon en zijn medewerkers geloofden diep dat God hen tot dit werk had geroepen. Daarom hadden zij geloof, waren zij bereid risico's te nemen en bleven zij volhardend in gebed. Ze richtten zich niet op kortstondig succes, maar toonden standvastigheid op de lange termijn, ondanks tegenslagen en ontberingen. Dat roept ook bij ons de vraag op: waartoe nodigt God ons uit om ons aan te wijden, en hoe kunnen wij groeien in geloof, gebed, toewijding en volharding?

‘Spurgeons kinderen’

Spurgeon maakte vanaf het begin volkomen duidelijk dat toelating tot het weeshuis in Stockwell uitsluitend op grond van behoefte en nood zou plaatsvinden. Kerkelijke gezindte speelde geen enkele rol; veel van de opgenomen kinderen kwamen zelfs uit een anglicaanse achtergrond.

Zijn motto was eenvoudig maar krachtig: *‘Laat altijd de grootste behoefte het luidst spreken.’* Toch waren veel kinderen niet in de strikte zin van het woord wezen, want hun moeders leefden vaak nog. In de meeste gevallen was de vader overleden, waardoor het gezin in een uiterst kwetsbare positie terechtkwam. Zonder enige vorm van sociale zekerheid kon zelfs een gezin uit de middenklasse snel in armoede vervallen wanneer de vader — de voornaamste kostwinner — wegviel en er geen familie was die kon bijspringen. Zulke sterfgevallen waren in het vervuilde, door ziekte geteisterde Londen van het Victoriaanse tijdperk helaas aan de orde van de dag.

Spurgeon beschreef hun situatie in aangrijpende bewoordingen: *‘Degenen voor wie wij moeten zorgen, zijn niet ver te zoeken. Zij staan voor onze poorten: weduwen uitgeput van arbeid, bleek, verzwakt en vaak aangetast door tuberculose; kinderen half verhongerd, verwaarloosd en omringd door verleidingen. Kunt u hen aanzien zonder medeliden? Wij kunnen dat niet!’* Spurgeon voelde diep medeliden met zulke gezinnen — en hij keek niet slechts met bewogenheid toe; hij kwam daadwerkelijk in actie.

Het leven in het weeshuis

Spurgeon was vastbesloten dat het weeshuis zo min mogelijk op een instelling zou lijken. Allereerst droegen de kinderen geen uniform. In andere weeshuizen waren kinderen vaak gemakkelijk te herkennen aan hun eenvormige

kleding; men sprak zelfs over *de kleur van hun jas*. De kinderen van Spurgeon daarentegen droegen gewone kleren, en geen twee waren hetzelfde gekleed. Het Stockwell Weeshuis bestond uit afzonderlijke huizen die rond een binnenplaats waren gegroepeerd. De meeste huizen boden plaats aan twintig tot dertig kinderen en hadden elk een huismoeder en een assistente. Dat was een groot contrast met de grote slaapzalen van andere weeshuizen, die vaak meer aan legerkazernes deden denken.

Er werd veel gedaan om een huiselijke sfeer te scheppen. Naast het dagelijkse onderwijsprogramma waren er regelmatig uitstapjes, en soms werden er artiesten ingehuurd om de kinderen te vermaken. Op Eerste Kerstdag 1877 kregen de jongens bijvoorbeeld een *Punch and Judy*-voorstelling en een goochelshow te zien. Dit alles was, zeker in die tijd, zowel vernieuwend als doordrongen van opmerkelijke christelijke barmhartigheid: liefde werd niet alleen getoond door de kinderen op te nemen, maar ook door hen na aankomst met zorg en aandacht te omringen.

Spurgeon was diep betrokken bij het leven in het weeshuis. Hij bleef niet alleen een zeer actief voorzitter van het bestuur, maar bezocht het weeshuis ook geregeld. Het nieuws van zijn komst werd telkens met luid gejuich ontvangen! Na zijn dood schreef Charlesworth: *‘De kinderen hielden van hem, en zijn bezoeken leidden altijd tot uitbundige vreugde... In hun enthousiasme om zijn hand te pakken, liepen de jongere kinderen vaak het risico onder de voet te worden gelopen.’* Spurgeon herinnerde zich zelf dat de jon-

gens en meisjes als bijen om hem heen zwermde. Hoezeer hij dit werk belangrijk vond, blijkt misschien wel uit het feit dat hij vaak tijd maakte om het weeshuis op Eerste Kerstdag te bezoeken — en dat hij meestal pennies meebracht om aan de kinderen uit te delen!

Maar zijn populariteit was niet alleen te danken aan die kleine geschenken; hij was werkelijk geliefd. De kinderen wisten hoe hun leven eruit zou hebben gezien als het weeshuis er niet was geweest. Hun dankbaarheid jegens Spurgeon was veel groter dan die paar muntjes. De visie van Anne Hillyard, die aan de basis van dit werk stond, was gericht op één heilig doel: kinderen de kans bieden persoonlijk op het evangelie te reageren. ‘De kleintjes tot Jezus brengen is mijn eerste en belangrijkste verlangen,’ schreef ze eens.

Het is dan ook geen wonder dat Spurgeon die toewijding volledig deelde. Op zondag namen de kinderen deel aan de kerkdienst of, als ze te jong waren, aan een speciale dienst in het weeshuis. ’s Middags was er zondagsschool, zoals in die tijd gebruikelijk was, en op woensdagavond vond er eveneens een bijeenkomst plaats. Er werd nooit druk uitgeoefend; niet alle kinderen kwamen tot geloof, al vonden velen wél de Heere Jezus als hun Zaligmaker.

Twee jongens

Er zijn helaas maar weinig persoonlijke verslagen bewaard gebleven van de kinderen die in de tijd van Spurge-

on in het weeshuis verbleven. Van meisjes hebben wij geen enkel verslag kunnen vinden, maar van enkele jongens wel — en over twee van hen is wat meer bekend. John Maynard, in het weeshuis bekend als *‘Little Jack’*, kwam tijdens zijn verblijf in Stockwell tot geloof en liet zich dopen. Daarna ging hij naar het Predikantencollege om zich voor te bereiden op het predikantschap. Na zijn opleiding vertrok hij als zendeling naar Congo (het huidige Democratische Republiek Congo). Maar enkele weken na aankomst in Underhill Station aan de Congostroom werd hij ernstig ziek. In 1886 bereikte het droevige nieuws van zijn overlijden het college en het weeshuis. John was pas vierentwintig jaar oud.

In de eetzaal werd een gedenkplaat geplaatst voor ‘kleine Jack’, die, zoals men zei, ‘de korte weg naar de hemel had genomen’. Zijn verhaal werd in het weeshuis nog vaak verteld, als voorbeeld van toewijding en geloof. Een van de jongens die het verhaal van John Maynard hoorde, was George Henry Edwards, die tussen 1884 en 1890 in Stockwell woonde. Er zijn veertien brieven van hem aan zijn moeder bewaard gebleven, die een ontroerend inkijkje geven in het leven in het weeshuis. Toen George net was aangekomen, verkeerde hij in slechte gezondheid — waarschijnlijk verzwakt door ondervoeding — maar al snel kon hij schrijven dat zijn ‘voeten en handen beter waren’.

Zijn brieven staan vol kleine, alledaagse details: *‘Breng me alsjeblieft een doosje kleurpotloden.’ — ‘Ik kreeg gisteren een brief van tante Ellen; ze stuurde me een paar handschoe-*

nen en wanten.’ — ‘Soms gaan we ’s middags naar Clapham Common, en dat vind ik erg leuk.’ In zijn eerste brieven maakte George nog wat spelfouten (zo schreef hij ‘craons’ in plaats van *crayons* voor kleurpotloden), maar zijn taal en handschrift verbeterden snel — zijn sierlijke hand is zelfs gemakkelijker te lezen dan die van Spurgeon zelf.

Natuurlijk miste George zijn familie, maar er is geen reden te twijfelen aan wat hij in zijn allereerste brief schreef: *‘Ik ben hier erg gelukkig.’* Dat bleef ook zo gedurende zijn hele verblijf. In een van zijn brieven vermeldde hij zelfs een bezoek van Spurgeon zelf, op 1 maart 1886.

Tijdens dat bezoek gaven enkele jongens een gymnas-tiekdemonstratie voor hun geliefde voogd, maar voor Spurgeon had nog iets anders meer betekenis. In een eerdere brief had George namelijk geschreven dat hij in oktober 1885 een christelijke lezing had bijgewoond, waar verschillende jongens hun hart aan de Heere hadden gegeven en openlijk hun geloof hadden beleden — hijzelf ook. Hun namen werden genoteerd, en George vertelde dat de spreker beloofd had ‘ons allemaal een boek te geven’ en hun al een klein traktaat had uitgedeeld met de titel *The New Heart*.

Op 15 februari 1888 schreef George opnieuw over een bijzondere avond: een lezing over Afrika, met toverlant- taarnplaatjes. Een van de beelden die hij zag, was dat van John Maynard. Enkele studenten van het college waren aanwezig en hadden de presentatie waarschijnlijk verzorgd. George Edwards volgde niet letterlijk in de voetspo-

ren van John Maynard als zendeling, maar het lijkt erop dat beide jongens hetzelfde geestelijke geschenk ontvingen: een ‘nieuw hart’ van God (Ezechiël 36:26).

Het Spurgeon-weeshuis was niet alleen een plaats waar kinderen werden gered van armoede en ziekte, maar ook een plek waar zij het evangelie van Jezus Christus hoorden en er persoonlijk op konden reageren. Zo werden velen niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk gered. En op die manier kwam de oorspronkelijke visie van Spurgeon en Anne Hillyard op wonderbaarlijke wijze tot vervulling.

Dieper graven

Was het weeshuis werkelijk *‘de beste preek die Spurgeon ooit heeft gehouden’*, zoals Fullerton beweerde? Sommigen zullen dit wellicht overdreven vinden, omdat Spurgeons preken vandaag de dag nog steeds over de hele wereld worden gelezen. Ze waren niet alleen vruchtbaar in de negentiende eeuw, maar zijn ook in de eenentwintigste eeuw nog steeds krachtig en actueel. Dat is onmiskenbaar waar — maar ook het weeshuiswerk dat Spurgeon begon, draagt tot op heden vrucht.

Het laatste weeshuis sloot in 1979 zijn deuren, maar *Spurgeons* (voorheen *Spurgeons Childcare*) zet zich nog altijd in voor kwetsbare kinderen en jongeren. In samenwerking met kerken, lokale overheden en maatschappelijke organisaties worden in het hele Verenigd Koninkrijk talloze projecten uitgevoerd. Spurgeon stichtte dus niet alleen

een weeshuis; hij legde het fundament voor een werk dat de tand des tijds heeft doorstaan. Misschien zou zelfs Spurgeon het met Fullerton eens zijn geweest, want tijdens een bezoek aan de weeshuizen van Müller in Bristol zei hij: *'Ik heb nog nooit in mijn leven zo'n preek gehoord als ik daar hoorde.'*

Toch hoeven we geen keuze te maken tussen Spurgeons prediking, zoals die is vastgelegd in de *Metropolitan Tabernacle Pulpit*, en de daadwerkelijke liefde die in het weeshuis tot uitdrukking kwam. Beide waren onlosmakelijk met elkaar verbonden. Voor Spurgeon bestond er geen tegenstelling tussen het zogenoemde sociale evangelie en de verkondiging van persoonlijke verlossing door geloof in Jezus Christus. Hij stond in een evangelische traditie die de noodzaak van beide benadrukte: het was van levensbelang dat mannen en vrouwen, jongens en meisjes, persoonlijk op Jezus vertrouwden als hun Heere en Heiland. Maar even onmisbaar was het dat dit geloof zichtbaar werd in daden van liefde en zorg voor de naaste.

Spurgeon zocht in zijn bediening voortdurend naar dat evenwicht: hij verkondigde de noodzaak van bekering en geloof, en tegelijk had hij hart voor weduwen, wezen en armen. Ook wij, als kerken en als individuele discipelen, worden geroepen om diezelfde dubbele nadruk in ons leven te bewaren.

Betrokkenheid

Door de geschiedenis heen is het meer dan eens gebeurd dat evangelicalen de nadruk op sociale bewogenheid verloren. Sommigen vreesden dat te veel aandacht voor maatschappelijke betrokkenheid ten koste zou gaan van de oproep tot bekering en geloof. Maar Spurgeon laat zien dat beide hand in hand kunnen gaan. En hij stond daarin niet alleen: andere grote geloofsgetuigen, zoals George Müller, George Whitefield, Hannah More en William Wilberforce, wisten eveneens praktische christelijke liefde te verbinden met vurige evangelisatie. Waarom zou u zich niet verdiepen in hun levens? Ieder van hen toont op een unieke manier hoe krachtige evangelieverkondiging samengaat met actief dienstbetoon aan de wereld. Praktische liefde is geen ontkenning van het evangelie, maar juist een wezenlijk onderdeel van de roeping van elke evangelische christen.

Gelukkig hebben veel christenen in de afgelopen decennia het belang van *liefde in actie* herontdekt en erkennen zij opnieuw de noodzaak daarvan. Misschien zijn u en uw gemeente al betrokken bij maatschappelijk werk, lokaal of wereldwijd. In dat geval hoop ik dat u zich gesterkt weet om vol te houden. Maar als dat nog niet zo is, of als u de noodzaak ervan niet inziet, bid ik dat de woorden in dit hoofdstuk u hebben geholpen om de vreugde en roeping van praktische liefde te ontdekken.

Aan wie kunt u vandaag de liefde van Christus tonen? Wat kunt u, in uw eigen omgeving, doen? Neem tijd om daarover te bidden — maar bid niet alleen. Want wie wer-

kelijk het voorbeeld van Spurgeon volgt, zal ontdekken dat oprecht gebed altijd tot daden leidt.

HOOFDSTUK 11

Latere bediening

In de vorige twee hoofdstukken stonden we stil bij het *Predikantencollege* en het *Stockwell Weeshuis* als voorbeelden van Spurgeons bredere bediening. Dat is passend, want algemeen wordt aangenomen dat juist deze twee instellingen hem het meest na aan het hart lagen. Toch was Spurgeon ook bij tal van andere projecten betrokken.

Kerkstichting

Naar schatting speelde Spurgeon tijdens zijn leven een belangrijke rol bij de stichting van maar liefst 187 kerken. Dat lijkt een ongelooflijk aantal, maar in *C.H. Spurgeon: The Pastor Evangelist* van Mike Nicholls staat achterin een bijlage met een zorgvuldige opsomming van al deze gemeenten.

Een deel van die kerken bestond al, maar verkeerde in zwaar weer en dreigde te sluiten. Spurgeon hielp hen nieuw leven in te blazen en opnieuw op te bouwen. De meeste waren echter geheel nieuwe initiatieven – pioniersgemeenten, vooral in Londen en het zuidoosten van Engeland. Niet elk initiatief slaagde; sommige konden geen wortel schieten en verdwenen weer. Maar de overgrote meerderheid hield stand, en veel van die kerken bestaan tot op de dag van vandaag als levendige gemeenschappen.

Naar schatting is meer dan de helft van alle Engelse baptistengemeenten die tussen 1867 en 1887 zijn opgericht, rechtstreeks voortgekomen uit het werk van Spurgeon en zijn studenten – een prestatie van formaat.

Spurgeons werkwijze was flexibel en paste zich aan de omstandigheden aan, maar volgde vaak een herkenbaar patroon. Hij begon met het zoeken naar een gebied dat mogelijkheden bood voor zendingswerk. Vervolgens stuurde hij een of twee studenten van het *Predikantencollege* erheen om in de open lucht te prediken. Als de plaatselijke bevolking belangstelling toonde, werden in de buurt ruimtes gehuurd voor bijeenkomsten binnenshuis – soms in een school, een gemeentezaal of zelfs naast een café; de locatie deed er weinig toe.

Groeide het werk vervolgens, kwamen er mensen tot geloof en ontstond er een nieuwe gemeente, dan werd er grond gekocht en bouwde men een eigen kerkgebouw. Spurgeon had zelfs een vaste advocaat in dienst die de ge-

meenten hielp met trustakten en andere juridische zaken die daarbij kwamen kijken.

De colporteurs

Daarnaast richtte Spurgeon een zogenoemde *colportage-vereniging* op. Het woord *colporteur*, van Franse oorsprong, werd gebruikt voor mensen die van deur tot deur bijbels en andere christelijke lectuur verkochten. Spurgeon stichtte in 1866 zijn eigen vereniging van colporteurs, die al snel groeide: in 1878 waren er maar liefst vierennegentig mannen bij dit werk betrokken.

De vereniging hield jaarlijks een conferentie, waarbij Spurgeon met zichtbaar enthousiasme als voorzitter optrad. Tijdens een van die bijeenkomsten nodigde hij een colporteur uit om op het podium te laten zien hoe hij zijn boeken aanpreeste. De man pakte een exemplaar uit zijn tas, richtte zich tot Spurgeon en zei: *‘Geachte heer Spurgeon, ik heb hier een werk dat ik u van harte kan aanbevelen. Ik kan het eerlijk prijzen, want ik heb het gelezen en er veel zegen door ontvangen. De auteur is een goede vriend van mij en hij is altijd verheugd te horen dat colporteurs zijn boeken verkopen, omdat hij weet dat ze het evangelie bevatten. De titel van het boek is Trumpet Calls to Christian Energy, de auteur is C.H. Spurgeon, en de prijs is drie shilling en zes pence. Wilt u het kopen?’*

Tot grote vreugde van de aanwezigen stemde Spurgeon onmiddellijk toe — al had hij het boek waarschijnlijk al lang in zijn bezit!

Net als bij de kerkstichtingen was ook dit werk geen solo-project. Er waren talloze mensen bij betrokken. Soms wordt Spurgeon neergezet als een individualist, iemand die niet gemakkelijk samenwerkte. En inderdaad, hij was een uitgesproken persoonlijkheid en vaak de natuurlijke leider van alles wat hij ondernam. Maar in werkelijkheid was hij in bijna elk onderdeel van zijn bediening diep afhankelijk van anderen: van zijn vrouw, zijn diakenen, zijn broer, zijn medewerkers en zijn biddende gemeente.

Via de instellingen en verenigingen die hij oprichtte, wist Spurgeon anderen te inspireren, toe te rusten en te bekrachtigen voor christelijke dienst. Hij was zonder twijfel een unieke figuur in het Victoriaanse tijdperk, maar hoewel hij onnavolgbaar was, was hij geen eenmansorkest. Hij vertrouwde op anderen — en zij vertrouwden op hun beurt op hem.

En er was meer. Spurgeon hielp bij het opzetten van een dagschool die basisonderwijs bood aan jonge kinderen. In de Tabernacle organiseerde hij daarnaast avondlessen voor volwassenen die in hun jeugd geen onderwijs hadden gekregen. Verder liet hij zeventien *armenhuizen* voor oudere vrouwen bouwen in de omgeving van de Tabernacle.

De gemeente van New Park Street had al sinds het begin van de negentiende eeuw armenhuizen, dus Spurgeon

zette een bestaande traditie voort — maar hij breidde die aanzienlijk uit. Enkele jaren lang betaalde hij de basisvoorzieningen van de bewoonsters, zoals verwarming en verlichting, zelfs uit eigen zak. Spurgeon was niet alleen een predikant van het Woord, maar ook een man die gewone mensen op de meest praktische wijze hielp.

Spurgeon in de Tabernacle

Toch moeten we, ondanks alles wat al gezegd is, niet vergeten dat Spurgeon vóór alles een predikant was — en een zeer uitzonderlijke. De ervaring van de Amerikaanse bezoeker van de Tabernacle, over wie we eerder schreven, laat zien dat Spurgeons populariteit als prediker onverminderd voortduurde naarmate de negentiende eeuw vorderde.

Wel veranderde zijn stijl enigszins met de jaren. Hij bevoog zich minder over het podium dan vroeger, zijn voordracht werd rustiger en beheerster, en ook zijn omgang met bijbelteksten en thema's kreeg een rijpere diepgang. Maar het was onmiskenbaar nog steeds hetzelfde evangelie — en de mensen bleven in groten getale komen. Spurgeon bleef de populairste predikant van het Victoriaanse tijdperk.

Niet alleen zijn toon en stijl werden milder met de jaren, ook de houding van de pers tegenover hem veranderde. De tijd dat zijn optreden wekelijks spottende of lasterlijke krantenartikelen uitlokte, was grotendeels voorbij.

Natuurlijk verschenen er nog af en toe aanvallen op hem, maar de felle vijandigheid had plaatsgemaakt voor een voorzichtige waardering en bij een groeiend aantal journalisten zelfs voor oprechte bewondering.

De eenvoudige jongeman uit de vlakten van Cambridgeshire was uitgegroeid tot een van de morele pijlers, niet alleen van Londen, maar van het hele Britse openbare leven. En het waren niet alleen arbeiders en middenstanders die naar de Tabernacle kwamen om hem te horen. Zelfs de invloedrijkste staatsman van het Victoriaanse tijdperk, W.E. Gladstone, woonde op een zondagavond in 1882 een dienst bij.

Er deden zelfs geruchten de ronde — vrijwel zeker ongegrond — dat koningin Victoria ooit incognito een dienst had bijgewoond. Vanaf de opening van de Tabernacle in 1861 tot zijn laatste preek daar in 1891 wist Spurgeon zondag na zondag de grote zaal tot de laatste plaats te vullen.

Huiselijk leven

Ook thuis verliep het leven voor Spurgeon voorspoedig. In 1869 lieten de diakenen van de Tabernacle een nieuw huis voor het echtpaar bouwen: *'Helensburgh House'*, op de plek van hun oude woning aan Nightingale Lane. Het was een ruim en fraai huis op een riant stuk grond. Tot dan toe had het gezin namelijk in een oud, vochtig huis gewoond. Vrijwel niemand maakte bezwaar tegen deze ontwikkeling, temeer daar het project door vrienden werd bekostigd en

niet uit kerkelijke fondsen. Zoals eerder vermeld, verhuisden Charles en Susannah in 1880 van Clapham naar South Norwood, naar hun uiteindelijke, comfortabelere woning: ‘Westwood’.

Hun huwelijk bleef gelukkig. Tijdens een van zijn vele afwezigheden schreef Charles aan Susannah de volgende tedere woorden: *‘Denk geen moment dat afstand onze liefde voor elkaar zou kunnen verkoelen; onze band is nu een volmaakte eenheid... Mijn waardering voor u en mijn ervaring van uw goedheid zijn nu samengevlochten met de diepe liefde die er vanaf het begin al was. Elk jaar werpt een nieuw anker uit dat mij nog hechter aan u verbindt — al was dat vanaf het eerste moment niet eens nodig. Moge mijn Heere, Wiens kastijdende hand deze afwezigheid heeft toegelaten, u een stille zegen in uw ziel geven en tevens genezing voor uw lichaam. Mijn hele hart blijft in uw zorg.’*

Charles’ voortdurende en steeds dieper wordende liefde voor zijn vrouw werd door Susannah volkomen beantwoord.

Gezondheidsproblemen

Toch wijzen Charles’ woorden — vooral de verwijzingen naar ‘kastijding’, ‘afwezigheid’ en ‘genezing voor uw lichaam’ — ook op verdriet en strijd. De precieze aard van Susannahs ziekte werd nooit openbaar gemaakt, maar in 1869 onderging zij een operatie onder leiding van Sir James Simpson, een vooraanstaand gynaecoloog. Normaal

gesproken zou de ingreep meer dan £1.000 hebben gekost, maar Sir James — zelf een toegewijd christen — grapte dat hij pas een rekening zou sturen wanneer Charles Spurgeon aartsbisschop van Canterbury werd.

De Spurgeons geloofden dat deze operatie haar leven had gered, maar vanaf dat moment was Susannah groten-deels aan huis gebonden. Ze kon haar man niet meer vergezellen op zijn reizen, wat leidde tot lange perioden van scheiding — een ware *'kastinging'* voor beiden.

Tegelijkertijd ging ook Charles' gezondheid achteruit. De jicht en reuma waaraan hij sinds minstens 1869 leed, namen in hevigheid toe. Een brief uit 1884 geeft een indruk van zijn lijden: *'Ik ben volledig uitgeput. Ik kan mijn bed niet verlaten, maar ook niet echt rust vinden. De pijn van reuma, lumbago en ischias — allemaal tegelijk — is buitengewoon hevig. Elke kleine beweging naar rechts of links herinnert mij eraan dat ik leef in een lichaam dat tot het scherpste lijden in staat is.'*

Deze klachten, in combinatie met aanhoudende nierproblemen, versterkten zijn neiging tot depressie. Er waren tijden dat Spurgeon zelf getuigde dat hij zich *'uiterst down'* voelde. Zijn levensverhaal is dat van trouw te midden van echt — en soms intens — lijden.

Zijn gezondheid leed bovendien onder de koude, vochtige en door smog vervuilde Londense winters. Zowel zijn artsen als zijn diakenen waren van mening dat een andere omgeving verlichting kon brengen. Daarom maakten zij plannen voor een herstelreis. In de winter van 1869–1870

vertrok Spurgeon op een rondreis door Europa, om tot rust te komen en zijn krachten te herstellen.

De reis deed hem zichtbaar goed. Het laatste deel bracht hij door in *Mentone* (nu *Menton*), aan de Franse Rivièra. Spurgeon was diep onder de indruk van de plaats, die hij beschreef als *'bedoeld om een zieke man weer gezond te maken'*. Zijn artsen adviseerden hem het jaar daarop terug te keren voor een langer verblijf. Op enkele uitzonderingen na zou Spurgeon voortaan vrijwel elke winter in Mentone doorbrengen — tot aan zijn overlijden.

Een winterverblijf

Mentone was een badplaats aan de Franse Rivièra, slechts enkele kilometers van de Italiaanse grens. Dankzij het mediterrane klimaat was het er zelfs in de winter aangenaam warm — iets wat voor Spurgeons gezondheid van levensbelang was. Ook in andere opzichten was het een ideale plek: er waren comfortabele hotels (Spurgeon verbleef meestal in het *Hôtel Beau Rivage*), een prachtig landschap, interessante bezienswaardigheden en goed gezelschap.

Spurgeon was bepaald geen teruggetrokken man; hij genoot van het gezelschap van mensen die hij kende en waardeerde, en hun aanwezigheid gaf hem nieuwe energie. Hij reisde bijna altijd met een kleine groep vrienden. Zijn vaste metgezellen waren zijn uitgever Joseph Passmore en zijn trouwe privésecretaris J.W. Harrald, die door velen Spurgeons *'wapendrager'* werd genoemd vanwege de

vele manieren waarop hij zijn voorganger ondersteunde in de strijd van het geloof.

Daarnaast had Spurgeon in Mentone vaak inspirerende ontmoetingen. De plaats was in die tijd een geliefde bestemming voor verschillende bekende christenen. Tijdens zijn verblijven ontmoette hij onder anderen Hudson Taylor (de zendeling in China), Archibald Maclaren (een invloedrijke baptistenpredikant uit Manchester) en George Müller. Deze ontmoetingen waren voor Spurgeon bijzonder bemoedigend. Hij leidde er geregeld kleine avondmaalsdiensten in zijn hotelkamer — ingetogen, maar ontroerende samenkomsten die diepe indruk maakten op de aanwezigen.

Toch betekende Mentone niet dat Spurgeon volledig rust nam. Zelfs daar bleef hij actief: hij schreef talloze brieven, reviseerde preken voor publicatie in de *Metropolitan Tabernacle Pulpit* en verzamelde materiaal voor zijn boeken. Maar het leven verliep er onvergelijkbaar rustiger dan in het drukke Londen.

In een brief beschreef hij eens met humor hoe ontspannen het er soms aan toe ging: *‘We lagen met z’n allen op het strand, toen een van de vrienden voor de grap onze zakken met stenen vulde en meneer Passmore omver rolde. En toen verscheen — wie anders dan meneer Maclaren uit Manchester! — met wie ik een lang en aangenaam gesprek voerde. Morgen reizen we samen naar Monaco... Mentone is werkelijk een betoverende plaats.’*

Deze anekdote toont een zeldzame, speelse kant van Spurgeon — en geeft een indruk van de rust en blijmoedigheid die hij aan de Côte d'Azur ervoer. Gewoonlijk bracht hij er elke winter tussen de vier en zes weken door.

Dat klonk misschien idyllisch, zelfs wat luxueus voor een predikant, maar de leden van de Tabernacle gunden het hem van harte. Ze begrepen hoe ernstig en hardnekkig zijn gezondheidsproblemen waren en wisten dat deze rustperiodes zijn leven verlengden. Dankzij hun vrijgevigheid kon Spurgeon nog vele jaren lichamelijk herstellen en geestelijk vrucht dragen in zijn bediening.

Toch bleef zijn gezondheid broos. In 1879 kon hij vijf maanden lang niet in de Tabernacle preken. En in 1884 voelde hij zich, zelfs onder de zon van de Franse Riviera, zo zwak dat hij niet op de geplande datum naar Londen kon terugkeren. Hij herstelde uiteindelijk, maar het besef groeide — bij hemzelf en bij anderen — dat zijn leven in de laatste fase was beland.

Toch stond hem nog één laatste strijd te wachten, voordat zijn aardse werk ten einde kwam.

De Downgrade-controverse

De zogenoemde *Downgrade-controverse* kreeg haar naam omdat Spurgeon en anderen meenden dat de fundamentele waarheden van het christelijk geloof in hun tijd werden 'gedegradeerd' — dat wil zeggen: ondermijnd of afgezwakt. De controverse speelde zich af in de jaren 1887–

1888. Het verloop ervan was ingewikkeld, en niet iedereen begreep precies waar het om ging of welke kwesties op het spel stonden.

Gelukkig is er tegenwoordig helderheid dankzij het gedegen onderzoek van Mark Hopkins, die met behulp van primaire bronnen de gebeurtenissen zorgvuldig heeft gereconstrueerd en de kern van de discussie heeft blootgelegd. Zijn boek en artikelen zijn wetenschappelijk, maar tegelijk goed leesbaar, en vormen een onschatbare bron voor iedereen die deze periode beter wil begrijpen.

Eerder zagen we al dat Spurgeon zich zorgen maakte over de toenemende aanval op het gezag van de Bijbel door negentiende-eeuwse theologen. In *The Sword and the Trowel* gebruikte hij zijn maandelijkse column om in 1887 en 1888 te waarschuwen tegen deze opkomende liberale theologie.

Naast zijn nadruk op de betrouwbaarheid van de Schrift maakte Spurgeon zich vooral sterk voor het behoud van de leer van de verzoening — de overtuiging dat Christus aan het kruis in onze plaats stierf om de straf voor onze zonden te dragen. In sommige kringen werd deze waarheid afgezwakt of zelfs verworpen, iets wat Spurgeon beschouwde als een directe aantasting van het hart van het evangelie. Voor hem stond vast: wie de verzoening ontkende, tastte de kern van het christelijk geloof aan.

In oktober 1887, nog vroeg in het conflict, besloot Spurgeon zijn lidmaatschap van de Baptist Union op te zeggen. Deze stap riep veel kritiek op. Sommigen beweerden zelfs

dat zijn zwakke gezondheid zijn oordeel had vertroebeld — een bewering die elke grond miste. Hoewel hij lichame-lijk leed, bleef Spurgeon geestelijk helder en doelbewust.

Toch merkten vrienden en medestanders op dat hij zich niet geheel op zijn gemak voelde in een strijd van deze aard. Zijn karakter was meer dat van een principieel protestant dan van iemand die zich langdurig in politiek overleg stortte. Daarom koos hij ervoor zich terug te trekken, in plaats van te blijven en van binnenuit te strijden voor hervorming. De meeste van zijn oud-studenten en de vele kerken die uit zijn bediening waren voortgekomen, bleven lid van de Baptist Union. Zij deelden Spurgeons zorgen over het afglijden van het geloof, maar beschouwden zijn vertrek niet als de juiste weg.

Opmerkelijk genoeg verbrak Spurgeon de gemeenschap niet met hen die in de Union bleven, zolang zij vasthielden aan dezelfde fundamentele overtuigingen. In november 1887 schreef hij aan **James Culross**, een voormalig voorzitter van de Union die zijn beslissing niet deelde: *‘Moet ik nog zeggen dat ik het volkomen met u eens ben, behalve dat u in de Union blijft en ik eruit ben gestapt? Wij zullen, naar ons beste vermogen, voor dezelfde zaak strijden. Wij zijn allemaal christenen en baptisten, en kunnen nog op vele andere manieren samenwerken.’*

Toch liet Spurgeons beslissing sporen na. De breuk had invloed op de Baptist Union en bracht verdeeldheid in meningen en relaties. Zijn zoon Thomas Spurgeon zei later eens: *‘De Baptist Union heeft mijn vader bijna de das omge-*

daan.’ Waarop een collega-predikant geestig antwoordde: *‘Ja, en uw vader heeft de Baptist Union bijna de das omgedaan!’*

Dieper graven

Al het voorgaande mag niet verhullen dat Spurgeon protesteerde tegen reële en gewichtige kwesties. Wie dacht dat de voorganger van de Metropolitan Tabernacle iets uit het niets maakte, vergiste zich. Hij had gelijk toen hij stelde dat sommige kerken — zowel binnen als buiten de *Baptist Union* — waren opgehouden de betrouwbaarheid van de Schrift, de waarheid van het kruis en het wezenlijke belang van evangelisatie te verkondigen. Sommigen twijfelden zelfs aan de belijdenis dat Jezus Christus tegelijk volledig God en volledig mens is.

Spurgeon had, naar onze overtuiging, volkomen gelijk dat zulke zaken van het grootste belang zijn. Zijn besluit om uit de *Union* te stappen werd door velen in zijn directe omgeving betreurd, maar niemand van hen betreurde dat hij zijn stem verhief. En dat zouden wij evenmin moeten doen. Ongeacht onze kerkelijke achtergrond of denominatie, of onze gemeente nu deel uitmaakt van een groter verband of onafhankelijk is: de thema’s die Spurgeon aankaartte, gaan ons allemaal aan.

Misschien mag het laatste woord aan Susannah Spurgeon worden gegeven. In haar *Autobiography*, geschreven in de jaren direct na de dood van haar man, noteerde zij: *‘Ik*

heb overvloedig bewijs ontvangen dat dit protest niet vergeefs was. Velen die ver waren afgedwaald in de “Downgrade” werden tegengehouden in hun gevaarlijke afdaling en door Gods genade teruggebracht naar de Upline; anderen, die onbewust aan het afglijden waren, werden ertoe gebracht stevig op de Rots te staan.’

Betrokkenheid

Wie in de eenentwintigste eeuw een trouw christen wil zijn, moet zich inzetten voor de centrale waarheden van het evangelie. Ik werd hieraan onlangs herinnerd — niet alleen door na te denken over Spurgeon, maar ook door het lezen van de zeven brieven aan de gemeenten in Openbaring (hoofdstukken 2 en 3).

In deze brieven worden kerken tot allerlei dingen aangemoedigd: volharden in moeilijkheden (2:3), uitblinken in goede daden (3:8), liefde en geloof tonen (2:19), en niet lauw zijn in het geestelijk leven (3:16). Al deze aansporingen blijven ook vandaag actueel. Maar telkens weer klinkt er ook een oproep om valse leer te verwerpen. Sommige gemeenten worden geprezen omdat zij dat doen (bijvoorbeeld 2:2), terwijl andere worden gewaarschuwd omdat zij het nalaten (bijvoorbeeld 2:20).

Welke valse leringen moeten wij dan afwijzen? Of, positiever gezegd: aan welke waarheid moeten wij vasthouden? Daar valt veel over te zeggen, maar één ding staat

voorop — onze blik moet altijd gericht blijven op Jezus Christus.

Hij is zowel volledig mens als volkomen God. Hij stierf voor onze zonden aan het kruis, stond op uit de dood en zal terugkeren om de levenden en de doden te oordelen (Johannes 1:1; Romeinen 5:6–8; Mattheüs 28:6; Handelingen 1:11; 2 Timotheüs 4:1). Mannen en vrouwen worden geroepen om tot Hem te komen en Hem te aanvaarden als hun persoonlijke Zaligmaker en Heere.

Door de eeuwen heen is de kerk helaas niet altijd trouw gebleven aan deze centrale waarheden en heeft zij daarvoor soms de kern van het evangelie uit het oog verloren. En ook onze tijd vormt daarop geen uitzondering. Maar wie hier aandacht voor heeft en vasthoudt aan het hart van het evangelie, bewijst opnieuw dat Spurgeons getuigenis in de Downgrade-controverse niet vergeefs was.

Lopen wij het risico de fundamentele waarheden van het geloof te verwateren? Als dat zo is, laten wij dan Spurgeons oproep ter harte nemen: ‘Blijf staan op de Rots.’

Mijn werk is gedaan

Op zondag 7 juni 1891 keek Spurgeon uit over de grote gemeente in de Metropolitan Tabernacle, haalde diep adem en deed wat hij al duizenden keren eerder had gedaan: hij begon te preken. Enkele dagen voor zijn achtenvijftigste verjaardag zag hij er aanzienlijk ouder uit — grijs, zwaarlijvig en steunend op een wandelstok. Hij herstelde nog van wat hij zelf ‘congestie van de longen’ noemde (waarschijnlijk griep) en had, zoals zo vaak, last van jicht. Tijdens delen van de dienst voelde hij zich zo zwak dat hij zich aan de rugleuning van een stoel moest vastgrijpen om te kunnen blijven staan. In de voorgaande maanden had hij minstens één keer een preek niet kunnen afmaken. Deze keer bracht hij zijn boodschap wel ten einde.

Zijn laatste woorden waren: *“Als er iets is dat genadig, edelmoedig, zachtaardig, overtuigend en overvloedig in lief-*

de is, dan vindt u het altijd in Hem. Zijn dienst is leven, vrede en vreugde. Och, ga toch onmiddellijk tot Hem! God helpe u om u aan te sluiten onder het vaandel van JEZUS CHRIS-TUS!” (beluister het fragment van zijn laatste woorden)

De aanwezigen waren diep geraakt, vooral door die slotwoorden. Wat zouden zij hebben gevoeld als zij hadden geweten dat dit Spurgeons laatste preek in de Tabernacle was? Dit laatste hoofdstuk vertelt over de maanden die daarop volgden, tot aan zijn overlijden, en staat stil bij de vraag hoe wij zijn opmerkelijke leven en bediening het best kunnen gedenken.

De laatste maanden

Op de vrijdag na zijn laatste preek werd Spurgeon, nog altijd verzwakt door de nasleep van de griep, getroffen door hevige aanvallen van jicht en nierpijn. Drie maanden lang lag hij grotendeels op bed en was hij vaak verward. Soms smeekte hij om “naar huis te mogen gaan”, terwijl hij in werkelijkheid in zijn eigen slaapkamer lag. Het leek er sterk op dat hij niet meer zou herstellen.

De pers berichtte somber: “Zijn leven hangt aan een zijden draadje,” schreef een Amerikaanse krant. Susannah ontving brieven van Gladstone en van verschillende anglicaanse bisschoppen, die haar hun medeleven en gebeden toezonden. Toch vond zij de diepste troost waarschijnlijk in het besef dat wekelijks duizenden gemeenteleden in de Tabernacle tijdens speciale gebedsbijeenkomsten voor

haar man baden. Tot verbazing van velen herstelde Spurgeon langzaam. In oktober was hij voldoende aangesterkt om opnieuw naar Mentone te reizen — en dit keer kon Susannah voor het eerst met hem mee. Hun vreugde was groot.

De treinreis van station Herne Hill naar Dover voerde hen langs het Crystal Palace, een plek die voor het echtpaar vol gelukkige herinneringen zat. Tijdens de drie maanden in Mentone genoten zij nog vaak van zulke momenten van rust en vreugde. Maar Spurgeon zou Londen niet meer terugzien.

Opmerkelijk genoeg kon hij in Mentone nog geruime tijd schrijven. Zo reviseerde hij *Memories of Stambourne*, een boekje vol warme herinneringen aan zijn jeugd in de pastorie van zijn grootouders. Hij bleef zwak, maar leek enigszins op te knappen. Nog op 16 januari 1892 schreef hij aan Joseph Passmore: “Ik heb alleen maar goed nieuws voor u... Ik voel me iets beter.” De gemeente van de Tabernacle begon alweer te hopen op zijn terugkeer in februari.

Maar nauwelijks een week later kreeg hij opnieuw een aanval van wat Susannah de “jichtkwaal” noemde, verergerd door acute Bright’s disease, zijn hardnekkige nierziekte. Hij leed hevige pijn en had last van misselijkheid en braken. Tegen Susannah zei hij: “O vrouw, ik heb zo’n gezegende tijd gehad met mijn Heere.” Tegen zijn trouwe privésecretaris en ‘wapendrager’, Joseph Harrald, zei hij: “Mijn werk is gedaan.” Op 26 januari raakte hij steeds vaker buiten bewustzijn.

Toen de dood tenslotte kwam, ging hij heen in vrede. Spurgeon lag in coma, verlost van zijn pijn, en stierf op zondag 31 januari 1892 om 23.05 uur, in het bijzijn van zijn geliefde vrouw en enkele vrienden. Enkele uren tevoren had Harrauld uit het raam gestaard en gezegd dat hij een groep engelen zag, zwevend boven de heuvels in de blauwe hemel — een visioen dat Susannah niet kon onderscheiden, maar dat, als het waar was, wonderlijk passend zou zijn geweest. Spurgeon keerde niet meer terug naar zijn huis in Londen, maar naar zijn eeuwige woning in de heerlijkheid.

De terugkeer naar Londen

Het nieuws van Spurgeons overlijden wekte wereldwijd verdriet, maar nergens dieper dan in Londen. De gemeente van de Tabernacle was juist bezig een lift te laten bouwen, zodat hun predikant niet langer de trappen naar de preekstoel hoefde te beklimmen. Spurgeon had zelf gewild dat hij op het terrein van het Stockwell-weeshuis zou worden begraven, maar dat bleek onpraktisch. Daarom werd zijn lichaam teruggebracht naar Londen, waar hij ter aarde werd besteld op de begraafplaats van West Norwood — een besluit dat velen, vooral in de stad die hij zo trouw had gediend, op prijs stelden.

Van maandag 8 tot en met woensdag 10 februari werden meerdere herdenkingsdiensten gehouden; één dienst was bij lange na niet genoeg om iedereen te ontvangen. Op

de drukste dag namen naar schatting twintigduizend mensen deel. Oud-studenten namen afscheid van hun ‘Guv’nor’, wezen van hun pleegvader, gemeenteleden van hun herder, en talloze anderen van een man die zij beschouwden als de grootste christen van het Victoriaanse tijdperk.

Op donderdag 11 februari 1892 vond de begrafenis plaats. Achthonderd politieagenten stonden opgesteld langs de route van Newington naar Norwood. Op de kist lag Spurgeons grote preekstoelbijbel, opengeslagen bij Jesaja 45:22: *“Wendt U naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde!”* Een treffende tekst, want ook na zijn dood wees Charles Haddon Spurgeon de wereld naar Christus.

Dieper graven

De keuze voor Jesaja 45:22 als begrafenistekst sluit naadloos aan bij het thema waarmee wij dit verhaal willen besluiten. Twee uitspraken illustreren dat treffend. De eerste is van Susannah, die terugblikte op een zondagavond in de Exeter Hall. Spurgeons stem begaf het bijna, maar hij verzamelde zijn laatste krachten om nog één zin uit te spreken: ‘Laat mijn naam vergaan, maar laat de naam van Christus eeuwig voortleven! Jezus, Jezus, Jezus — kroon Hem tot Heere van allen! U zult mij niets anders horen zeggen.’ Toen hij dat gezegd had, zakte hij uitgeput in elkaar. Het was typerend voor hem: als Spurgeon nog maar

adem had voor één woord, dan zou dat ‘Jezus’ zijn. Zijn hele leven getuigde van dankbaarheid aan Christus, en die dankbaarheid uitte hij door zich onvoorwaardelijk aan Zijn dienst te wijden.

De tweede uitspraak is van Spurgeon zelf. Op een avond, na een preek in Londen, zag hij in de verte een rij lichten langs een heuvel. Een lantaarnopsteker ging voor hem uit en stak de gaslantaarns één voor één aan. Spurgeon overpeinsde: ‘Ik zag de lantaarnopsteker niet. Ik ken zijn naam noch zijn leeftijd, maar ik zag de lichten die hij had aangestoken — en die bleven branden toen hij verderging... O, mocht ook mijn leven zo besteed worden: om de ene ziel na de andere te verlichten met de heilige vlam van het eeuwige leven, terwijl ikzelf verdwijn in de eeuwige glans wanneer mijn werk volbracht is.’

Spurgeon was te groot om ooit werkelijk ‘onzichtbaar’ te worden, maar zijn leven lang gebruikte hij zijn gaven om de aandacht niet op zichzelf, maar op Christus te richten. Zo verlichtte hij de ene ziel na de andere met de ‘heilige vlam’ waarover hij sprak.

Betrokkenheid

Hoe moeten wij Spurgeon gedenken? Als oprichter van een predikantenschool, een weeshuis en talloze liefdadige instellingen. Als auteur van een uitgebreide bibliotheek aan opbouwende werken. Als een man die met heel zijn wezen streed voor de waarheid van het evangelie. En zeker ook

als de ‘Volksprediker’. Maar bovenal moeten wij hem denken als iemand die, zelfs met nog maar één ademtocht over, de naam ‘Jezus’ zou hebben uitgeroepen — en die anderen aanspoorde om met diezelfde liefde en passie te leven. Op 6 januari 1850 keek Spurgeon naar Christus; vanaf dat moment richtte hij zijn hele leven op zijn Verlosser en riep hij anderen op hetzelfde te doen. Wij eren zijn nagedachtenis het meest door zijn voorbeeld te volgen.

Deze biografie verscheen eerder in delen op charlesspurgeon.nl, de website van Het Spurgeon Archief.

© 2026 Teun van der Plas

Alle rechten voorbehouden.

De Nederlandse vertaling en redactie van De Volksprediker is een uitgave van Het Spurgeon Archief. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in welke vorm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Teun van der Plas.